

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YEREL TARİH ÖGELERİNİN
KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN
BELİRLENMESİ: TRABZON ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mesut YILMAZ

TRABZON
Temmuz, 2019

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YEREL TARİH ÖGELERİNİN
KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN
BELİRLENMESİ: TRABZON ÖRNEĞİ

Mesut YILMAZ

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek Lisans Unvanı
Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer BAŞKAYA

TRABZON
Temmuz, 2019

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 01/07/2019

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer BAŞKAYA

Üye : Doç. Dr. Emine ÖZLEM YİĞİT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Kerem ÇOLAK

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bülent GÜVEN

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Mesut YILMAZ

01 / 07 / 2019

ÖN SÖZ

Romalı tarihçi Sallustius, aydınlatıcı çalışmaların en iyisinin tarih olduğu belirtir. Tarih kimilerine göre bir bilinmezlikler ülkesi, kimilerine göre ise önümüzü aydınlatan büyük bir aydınlatma cihazıdır. Tarihini bilmeyen milletler, yok olmaya mahkûmdur. Zira geçmişinden ders almayan bir toplumun bu hazin sonla yüzleşmesi malumdur. İnsanoğlunun var olduğu ilk andan itibaren ortaya koyduğu bütün birikimler zaman içerisinde sistematik bir hale gelen tarih bilimiyle bütünleşmiş ve bu sayede gelecek kuşaklara önemli bir hazine bırakılmıştır. Tarih biliminin alt dallarından bir tanesi olan yerel tarih alanı da bu anlayışın özellikle son yıllarda ortaya çıkan önemli bir alt dalı olarak kabul edilmektedir. Yerel tarih alanı, tarih biliminde olduğu gibi insanlığın var olduğu ilk andan itibaren üzerine düşünülen, çalışmalar yapılan bir alan olmuş ancak bu alanın kuramsal alt yapısı özellikle 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren şekillendirilmiştir. Bu tarihten itibaren yerel tarih araştırmalarının kuramsal alt yapısı sağlam temellere oturtulmuş ve alanın sistematik bir hüviyet kazanması sağlanmıştır. Esasen, yerel ölçekte ortaya koyulan her türlü tarihi obje, eser ve eşya bu alan için kıymetlidir. Bu yüzden dolayısıdır ki yerel tarih alanı, insanoğlunun tarihi birikimini ve eserlerini inceleyen ve bunları kayıt altına alarak gelecek kuşaklara aktarmaya çalışan nadide bir alandır.

Yerel tarih alanı, birçok farklı disiplin ve derslerle uyumlu olarak çalışabilmektedir. Bu alanın günümüzde entegre edilebileceği derslerden birisi olan Sosyal Bilgiler dersi açısından yerel tarih alanı, derslerin işlenişine önemli bir kaynak sunması bakımından son yıllarda değer kazanan bir alan olmuştur. Özellikle Ortaokul öğrencilerinin tarihsel farkındalıklarının oluşturulması ve onların yaşadığı çevre ile aralarında bir bağ kurabilmelerine vesile olan yerel tarih alanı, öğrencilerin derslere ilişkin ilgi, dikkat ve meraklarını arttıracak ve onları derslere güdüleyecek zengin içeriklere sahiptir.

Yerel tarih alanı ve bu alanın öğretimi; yoğun ders müfredatı, öğretmenlerin yerel tarih alanında yeterli bilgi düzeyine sahip olmamaları ve zamandan kaynaklanan sıkıntılar nedeniyle ikinci plana atabilmesine karşın, ilerleyen yıllarda yapılacak düzenlemelerle Sosyal Bilgiler dersi ile bütünleşik bir kimliğe kavuşturularak gelecek kuşaklara bu zengin mirasın bırakılması önemli kabul edilmelidir.

Bu çalışma Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerini Trabzon şehri ölçeğinde belirlemek amacıyla Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında ve akademik olarak yetişmemde büyük emeği olan, her daim, her şart ve her zamanda kıymetli bilgi ve tecrübelerini bana anlatan ve aktaran saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer BAŞKAYA'ya, çalışmanın başından itibaren süreci sağlıklı bir şekilde yrtmemi sağlayarak, sık sık görüş ve düşüncelerinden istifade ettiğim saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Kerem ÇOLAK'a, özellikle lisans dönemimden itibaren yetişmemde büyük emeği olan ve tez sürecimde yardımını hiçbir zaman esirgemeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Yavuz AKBAŐ'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak yaşamım boyunca her an yanımda olan, yaptığım her işte beni destekleyen, bugünlere gelmemde büyük emek ve fedakrlıkları olan kıymetli Annem, Babam ve kardeşlerime sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Temmuz, 2019
Mesut YILMAZ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GRAFİKLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	3
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	4
1. 5. Tanımlar	4
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	5
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	5
2. 1. 1. Sosyal Bilgiler Öğretimi	5
2. 1. 2. Tarih Öğretimi	8
2. 1. 3. Yerel Tarih Öğretimi	10
2. 1. 3. 1. Tarihsel Süreç İçerisinde Yerel Tarih	12
2. 1. 3. 2. Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Kaynaklar	14
2. 1. 3. 3. Yerel Tarih Öğretiminin Faydaları	15
2. 1. 3. 4. Yerel Tarih Öğretiminin Sınırlılıkları	17
2. 1. 4. Yerel Tarih Öğretiminde Okul Dışı Tarih Öğretimi	18
2. 1. 4. 1. Yerel Tarih Öğretiminde Gezi-Gözlem Yöntemi	18
2. 1. 4. 2. Yerel tarih Öğretiminde Müze Ziyaretleri.....	20
2. 1. 4. 3. Yerel Tarih Öğretiminde Sözlü Tarih.....	21
2. 1. 4. 4. Yerel Tarih Öğretiminde Görsel Kaynakların Kullanımı	23
2. 1. 4. 5. Yerel Tarih Öğretiminde Zaman Şeritlerinin Kullanımı	25
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	26
2. 2. 1. Literatür Değerlendirmesi.....	31

3. YÖNTEM	32
3. 1. Araştırma Modeli	32
3. 2. Çalışma Grubu	32
3. 3. Verilerin Toplanması.....	34
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri.....	34
3. 3. 1. 1. Mülakat.....	35
3. 3. 1. 2. Açık Uçlu Anket Formu.....	35
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	36
3. 4. Verilerin Analizi.....	37
3. 4. 1. Mülakatların Analizi.....	37
3. 4. 2. Açık Uçlu Anket Formunun Analizi	37
4. BULGULAR.....	38
4. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	38
4. 1. 1. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Tanımına İlişkin Düşünceleri Nelerdir?	38
4. 1. 2. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşleri Nelerdir?.....	39
4. 1. 2. 1. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?	40
4. 1. 3. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretimiyle Alakalı Kurslara Katılım Durumu Nedir?	41
4. 1. 4. Öğretmenlere Göre Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Uygulamalar Nelerdir?.....	41
4. 1. 5. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Tanımına İlişkin Düşünceleri Nelerdir?	43
4. 1. 6. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Düşünceleri Nelerdir?.....	44
4. 1. 6. 1. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?.....	44
4. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
4. 2. 1. Öğretmenlerin Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Şahsiyetler Kimlerdir?	45
4. 2. 1. 1. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Devlet Adamı ve Siyasetçiler kimlerdir?	45

4. 2. 1. 2. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Edebiyatçı ve Sanatçılar kimlerdir?	47
4. 2. 1. 3. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Sporcular kimlerdir?	47
4. 2. 1. 4. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Bilim insanları kimlerdir?	48
4. 2. 2. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Olaylar Nelerdir?	49
4. 2. 3. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Mekânlar Hangileridir?.....	51
4. 2. 3. 1. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Dini Mekânlar Hangileridir?	51
4. 2. 3. 2. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Sosyal-Kültürel ve Askeri Mekânlar Hangileridir?.....	52
4. 2. 3. 3. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Doğal Mekânlar Hangileridir?.....	54
4. 2. 4. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Dönemler Hangileridir?	54
4. 2. 5. Son Olarak Eklemek İstedığınız Bir Şey Var Mı?	56
4. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	57
4. 3. 1. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretimini Öğrenmeye İlişkin Görüşleri Nedir?	57
4. 3. 1. 1. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretimini Öğrenmeye İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?.....	58
4. 3. 2. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretiminin Katkısına İlişkin Düşünceleri Nedir?	59

4. 3. 2. 1. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretiminin Katkısına İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?	59
4. 3. 3. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Şahsiyetler Kimlerdir?	60
4. 3. 3. 1. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Devlet Adamı ve Siyasetçiler Kimlerdir?	61
4. 3. 3. 2. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Sporcular Kimlerdir?	62
4. 3. 3. 3. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Edebiyatçı ve Sanatçılar Kimlerdir?	62
4. 3. 4. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Olaylar Nelerdir?	63
4. 3. 5. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Mekânlar Nelerdir?	64
4. 3. 5. 1. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Beşeri Mekânlar Nelerdir?	64
4. 3. 5. 2. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Doğal Mekânlar Nelerdir?	65
4. 3. 6. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Dönemler Nelerdir?	66
4. 3. 6. 1 Öğrencilerin Bu Dönemleri Öğrenmeye İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?	68
5. TARTIŞMA	69
5. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma	69
5. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma	71
5. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma	72

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	74
6. 1. Sonuçlar	74
6. 2. Öneriler	75
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	75
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	76
6. 2. 3. Milli Eğitim Bakanlığına Yapılabilecek Öneriler	76
7. KAYNAKLAR	77
8. EKLER	83
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	91

ÖZET

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi: Trabzon Örneği

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini Trabzon şehri ölçeğinde belirlemek için yapılmıştır. Bu amaç çerçevesinde nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak yürütülen çalışma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Trabzon'da MEB'e bağlı okullarda çalışan öğretmenler ve bu okullarda öğrenim gören öğrencilerle yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunda 10 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve 61 Ortaokul öğrencisi yer almaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat formu ve açık uçlu anket formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu verilerden temalar oluşturulmuş ve bu temalar öğretmen ve öğrencilerin cevaplarının sıklıklarına göre tablolarda belirtilmiştir. Çalışma kapsamında toplanan verilerin anlaşılmasını kolaylaştırmak ve güvenilirliğin artırılması için öğretmen ve öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılar yapılmış ve bu alıntılara tabloların alt kısmında yer verilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre, araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin tamamı yerel tarih öğretiminin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılması gerektiğinin altını çizmiştir. Öğretmenlerin yerel tarih öğretimiyle alakalı herhangi bir kursa katılmadıkları araştırma kapsamında tespit edilmiş ve Trabzon kentine ait yerel tarih öğelerinin öğrencilere aktarılması gerektiği fikri öğretmenler tarafından aktarılmıştır. Öğretmenler ayrıca Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri tarihi; şahsiyet, olay, mekân ve dönemler hakkında birçok farklı yorumda bulunmuşlardır.

Araştırmanın ikinci kısmında, çalışma grubunda yer alan 61 öğrencinin 50'si Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmek istediklerini belirtmiş ve bu bilgileri genel olarak şehir hakkında bilgi sahibi olmak için istedikleri araştırma kapsamında ortaya koyulmuştur. Öğrencilerin neredeyse tamamı Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmenin kendilerine katkısı olacağını düşündüklerini ifade etmiştir. Öğrenciler ayrıca Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve kendilerine öğretebileceğini düşündükleri tarihi; şahsiyet, olay, mekân ve dönemler hakkında birçok farklı yorumda bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri, Sosyal Bilgiler, Trabzon, Yerel Tarih Öğeleri

ABSTRACT

Specifying Opinions of Teacher and Student about Usage of Local History Items in Teaching Social Studies: Trabzon Sample

This study was conducted to determine the opinions of teachers and students on the use of local history items in social studies teaching in Trabzon city scale. The study, which is conducted as a case study of qualitative research designs within the framework of this aim, was conducted in 2018-2019 academic year in Trabzon with teachers working in schools affiliated with the Ministry of National Education and students in these schools.

10 social studies teachers and 61 secondary school students have been located in the study group. Semi-structured interview form and open-ended questionnaire form were used in the study. The data were analyzed by content analysis method. Themes were formed from these data and these themes were stated in the tables according to the frequency of answers of teachers and students. In order to facilitate the understanding of the data collected within the scope of the study and to increase the reliability, direct quotations from the answers of the teachers and students to the questions were made and these quotations are given at the bottom of the tables. According to the data obtained from the study, all of the Social Studies teachers participating in the study underlined that local history teaching should be used within the scope of social studies course. Within the scope of the research it was determined that teachers did not attend any courses about history teaching, and the idea that the local history elements of the city of Trabzon should be transferred to the students has been conveyed by the teachers. The teachers also made many comments about the historical personalities, events, places and periods that they had an important place in the history of Trabzon and they thought they could teach the students.

In the second part of the study, 50 of the 61 students in the study group stated that they wanted to learn about the local history of the city of Trabzon, and this information was presented. Almost all of the students stated that they thought learning about the local history of the Trabzon city would contribute to them. The students also made many comments about the historical personalities, events, places and periods that they had an important place in the history of Trabzon and they thought they could teach the students.

Keywords: Teacher and Student Opinions, Social Studies, Trabzon, Local History Items

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Tarih Nedir?	8
2.	Mülakat Yapılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Özellikleri.....	33
3.	Öğretmenlerin "Yerel Tarih Öğretimi" Tanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi	38
4.	Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi	39
5.	Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi	40
6.	Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretimiyle Alakalı Kurslara Katılımlarının Analizi	41
7.	Öğretmenlere Göre Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Uygulamaların Analizi	42
8.	Öğretmenlerin "Yerel Tarih Öğeleri" Tanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi	43
9.	Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Görüşlerinin Analizi	44
10.	Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Gerekçelerinin.....	44
11.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Devlet Adamı ve Siyasetçilerin Analizi.....	46
12.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Edebiyatçı ve Sanatçıların Analizi	47
13.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sporcuların Analizi	48
14.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Bilim İnsanlarının Analizi	49
15.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Olayların Analizi	49
16.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dini Mekânların Analizi.....	51

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
17.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sosyal-Kültürel ve Askeri Mekânların Analizi.....	52
18.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Doğal Mekânların Analizi.....	54
19.	Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dönemlerin Analizi	55
20.	Öğretmenlerin Konu Hakkında Getirdikleri Önerilerin Analizi.....	56
21.	Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretimini Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Analizi	57
22.	Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretimini Öğrenmeye İlişkin Gerekçelerinin Analizi	58
23.	Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretiminin Katkısına İlişkin Düşüncelerinin Analizi.....	59
24.	Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretiminin Katkısına İlişkin Gerekçelerinin Analizi	60
25.	Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Devlet Adamı ve Siyasetçilerin Analizi.....	61
26.	Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sporcuların Analizi	62
27.	Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Edebiyatçı ve Sanatçıların Analizi	63
28.	Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Olayların Analizi	63
29.	Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Beşeri Mekânların Analizi.....	64
30.	Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Doğal Mekânların Analizi.....	66
31.	Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dönemlerin Analizi	66
32.	Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dönemlerin Öğrenilme Gerekçelerinin Analizi	68

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Grafik No</u>	<u>Grafik Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Öğrenci cinsiyet durumu.....	34
2.	Öğrencilerin okul dağılımı.....	34

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
NCSS : National Council for the Social Studies (Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi)
ICOM : The International Council of Museums (Uluslararası Müzeler Konseyi)
F : Frekans
SBÖ : Sosyal Bilgiler Öğretmeni
Ö : Öğrenci
Akt : Aktaran

1. GİRİŞ

İnsanlığın ortaya çıktığı ilk andan itibaren eğitim, her çağda ve her toplumda gelişmenin ve ilerlemenin ön koşulu olarak kabul edilmiştir. Yüzyıllar boyunca insanlar farklı hedefler ve güçler tarafından bir takım amaçlar doğrultusunda eğitilmiştir. İnsanın yaradılışında gelişmek ve öğrenmek ihtiyacı her zaman var olmuştur. Bu varoluş eğitim olgusunun varlığına ciddi bir kanıt sunmaktadır. Eğitim bir bakıma insanoğlunun gerçekleştirdiği en önemli faaliyet olarak kabul edilmelidir (Ülken, 2001). Eğitim bireylerin önceden belirlenmiş amaçlara ulaşma sürecidir. Birey bu süreç içerisinde bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanmaktadır. Bireyler edinmiş oldukları bilgi, beceri ve değerler sayesinde toplumda değişiklikler meydana getirirler (Kurtde-Fidan, 2009). Dünyada meydana gelen ekonomik ve teknolojik gelişmeler eğitimi öncelikli konular haline getirmiştir. Dünyada ki bu gelişmelere uyum sağlayabilen, donanımlı ve yeniliklere açık bireyler ancak eğitim vasıtasıyla yetiştirilebilmektedir (Mentiş-Taş, 2004).

Özellikle son yıllarda yaşanan gelişmeler eğitim alanında da kendini hissettirmiş ve eğitimin genel amacı da bu doğrultuda değişmiştir (Demir, Doğan ve Pınar, 2013). Değişen eğitim anlayışıyla birlikte ülkemizde de eğitim programlarında bir takım düzenlemeler yapılmıştır (Akdağ ve Çoklar, 2009). Türkiye bu anlamda kendi öğretim programlarını düzenlemiş, vatandaşlarını da bu düzenlemeler merkeze alınarak hazırlanan ders programları vasıtasıyla yetiştirmeyi amaçlamıştır (Doğanay, 2008). Sosyal Bilgiler dersi bu bağlamda miğfer ders olarak tanımlanarak (Öztürk ve Ünal, 1999) yeniden şekillendirilen dersler arasında yer almıştır.

Sosyal Bilgiler dersi, yeryüzünde meydana gelen olay ve durumları tanıtan, bu olayların oluş ve nedenlerini açıklayan, vatandaşlık hak ve ödevleri ile birlikte sorumluluk bilincini aşıl原因an, kısaca insanın toplumsal ve fiziki çevresiyle geçmişle bugün arasındaki bağı oluşturan bilgiler bütünüdür (Ambarlı, 2010). Yapılandırmacı yaklaşım anlayışıyla öğrenciyi aktif bir biçimde merkezine alan Sosyal Bilgiler dersi; basitten-karmaşığa, somuttan-soyuta, yakından-uzağa ve bilinenden-bilinmeyene ilkelerinin uygulanmasıyla bireyin ilk aşamada hayatını sürdürdüğü çevreyi tanınması ve böylelikle değişim ve sürekliliği algılama, mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama ve tarihsel empati becerilerini öğrencilere aktarmayı hedeflemektedir (Örten, 2008).

Sosyal Bilgiler dersi aynı zamanda öğrencilerin yakın ve uzak çevresini daha yakından tanıma fırsatını elde etmelerine de yardımcı olur. Öğrenciler, çevresinde yaşanan olayları; geçmişi, bugünü ve geleceği Sosyal Bilgiler dersi ile öğrenir. Ayrıca bu ders sayesinde öğrenciler toplumsal bir varlık olarak insanın önemini kavrar ve bu sayede

toplumsallaşmanın ilk ciddi adımı atılmış olur. İnsan, bütünüyle bu dersin merkezinde yer alır. İnsanın kişilik oluşumunu kurgulaması ve sosyalleşme süreci açısından Sosyal Bilgiler dersinin oldukça etkili olduğu da bir gerçektir (Akcan, 2016).

Sosyal Bilgiler dersinin bütün bu eğitimsel becerileri öğrencilere kazandırabilmesi için öğretmen, kazanımları gerçekleştirme koşuluyla çerçevesi çizilmiş içeriğe bağlı kalıp çevre özelliklerini dikkate alarak hareket etmelidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006). Milli Eğitim Bakanlığı'nın programda tanıdığı esneklik ilkesi sayesinde Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının işlenmesi, bu dersin eğitimsel hedeflerine ulaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu esnekliğe rağmen ders müfredatının son derece yoğun olması, ders saatlerinin kısıtlı olması ve ders konularının yerel tarihle ilişkilendirilmesinde karşılaşılan güçlükler nedeniyle bu alan ihmal edilmekte ve hatta derslerde uygulanmamaktadır (Örten, 2008).

Bu yüzden öğretmen ve öğrencilerin kendi yaşadıkları çevrenin yerel tarihi ile ilgili bilgileri son derece sınırlı kalabilmekte ve ders ortamında gündeme getirilmeyen yerel tarih öğeleri bir bakıma öğretmen ve öğrencilerin kendi bireysel çabalarına bırakılmaktadır. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin yakın çevrelerinde yer alan yerel tarih öğelerini ne kadar bildikleri ve bu birikimi ne kadar kullandıkları genel olarak ihmal edilen bir alan olmuştur. Bu çalışma ortaya çıkan bu sorundan hareketle; Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerini Trabzon şehri ölçeğinde belirlemek için yapılmıştır.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerini Trabzon şehri ölçeğinde ortaya koymaktır.

Araştırmanın bu amacı çerçevesinde şu alt amaçlar ele alınmıştır:

1. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yerel tarih öğretiminin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Trabzon kentinin yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Trabzon kentinin yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Ülkemiz ve dünyada hızla gelişen ve değişen eğitim-öğretim anlayışıyla birlikte özellikle öğrencileri aktif bir şekilde öğretim sürecine dâhil etmeyi planlayan yapılandırmacı eğitim anlayışı, temelde öğrencilerin ortak amaçlar etrafında işe koşulmasını gerektiren ilkeleri savunurken diğer yandan da öğrencileri hayata hazırlayabilme anlayışını merkezine alarak, bilinçli öğrenciler ve bilinçli vatandaşlar yetiştirmeyi kendisine hedef seçmiştir. Bu doğrultuda yapılandırmacı yaklaşımdan etkilenen derslerden bir tanesi de Sosyal Bilgiler dersi. Sosyal Bilgiler dersi de yapılandırmacı yaklaşımın ilkelerinden doğrudan ya da dolaylı yollardan etkilenecek bugünkü halini almıştır. Yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde şekillenen Sosyal Bilgiler öğretim programının ilkelerinden bir tanesi de esneklik ilkesidir. Bu ilke doğrultusunda öğretmenlere ciddi bir serbestlik tanınmış ve öğretmenler bu sayede yoğun müfredatın içinden kısmen de olsa çıkabilme imkânını elde etmişlerdir. Yerel tarih öğretiminin uygulanması bakımından programda yer alan esneklik ilkesi önemli bir rol oynamaktadır. Ancak öğretim programında yer alan esneklik ilkesi; müfredatının son derece yoğun olması, ders saatlerinin kısıtlı olması ve ders konularının yerel tarihle ilişkilendirilmesinde karşılaşılan güçlükler nedeniyle ihmal edilen bir ilke olarak kabul edilmelidir.

Ortaya çıkan bu sorunlara rağmen yerel tarih öğretimi alanında tarihsel süreç içerisinde pek çok çalışma yapılmıştır. Literatür incelendiğinde; Trabzon tarihini, kültürünü, sosyal hayatını ve Trabzon kentine ait yerel tarih öğelerini merkezine alarak Sosyal Bilgiler dersi ile bağlantı kuran herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu çalışma, ortaya çıkan bu eksikliği gidererek Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerini Trabzon şehri ölçeğinde belirleyerek literatürde yer alan önemli bir boşluğun doldurulmasına katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma Trabzon ili ve ilçelerinde görev yapan 10 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve 61 öğrencinin konu hakkındaki görüşleriyle,
- 2018-2019 eğitim öğretim yılı ile,
- Öğretmen ve öğrencilerin, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme ve açık uçlu anket formu sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlandırılmıştır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

- Bu araştırma grubunda yer alan katılımcıların soruları cevaplarırken; gerçekçi, objektif ve samimi oldukları varsayılmıştır.
- Tezin teorik bilgilerini oluşturan bilgilerin literatür taramasıyla elde edildiği ve bu tarama sonucunda elde edilen bilgilerin doğru olduğu varsayılmıştır.

1. 5. Tanımlar

Yerel Tarih: Yerel tarih, belirli bir bölgede yaşamını sürdürmüş veya sürdürmekte olan toplumların; kökenlerini, gelişimlerini, yaşam tarzlarını, sosyal-kültürel-ekonomik gelişmelerini takip eden ve takip edilen bu alanları kendi perspektifinde; anlama, algılandırma ve yorumlamaya çalışan bir alandır (Aslan, 2000).

Yerel Tarih Öğeleri: Bir fiziksel çevrede yer alan, insan eliyle ya da doğanın etkisiyle oluşmuş her türlü tarihi; mekân, obje, eser ve kalıntılara verilen isimdir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Bu bölümde araştırmanın konusu ve amacına ilişkin olarak; Sosyal Bilgiler Öğretimi, Tarih Öğretimi, Yerel Tarih Öğretimi, Yerel tarih öğretiminde okul dışı tarih öğretimi, Yerel tarih öğretiminde uyulması gereken ilkeler ve ilgili araştırmalar bağlamında bilgiler verilecektir.

2. 1. 1. Sosyal Bilgiler Öğretimi

İnsan dünyaya geldiği ilk andan itibaren çevresiyle etkileşim halindedir. Çocuk büyüdükçe çevresindeki insanları sevmek, onlar tarafından sevimli ve bir topluluğa ait olmak ister. Çocuk, bunları yaparken de toplum kurallarına uymak mecburiyetindedir. Toplumsallaşma süreci ilk olarak ailede başlar ve eğitim kurumlarının desteğiyle devam eder. Eğitim kurumları, bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, kurumlarını tanımasını sağlayarak toplumdaki rollerin gerektirdiği davranış kalıplarını, toplumun kendisine sağladığı imkânları ve bunlardan istifade etme yollarını kazandırır. Böylelikle birey mutlu ve üretken olurken, toplumun sürekliliği de bir bakıma sağlanmış olur. Bu bilgi ve becerilerin önemli bir kısmı okullarda okutulan Sosyal Bilgiler dersi ile kazandırılmaktadır (Bozkaya, 2001).

Uzun yıllar sadece tarih, coğrafya ve vatandaşlık eğitimi ile özdeşleştirilen Sosyal Bilgiler dersi iktisat, siyaset bilimi, hukuk, psikoloji, ekonomi, sosyoloji, antropoloji gibi birçok disiplini kendi içinde barındıran karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu yapı hakkında süreç içerisinde birden fazla tanımlamalar yapılmıştır. Birçok bilim adamının tanımından yararlanılarak Sosyal Bilgilerin tanımı şu şekilde yapılmıştır: “Sosyal Bilgiler hemen her bakımdan değişen ilke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştıran ve kullanan eğitim programıdır” (Öztürk, 2009, s. 4).

Amerika Birleşik Devletleri’nde ilk ve ortaöğretim seviyesinde Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili çalışmalar yürüten bir kurum olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (The National Council For The Social Studies, NCSS) ise Sosyal Bilgileri şu şekilde tanımlanmıştır:

Sosyal Bilgiler, vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal Bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve

eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal Bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (NCSS, 1993'ten akt., Tay, 2011, s. 6).

1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren okullarımızda uygulamaya başladığımız Sosyal Bilgiler dersi MEB Öğretim Programı'nda (MEB, 2005, s. 38) şu şekilde tanımlanmıştır:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi.

Başka bir tanımda ise, Doğanay (2004), Sosyal Bilgileri sosyal ve insanla bağlantılı diğer bilimlerden yararlanarak, insanın fiziksel ve çevresiyle olan etkileşimini zaman ve disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan, temel demokratik bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı olarak tanımlamıştır. Sosyal Bilgiler bireyi yaşama hazırlarken bu durumu çeşitli disiplinlerden harmanladığı bilgiler aracılığıyla gerçekleştirir. Bu açıdan bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinin geniş bir yelpazeye sahip olduğu ifade edilebilir (Ulutaş, 2018).

Eğitim programlarında yer alan temel disiplin gruplarından birisi olan Sosyal Bilgiler, programlardaki en kapsamlı dersleri içermekte ve öğrencilerin çok yönlü olarak gelişmelerine katkıda bulunmaktadır (Çiftçi, 2002). Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilerden beklenen hedef davranışlar ise, karar alma ve karar verme mekanizmalarını kullanabilme, ailesini, arkadaşlarını, vatanını, milletini, insanlığı sevebilme, bilinçli bir üretici ve tüketici olabilme, demokrasiyi özümseyebilme, çok boyutlu ve farklı perspektiflerden bakabilme, bilimsel yöntemleri kullanabilme, kendi milletinin ve insanlığın tarihi ile ilgili temel durumların bilgisi ve temel olguları kavrayabilme olarak tanımlanabilir (Göç, 2008). Sosyal Bilgiler kısaca, birçok disiplini kapsayan, etkili vatandaşlar yetiştirmeyi kendisine amaç edinen, bireylerin toplumsallaşmasını sağlayarak yaşadıkları toplumları geliştirerek ilerletme prensibini benimseyen bir ilköğretim dersi (Yuvacı, 2018).

Sosyal Bilgiler dersi iki temel özellik bağlamında karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki bu dersin disiplinler arası olması, ikincisi ise toplumun hedef ve amaçlarına en iyi şekilde hizmet edebilecek etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamasıdır (Köstüklü, 2003). Bu yüzden Sosyal Bilgiler dersi, sosyal gerçeklerle bir bağ içerisindedir. Sosyal yaşamla ilgili bu gerçekler ne kadar bütünlük içerisinde verilirse, öğrencinin de zihinsel gelişimine o kadar uyum sağlamak ve öğrencilerin bu süreci anlamlandırmalarını kolaylaştırmaktadır (Göç, 2008).

Sosyal Bilgiler öğretiminde; öğrenci merkezli bir anlayışla öğrencilerden her aşamada derse aktif katılımı hedefleyen, öğrencilerin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle olan etkileşimine olanak tanıyan yapılandırmacı yaklaşım hayata geçirilmiştir (MEB, 2007).

Yapılandırmacı eğitim anlayışı, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya koyulmuştur. Bu bağlamda öğretmenlerin konuları çok yönlü olarak işlemeleri istenmekte ve öğrencilerde milli bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturmak hedeflenmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım bir öğretim yöntemi ve stratejisi olmamakla birlikte; öğretimden çok öğrenme üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu yaklaşım öğrenmeyi en genel kavramlarla yapılandırır ve bu sayede öğrencilerin kendi görüşlerini ortaya çıkarır. Programı öğrenciye göre düzenler ve öğrencileri ilgi duydukları problemlere yöneltir (Yeşilbursa, 2006).

Öğrencileri merkeze alan yapılandırmacı yaklaşım bağlamında Sosyal Bilgiler; somuttan-soyuta, bilinenden-bilinmeyene, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa ilkelerinin uygulanmasıyla bireyin ilk aşamada yaşamını sürdürdüğü çevreyi tanıması, böylelikle, değişim ve sürekliliği algılama, mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama ve tarihsel empati becerilerinin geliştirilmesini hedeflemektedir (Örten, 2008). Bu bakımdan değerlendirildiğinde sadece öğrencilerin değil aynı zamanda öğretmenlerin de yapılandırmacı yaklaşıma uygun hareket etmesi ve bu sayede eğitim-öğretim faaliyetlerinin yapılandırmacı eğitim anlayışıyla tam olarak bütünleşmesi sağlanmalıdır.

Brooks ve Brooks (1993) yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını benimsemiş öğretmenlerin öğretimde aşağıdaki tutum ve davranışları sergilemeleri gerektiğini ileri sürmüştür (Akt., Karadağ, Deniz, Korkmaz ve Deniz, 2008, s.386-387) :

- Öğrencilerinin ortaya koydukları fikirleri desteklerler.
- Ham bilgiler ve temel eserlere ek olarak öğrencilerin etkileşimini kolaylaştıran her türlü kaynak ve araç-gereci kullanırlar.
- Öğrencilere ödev verirken sınıflandırma, analiz, tahmin ve yaratıcılık gibi bilişsel kavramlara önem atfederler.
- Öğrencilerin istekleri çerçevesinde dersin içeriğinde ve kullanılan öğretim yöntemlerinde değişikliğe giderler.
- Kavramlar hakkındaki düşüncelerini ifade etmeden önce, öğrencilerin o kavramlar hakkındaki fikir ve düşüncelerini ortaya çıkartmak için emek harcarlar.
- Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle karşılıklı iletişime ve diyaloga girmelerini teşvik ederler.
- Öğrencilerin birbirlerine açık uçlu ve mantıklı sorular sorarak, araştırma yapmalarını teşvik ederler.

- Öğrencilerin sorulara verdikleri ilk yanıtları açarak, eklemeler yaparak ve örnekler vererek, derslerde anlatılan konuların anlaşılmayan noktalarının üzerine giderler.
- Öğrencilere sordukları sorulara yanıt verebilmeleri adına öğrencilere yeterli süre tanırırlar.
- Öğrencilerin meraklarını artırmak için öğretim yöntemlerinde belirli aralıklara değişiklik yaparlar.

Sosyal Bilgiler dersinde, somuttan-soyuta, bilinenden-bilinmeyene, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa ilkeleri incelendiğinde, MEB'in "Öğretmen kazanımlarının gerçekleştirilmesi koşuluyla çerçevesi çizilmiş içeriğe bağlı olarak çevre özelliklerini dikkate alarak hareket edebilir" şeklinde dile getirdiği "esneklik" kavramı Sosyal Bilgiler derslerinin amaçlarını kazandırmada ve öğrencinin yakın çevresini tanımasını öğretmenlerin uygulamalarına bırakmaktadır (Göç, 2008).

Bu tanımdan hareketle öğretmenlere yakın çevre hakkında bilgiler aktarılması bakımından önemli bir özel alan yaratılmıştır. Öğretmenler kendilerine ayrılan bu özel alan içerisinde ve belirli bir program dâhilinde derslerini işleyebilmekte ve kendi yöntem ve tekniklerini derslerde uygulayabilmektedirler.

2. 1. 2. Tarih Öğretimi

Sosyal Bilimlerin temel disiplinlerinden bir tanesi olan tarihin tanımına ilişkin tartışmalar oldukça eski tarihlerden bu yana devam etmektedir. Köken itibariyle Yunanca "Historia" sözcüğüne dayanan bu kavram; sorgu veya soruşturma anlamına gelmektedir. Tarih biliminin gelişim aşamaları incelendiğinde, insanoğlunun tarihsel süreç içerisinde bu alana farklı görevler ve anlamlar yükledikleri görülmektedir. Bu farklı tanımlama ve yorumlamalardan bazıları Demircioğlu (2015) tarafından şu şekilde derlenmiştir:

Tablo 1. Tarih Nedir?

Yorumlar	Tarih Nedir?
Collingwood (1946)	Tarih, insanın kendini ve yeteneklerini bilmesi, kendini tanıması ve ne yapabileceğini fark etmesidir.
Kafesoğlu (1963)	Tarih, amaçsız bir bilgi yığını değil, topluma hitap eden, cemiyetin durumuyla ilgili ve aynı zamanda geleceği de düzenlemede rol oynayan başlıca bilgi kaynaklarından biridir.
Elton (1970)	Tarih, insan tecrübelerini bireylere öğreterek, bireylerin bilgi ve tecrübelerini geliştiren bir sahadır. Tarih bugünü anlamamıza yardımcı olur ve geleceğe ışık tutar. Tarih, zihinsel bir faaliyet alanıdır.
Thompson (1982)	Tarih, kanıtlara dayalı olarak değişimin kaydedilmesidir.

Tablo 1'in devamı

Yorumlar	Tarih Nedir?
Tosh (1997)	Tarih, geçmişin bilimsel bir bakış açısıyla incelenmesidir.
Dilek (2001)	Tarih, değişimin bilimidir.

Tarih, geçmiş hakkında bilgi vermenin yanı sıra bugünü anlamamızı ve geleceği daha net bir şekilde görebilmemize yardımcı olan bilimdir. Ancak geleceği doğru okuyabilmek için öncelikli olarak tarih ile ilgili doğru ve gerçekçi yorumlara ihtiyacımız olduğu da göz ardı edilmemelidir (Öztaş, 2008). İnsan, yaşamını sürdürdüğü dünyayı daha iyi anlamak ve anlamlandırmak amacıyla ilk önce tarihe başvurur. Tarih biliminin sayfalarında insanların yolunu bulmasını ve içine düştüğü problem durumundan kurtulmasını sağlayacak bilgiler yer almaktadır (Derya, 2018).

Tarih öğrenmemizin bir diğer nedeni ise, tarihin bizlere insanları ve toplumları anlamamızda yardım etmesi ve aynı şekilde bu durumla ilgili olarak bizlere değişimi göstermesi ve içerisinde yaşadığımız toplumun nasıl oluştuğunu anlamamıza yardımcı olmasıdır (Stearns, 2009). Bu sebeplerden dolayı tarih alanı, ülkemizde ve dünyamızda başlıca bir alan olarak kabul edilmektedir ve okullarda ders olarak okutulmaktadır. Tarihin okullarda okutulmasının en temel amacı ise, insanları ve toplumları geliştirmektir (Paykoç, 1991).

Tarih ve tarih öğretimi kavramlarını birbirinden ayıran bazı farklılıklar bulunmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi tarih, bilimsel bir bakış açısıyla insanoğlunun tarihsel gelişimini bulgulara dayalı olarak ortaya koymaktadır. Tarih öğretimi ise formal eğitim kurumları vasıtasıyla tarih biliminin ortaya koyduğu bilgi, beceri ve tutumları öğrencilerde davranış haline getirmeyi amaçlamaktadır (Demircioğlu, 2015).

Tarih öğretimi farklı ortam ve mekânlarda aktif olarak öğrencilere aktarılabilir. Bu ortam ve mekânlara; müzeler, tarihi alanlar, doküman merkezleri, ders kitapları, gazete makaleleri ve web siteleri örnek olarak gösterilebilir. Nitelikli bir tarih öğretimi farklı boyutlara sahip olan bilgi ve yaklaşımı öğrencilere aktarırken tam ve doğru olanı merkezine alır. İyi bir tarih öğretiminin temelinde öğrencilerin ilgilerini harekete geçirmek ve onları sorgulamaya sevk etmek yatmaktadır. Öğrenciler farklı fikir ve yorumlarını tarih öğretiminde tam olarak işe koşabilmelidirler (Leinhardt vd, 1994'den akt., Güven, Bıkmaz, İşcan ve Keleşoğlu, 2014).

Tarih öğretiminde temel amaç olay ve olguları ezberlemekten ziyade beceri kazanmak olmalıdır. Öğrencilerin tarih disiplininin temel özelliklerinin farkına varmalarında sınıf ortamı oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenler, tarih öğretiminde yalnızca

bilgiyi aktaran kişi olmamalı aynı zamanda öğrencilere aktif öğrenme imkânı sunabilmelidir (Yuvacı, 2018). Öğrenciler bu sayede tarih derslerinde etkin görevler alarak tarihi adeta yaşamalı ve tarihi olay ve durumları daha kolay ve anlamlı bir biçimde algılamalarına yardımcı olunmalıdır.

2. 1. 3. Yerel Tarih Öğretimi

Yerel tarih, bireyin doğup büyüdüğü çocukluğunun, gençliğinin ve öğrenim hayatının geçtiği yakın çevresinin tarihidir (Örten, 2008). Yerel tarih, belirli bir yerde yaşamını sürdüren insanların ve toplumların kökenlerini, gelişimlerini, yaşam tarzlarını, sosyal, kültürel, ekonomik gelişmelerini inceleyen ve irdeleyen bir alandır (Aslan, 2000). Yerel tarihin temelinde “mikro tarih” anlayışı vardır. Mikro tarihçilik, insanın ve bireyin tarihi olmakla birlikte bizlere yakın çevremizde yer alan olaylar anlatılır. Mikro tarihçiliği yaşayabilir, hissedebilir ve ona dokunabiliriz. Aile, içinde yaşanılan sokak, mahalle, köy ve doğup büyüyen çevre kişisel tarihimiz ve kimliğimizin önemli parçalarıdır. (Erpulat, 2003). Yerel tarih öğretimi bir bakıma öğrencilerin sadece seyrettikleri bir film değil, kendilerinin de bizzat oyuncu oldukları daimi bir oyundur (Özbaran, 1997).

Özellikle çocuklar ve gençler için, içinde yaşanılan çevre ve toplum anlamlı ve mutluluk verici olmak durumundadır. Bu durum, onların temel zihinsel ve duygusal ihtiyaçlarını yakın çevrelerinden ve içinde yaşadıkları toplumdan giderebilmeleri ile mümkündür (Safran, 2006).

Yerel tarih ile ulusal ve evrensel tarih anlayışı arasındaki bağlantı “ağaca bakarak ormanı görmek” şeklinde tanımlanmakta ve yerel örneklerden yola çıkarak genel bağlamı anlamlandırmak şeklinde algılanmaktadır. Ancak genel ve evrensel çerçeveden eksik kalmış bir yerel tarih anlayışı oldukça fazla detaya girmekte, bu özel detaylarla uğraşmanın sonucunda genelleme ve kıyaslama yeteneğinin gerilemesi durumu söz konusu olabilmektedir. Diğer yandan ulusal ve evrensel yaklaşımların yerel seviyedeki yansımaları, hem genellemelerin içini doldurabilecek örnekler sunmakta hem de bazı soyut kavram ve durumların kıyaslanmasına imkân tanımaktadır. Yerel tarih bağlamında verilebilecek yerel örnekler genel tarihi daha anlaşılır hale getirdikleri için bazı tarihçiler yerel örneklere; “*genel tarihi aydınlatan sadık referanslar*” ve “*genel ve ulusal tarih için uygun ve anlamlı örneklerle dolu bir depo ya da cephanelik*” olarak tanımlanmışlardır (Aslan, 2000).

Yerel tarihin en önemli görevleri arasında; hafızayı geliştirmek, güncel olay ve durumları kavramak, toplumsal, ekonomik ve siyasi genellemeleri belirginleştirmek ya da mantıklı politikaların uygulanmasını sağlamaktır. Yerel tarihin bir de manevi yönü mevcuttur. Bireyin kendi hayatını açıkça ve doğrudan etkileyen bir geçmiş hakkında bilgi

edinmesinin duygusal katkısını başka hiçbir tarihsel araştırma biçimi sağlayamaz (Kyvig ve Myron, 2000'den akt., Tugay, 2004, s. 5-6).

Yerel tarihin çağdaş toplumlara bir diğer katkısı da, içinde yaşanılan doğal ortamın ve tarihsel kalıntıların gözlemlenmesine imkân tanınmasıdır. Kendi yerel tarihini öğrenen bireyler geçmişteki insanlardan devraldıkları mirası hangi noktaya taşıdıklarını ve ne yönde katkı yaptıklarını somut bir biçimde görme olanağı bulurlar. Bu durum bireylerin yaşadıkları doğal ve tarihi çevreye daha duyarlı olmaları hususunda farkındalık oluşturulmasına katkı sağlar (Aslan, 2000).

Yerel tarih konuları ülke tarihinin ana unsurlarını oluşturması bakımından son derece önemlidir. Yerel tarih konuları bakımından yetersiz olan ülkelerin tarihi yetersiz sayılır. Yerel tarih konularını kapsayan ülke tarihi konularının günümüzde ortaya çıkan toplumsal, ekonomik veya siyasal problemlerin geçmişe giden temellerinin ve sebeplerinin anlaşılmasında ve bu problemlere dair akılcı ve gerçekçi çözüm önerileri hazırlanmasında sağlayacağı yapısal katkıları bulunmaktadır (Somel, 1998).

İnsanlık tarihi denildiğinde, akıllara ulusal ve uluslararası askeri, siyasi ve diplomatik gelişmeler gelse de, normal bir şekilde hayatını idame ettiren insanların faaliyetleri ve yaşantıları da insanlık tarihinin bir parçası olarak kabul edilmelidir. Tarihi daha iyi idrak edebilmemiz için ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip ettiğimiz kadar, hemen yanı başımızda ve çevremizde olanları tanımamız ve bilmemiz gereklidir. Bireyin içinde yaşadığı toplumun ya da ailenin geçmişi o birey üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Birey hayatı üzerinde geçmişin etkilerini anlamak için kendi ailesinin ve yakın çevresinin geçmişini öğrenme ihtiyacı hisseder (Somel, 1998). Dolayısıyla öğretmenlerin görev yaptığı şehrin veya bölgenin tarihini ayrıntılı bir şekilde derslerde anlatması onun görevi olmalıdır. Öğretmenler, yaşadığı yakın çevrenin tarihini ve o bölgenin coğrafyasını anlatmaya kesinlikle özen göstermelidir (Savard, 1976).

Tarihi çevre eğitimi verilirken bu eğitimin amacına ulaşabilmesi, ancak öğretmenlerin tarihi çevre ve tarihi çevreyi koruma hususunda duyarlı olmalarıyla sağlanabilir. Öğretimde yerel tarihi mihver yapmak ve bu kaynaktan geniş ölçüde yararlanmak isteyen bir öğretmen öncelikli olarak yakın çevresindeki çocukların ve halkın nelere ihtiyacı olduğunu araştırmalı, çocukları gerçek problemlerle yüz yüze getirmeli, onların yurt ve dünya olaylarına dair ilgilerini uyandırmalı ve çevresini tanımalarına yardımcı olmalıdır. Bunun için de öncelikli olarak öğretmenlerin yakın çevrelerini tanınması gerekmektedir. Yerel tarihin öğretilmesi için üniversitelerde tarihsel çevrenin nasıl kullanılması gerektiği öğretmen adaylarına öğretilmeli, tarihsel çevre kaynakları bağlamında nasıl bilgi toplanacağı ve toplanan bu bilgilerin öğrencilere hangi yollarla aktarılacağı konusunda öğretmenler bilinçlendirilmelidir. Öğretmen tarihi çevre eğitimi kapsamında; yakından uzağa, somuttan

soyuta, bilinenden bilinmeyene, açıklık, aktivite, güncellik ve bütünlük ilkelerini merkeze almalı, bu bağlamda öğretim yöntem ve uygulamaları çeşitlendirilmeli sözel olarak anlatma ve soru cevabın yanı sıra gezi-gözlem, drama, kaynak kişilerle görüşme ve grup çalışması gibi yöntemler kullanılmalı, öğrencilere tarihi bir mekân, eser ya da objenin incelenmesi ve bunun sunumu gibi proje ödevleri verilmelidir (Işık, 2002).

Bütün tanımlar dikkate alındığında yerel tarih, belirli bir coğrafi sınır içerisinde yer alan, geçmişten günümüze gelen her türlü tarihi, insani, doğal, eser ve birikimlerdir. Genel olarak Tarih öğretimi ya da Sosyal Bilgiler dersi içerisinde eriyik bir halde varlığını sürdürmeye çalışan yerel tarih, günümüzde yaşadığımız çevrenin daha yakında tanınması ve özellikle bireylerin yakın çevresindeki tarihi eser ve kalıntılara duyduğu merakla giderek artan bir öneme sahiptir.

2. 1. 3. 1. Tarihsel Süreç İçerisinde Yerel Tarih

Yerel tarih araştırmalarının geçmişi M.Ö. 350-250 yıllarına dayanır. Bu dönem içerisinde Antik Yunan'da tarih yazım tarzının en temel özelliği yerel nitelik taşımasıdır. Siteler şeklinde örgütlenen Antik Yunan toplumunda, dönemin önemli araştırmacıları; Atina, Argos, Lesbos gibi şehirleri ve diğer şehir devletlerini kronolojik bir biçimde ele alarak; yerel mitoloji, inançlar ve siyasi kurumlarla ilgili oldukça kıymetli bilgiler aktarmışlardır. Ortaçağ Dönemi'ne gelindiğinde ise dönemin önemli bilginleri; şehirlerde yer alan malikâneler ve ayrıca şehir ve taşralar hakkında kronikler yazmışlardır. Bu tür yerel tarih araştırmaları, genel itibariyle dönemin soylularının yaşantıları, toplumu etkileyen önemli olaylar, kanunlar ve arazi alım satımıyla alakalı bilgileri içermektedir (Litchman ve French, 1978'den akt., Avcı-Akçalı, 2013, s.43).

İngiltere'de yerel tarih çalışmaları 15. yy. kadar uzanır. Worcester'li William'ın gezileri sırasında aldığı notlar 1477-1480 yıllarını kapsar. Bu notlar dağınık ve düzensiz olsa da köyler arasındaki mesafeleri ve köy meskenlerinin boyutları gibi konuları ele alması bakımından önemlidir. Bu bakımdan Worcester'li William İngiltere'de ki yerel tarihçiliğin kurucusu olarak kabul edilmektedir (Hoskins, 1984).

Yerel tarih araştırmalarının bir diğer örneklerine 16. ve 17. yüzyılda rastlanılır. Başlangıç olarak; kontlukların, hanedan ve aile tarihlerini veya belirli bir bölgeyi kapsayan çalışmalar, yerel tarih yazıcılığının gelişim dönemi örneklerindedir. Bu dönem içerisinde başta İngiltere ve Fransa merkezli yürütülen yerel tarih araştırmaları; genel itibariyle soylu ailelerin, tımar sahiplerinin ve şatoların tarihlerini incelemektedir. Aynı şekilde belirli bir cemaat ya da topluluğun tarihini anlatan "parish tarihleri" yerel tarih araştırma formlarından sadece birisidir. Parish tarihleri araştırmalarına 17. ve 18. yüzyılda rastlanılmaktadır (Danacıoğlu, 2001).

Tüm bu gelişmelere rağmen devam eden yüzyıllar boyunca bu alan ihmal edilmiş, ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu alan yeniden önem kazanmıştır. Bilhassa, II. Dünya Savaşı'nı takip eden süreç içerisinde, çevreye duyulan ilginin artması, çevrenin maddi ve manevi kültür kodlarının korunması gerektiği inancının gelişmesiyle birlikte yerel tarih yeniden ön plana çıkmaya başlamıştır (Danacıoğlu, 2001'den akt., Demircioğlu, 2015, s.121). Devam eden süreç içerisinde özellikle de 20.yy'ın ikinci devresinde, tarihin yalnızca siyasi ve dini tarihlerden oluşmadığı; insanların, eşyaların, araç-gereçlerin ve yerleşim yerlerinin tarihinin de araştırılmasının gerekli olduğu fikrinin önem kazanması, bu alana duyulan ilgi ve merakı daha da arttırmıştır (Özbaran, 1992).

Beckett (2008'den akt., Avcı-Akçalı, 2013, s.47)'e göre, İkinci Dünya Savaşı sonrasında İngiltere'de yerel tarihin öneminin artması bazı aşamalarla meydana gelmiştir. Beckett, ilk aşamada 1948 yılından itibaren ülkenin farklı noktalarında hevesli yeni gruplardan oluşan, *Daimi Yerel Tarih Birliği (Standing Conference for Local History)* kurumunu örnek göstermektedir. Bu birliğin temel amacı, farklı bülten ve dergilerde, dersler ve araştırma projeleriyle tarihe katkıda bulunmaktır. Bu kurumdan 4 yıl sonra yani 1952 yılında ise Amatör Tarihçi (Amateur Historian) isimli dergi kurulmuştur. İkinci aşamada bazı öncü arşivler birleştirilmiş ve bunlara yenileri eklenmiştir. Üçüncü aşamada Leicester Üniversitesi'nde İngiliz yerel tarih bölümü kurulmuştur. Son bölümde ise özellikle 1950 ve 1960 yıllarından itibaren aile tarihi popüler bir karakter kazanmıştır.

Yerel tarihin geçmişine daha geniş bir pencereden bakılacak olursa, bilhassa İngiltere'de yerel tarih çalışmalarının oldukça köklü ve eski bir geçmişe sahip olmasına rağmen; konular, kavramlar ve yaklaşımların oldukça kısıtlı bir içeriğe ve teorik altyapıya sahip olduğu söylenebilir. Yerel tarih çalışmaları bir dönem boyunca kontluk devrinin görkemini sergilemeye çalışan soylu kesimin, yaşadığı çevreye minnettarlık duygusuyla yaklaşan; öğretmen, avukat, mimar, kütüphaneci vb. meslek gruplarından tarih meraklısı amatörlerin algısıyla yetinmek zorunda kalmıştır. Yerel tarihçiliğin bütünsel ve kapsamlı bir yapıya bürünmesi tarihin ve tarihçiliğin doğası, yöntemi ve kaynakları sahasındaki gelişme ve ilerlemelerle oldukça yakın bir ilişki içerisinde olmuştur. Bu sebeple, İngiltere'de gelişimini tamamlayan yerel tarih çalışmalarında, Annales Ekolü'nün katkıları ve 1960'lardan itibaren tüm Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da tarihçilik alanında ortaya çıkan yöntem ve yaklaşımların etkisinin olduğu yadsınamaz bir gerçeklik teşkil etmektedir. Günümüz itibarıyla bakıldığında yerel tarih, maddi öğelerin araştırılması, incelenmesi ve gelecek nesillere aktarılmasına olanak tanıyan bir alandır (Avcı-Akçalı, 2013).

Tüm bu gelişmeler; köylerin, kasabaların, binaların, yolların ve insanların tarihini ön plana çıkartmış ve bu alanda yapılan araştırmaları hızlandırmıştır. Diğer yandan yerel tarih faaliyetlerinin yürütülmesinin üç temel gerekçeye dayandığı görülmektedir. Bunlar;

milli tarihi öğretmek için yerel tarih, yerel araştırmalar için yerel tarih ve yerel topluluğun belirli yönlerinin incelenmesi için yerel tarihtir (Demircioğlu, 2015).

2. 1. 3. 2. Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Kaynaklar

Kaynaklar insanların geçmişteki etkinliklerinden arda kalan bütün bulguları içerisine alır. Yazılı ve sözlü olarak kullanılan dil, coğrafi yeryüzü şekillerinin durumu ve insan eliyle şekillenen maddi bulgu ve kalıntılar, güzel sanatlar, fotoğraf ve film gibi unsurlar sayesinde tarih, kaynak malzemelerinin çeşitliliği ile oldukça önemli kabul edilebilecek bir yere kavuşmuştur. Bu noktada önemli olan günümüze ulaşmış kaynakların niteliğidir. Buna uygun olarak tarihçi, yapacağı çalışmalarda kaynaklara başvurmak zorundadır (Tosh, 2005). Yerel tarih, yakın çevremizdeki tarihle ilgilendiği için, yaşadığımız çevrede yer alan birçok kaynak, yerel tarih ve bu konunun öğretimine konu olabilir. Bu doğrultuda Demircioğlu (2015), yerel tarih öğretiminde kullanılabilecek kaynakları şu şekilde sıralamıştır:

- Kitaplar ve Diğer Yazılı Kaynaklar: Genel eserler, yerel bibliyografya ve tarihler, süreli yayınlar, rehber kitapları, gazeteler, hatıralar ve nutuklar.
- Haritalar: Modern haritalar, tarihi haritalar, ilçe haritaları ve kırsal kesim hakkında bilgiler veren haritalar.
- Jeolojik ve Coğrafi Ögeler: Kayalar, şekiller, buluntular, drenajlar, iklim, toprak ve bitkiler.
- İsimler: Soyadları, bina, kasaba, köy, mezra, cadde isimleri.
- Arkeolojik Eserler: Taşınabilir eşyalar ve saha kalıntıları.
- Binalar: Bina kümeleri, bina simgeleri, sınır yapıları, okullar, evler, hanlar ve dini yapılar.
- Arşivler: Basılı yayınlar, orijinal belgeler, arşivlerde yer alan belgeler, ailelerin muhafaza ettikleri belgeler, ilçelerdeki resmi yazılar ve şirket arşivleri.
- Resim ve Diğer Görseller: Tablolar, portreler, gravürler, fotoğraflar vb.
- İnsanlar: Askerler, işçiler, yerel esnaflar, doktorlar, öğretmenler vb.
- Yollar: Kanallar, Demir Yolları ve tarihi yollar
- Sanayi Kuruluşları: Fabrikalar, atölyeler vb.
- Televizyon ve Radyo Programları: Radyo programları, Televizyon programları, belgeseller vb.

İnsanın mekânı, mekânın insana olan etkisi bağlamında gerçekleştirilecek olan yerel tarih çalışmaları kapsamında kullanılabilecek pek çok başvuru kaynağı vardır. Bu kaynakların bazıları (Kyvig ve Marty, 2011) tarafından şu şekilde belirtilmiştir:

- Bibliyografyalar, kataloglar, kütüphaneler
- Tezler
- Dergiler
- Gazeteler
- Resmi Yayınlar (Salnameler, DİE, İstatistikler ve Diğer Resmi Yayınlar)
- Ticaret Yıllıkları
- Şehir Rehberleri
- Seyahatnameler
- Haritalar
- Arşivler ve Yazma Koleksiyonları
- Filmler, Televizyon ve Radyo Programları
- Yayınlanmamış Kayıtlar (Günlük, Fotoğraf, Yazışma vb.)

Bunların yanı sıra: gezi yazıları ve denemeler, aile ve sülale isimleri, halk efsaneleri, masallar, kısa hikâye ve öyküler, vakayinameler, mezarlıklar, eski göç yolları ve güzergâhları da yerel tarih öğretiminde kullanılabilir diğer kaynaklar olarak kabul edilebilir. Kısacası yaşadığımız yerin tarihi ile alakalı bilgiler veren her türlü eşya, bulgu ve kalıntılar yerel tarih öğretimi bağlamında birer kaynak olarak kullanılabilir.

2. 1. 3. 3. Yerel Tarih Öğretiminin Faydaları

Yerel tarih kavramını iki farklı değerlendirmeye ele almak mümkündür. Bunlardan birincisi yaşadığımız çevre, ikincisi ise bu çevrede yaşayan topluluktur. Aynı topluluk içerisinde yaşamını sürdüren insanların birbirlerine karşı sorumluluk duyguları gelişir ve bu çevrede kurdukları ilişkiler hayatlarına anlam katar (Tekeli, 2001).

Öğretmenler yerel tarih uygulamaları vasıtasıyla öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini yaşadığı çevreye çekmeyi başarabilirler. Yerel tarih bir bakıma güncel yaşamla hayatı birleştirir. Yerel tarih alanındaki araştırmalarını okul dışında yürüten öğrenciler ise farklı insanlarla iletişim kurarak araştırmalar yapmakta ve böylelikle hayatı anlamlandırabilme noktasında kendilerini geliştirebilirler. (Tunç-Şahin, 2011).

Yerel tarih öğretiminin bir diğer faydası ise okul ile dış dünya arasındaki duvarların aşılmasına olanak tanınmasıdır. Öğrencilerin yerel tarih ile ilgili araştırmaları süresince yerel tarihçi, araştırmacı, arşivci ve müzeci gibi kimselerle yapacağı görüşmeler, öğrencilerin çevrelerinde yer alan tarihi ve kültürel zenginliklerin farkına varmalarına onlarda belki de yaşamları boyunca devam edecek bir tarih ve kültür bilincinin oluşmasına vesile olacaktır (Aktekin, 2001).

Douch (1972), yerel tarih öğretiminin faydalarını üç ana başlık etrafında incelemiştir.

- *Eğitsel açı:* Yerel tarih, güncel hayatla yaşamı birbirine bağlar. Bu sayede öğrenciler, sınıf dışında da çalışmalar yürüterek, okul dışında yer alan birçok insanla iletişime geçmekte, araştırma yapmakta ve bu sayede sorgulamalar yapmaktadır. Öğrenciler böylelikle sınıf içerisinde kazanılması mümkün olmayan birçok beceri ve niteliği de içselleştirebilmektedir.
- *Psikolojik Açı:* Öğrenciler, bu alanda yaptıkları çalışmalarla birlikte, ait olduğu topluma daha fazla bağlanabilmekte ve bu sayede öğrencilerde aidiyet hissi gelişmektedir. Bu sürecin sonunda öğrenciler ait oldukları topluma manevi olarak da bağlanmakta ve o toplumun bir üyesi olma yetisini de bir bakıma elde etmektedir.
- *Tarihsel Açı:* Yerel tarih alanına yapılan çalışmalarla geçmişte yaşanan olaylara ışık tutulur ve bu sayede geçmiş, günümüze getirilir. Ancak günümüzden uzun zaman önce meydana gelen olayların bugüne getirilerek aktarılmasında problemler yaşanabilmektedir. Yerel tarih, bu problemin çözülmesine yardımcı olduğu gibi, öğretilmesi oldukça zor kabul edilen birçok tarihsel kavramın kolaylıkla öğretilmesine de yardımcı olmaktadır (akt., Demircioğlu, 2015, s.122-123).

İlk ve orta öğretim kurumlarında yürütülebilecek yerel tarih öğretim etkinliklerinin faydalarını aşağıdaki gibi sıralanabilir (Cook, 1970, Douch, 1972, Mays 1974, Graham, 1988, Aktekin, 2004, Demircioğlu, 2015):

- Tarihle farklı disiplinler arasında ilişki kurabilme
- Tarih bilincini geliştirme
- Yaparak ve yaşayarak öğrenme olanağı sunma
- Ele alınan bölgenin fiziki, sosyal ve tarımsal yapısı hakkında bilgi edinme
- Okul ile gerçek dünya arasındaki bağlantıyı kuvvetlendirme
- İlk elden tecrübe kazanma ve keşfetme becerisi geliştirme
- Merak duygusunu kuvvetlendirme
- Birlikte çalışma ve üretebilme becerisini kazanma
- İçinde yaşanan çevreyi daha yakından tanıma
- Öğrencilerin kendilerini ve geçmişlerini tanımaya yardımcı olma ve sorumluluk duygusunu geliştirme
- Tarih dersini daha ilgi çekici bir ders haline getirme
- Geçmişle ilgili sözcük ve kavramları daha kolay öğrenebilme
- Yerel bina ve kalıntılar vasıtasıyla öğrencide zaman fikriyatını geliştirme

- Değişim ve gelişiminin nasıl meydana geldiğini ve hayatımızı nasıl etkilediğini kavrayabilme
- Geçmiş, bugün ve gelecek arasındaki bağlantıyı kurabilme

2. 1. 3. 4. Yerel Tarih Öğretiminin Sınırlılıkları

Yerel tarih öğretiminin en önemli sınırlılıklarının başında kuşkusuz yerel tarih öğretime dayalı etkinlik hazırlamanın oldukça ciddi bir zaman alması durumu gelmektedir (Demircioğlu, 2015). Diğer yandan her geçen gün yerel tarihin kapsamı genişlerken müfredatta Sosyal Bilgiler dersi içerisinde yerel tarihe ayrılan zaman artmamaktadır. Bu durum öğretmenlerin yerel tarih öğretimi bağlamında uygulamalar yapmalarını zorlaştırmaktadır (Tunç-Şahin, 2011).

Yerel tarih öğretiminde belirli bir konuya fazlaca odaklanma ve dar görüşlülük ulusal meselelerle yerel tarih arasındaki etkileşimin azalmasına neden olabilir. Ancak ortaya çıkan bu durum yerel tarihin kendi doğasından değil yetersiz ya da yanlış bir yol izleniyor olmasından ileri gelmektedir (Avcı-Akçalı, 2007).

Yerel tarih çalışmalarının bir diğer sınırlılığı da yerel tarih argümanları bağlamında yaşanan değişkenliklerdir. Örneğin, bir bölge yerel tarih açısından oldukça zengin olabilirken, bir diğer bölge ise yerel tarih anlamında yetersiz ya da sınırlı sayıda argüman sunabilmektedir.

Ders kitaplarının etkinlik ve aktiviteden yoksun oluşu ve kitapların öğrencileri problemlerle karşılaştırıp bunlara çözüm aramak yerine, öğrencileri ezbere zorlaması da önemli bir eksiklik olarak kabul edilmektedir (Yıldız, 2003). Bu anlamda yaparak ve yaşayarak öğrenme ilkesi etkin olarak işe koşulmalı ve yerel tarih öğretimini zenginleştirebilecek her türlü etkinlik, faaliyet ve aktivite devreye sokularak öğrencilerin ilgi ve dikkatleri bu alanda yoğunlaştırılmalıdır.

Yerel tarih öğretiminin bir diğer sınırlılığı da öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyeleridir. Hazırbulunuşluk seviyesi, bir bakıma öğrencilerin bir konu hakkındaki detaylı olmayan ve karışık halde bulunan ön bilgi ve tutumlarıdır. Seviye olarak ilerde olduğu düşünülen öğrencilerle birlikte soyut ve çok yönlü faaliyetler düzenlenebilir. İleri düzeyde bilgilere sahip olmayan öğrenciler için ise basit ve somut faaliyetler düzenlenmelidir (Yenilmez ve Kakmacı, 2008).

Önceden planlanmış bir eğitim sürecinin olması da yerel tarih öğretiminin kullanımı hususunda öğretmenleri zorlamaktadır. Gerçekten de var olan müfredata bağlı kalınması yerel tarih öğretimini dolaylı yoldan da olsa olumsuz yönde etkilemektedir. Bu alanda farklı uygulamalar yapılmak istense de aşağıdaki zorluklar yerel tarih öğretiminin önünde bir

engel olarak varlığını sürdürmektedir. Bu zorluklar Taş (2011) tarafından şu şekilde aktarılmıştır:

- Müfredatın içeriği, konuların kapsamı, konuların zamanlaması ve bu konu hakkındaki bilgi eksikliği
- Güncellikten uzak ve tamamen öğretmenler eliyle şekillendirilen ders yöntem ve teknikleri
- Ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının müfredat eksenli olması
- Donanım, malzeme, araç ve gereç kullanımı bakımından yaşanan problemler
- Derse yönelik yeterli bilgi altyapısına sahip olmayan öğrenciler.

2. 1. 4. Yerel Tarih Öğretiminde Okul Dışı Tarih Öğretimi

Okul sınırları dışında yer alan; tarihi yapılar, antik kentler ve müzeler gibi eğitim argümanlarıyla desteklenen öğretime, okul dışı tarih öğretimi ismi verilmektedir. İçinde bulunduğumuz tarihsel çevrenin ve kaynak kişilerden elde edilen ilk elden ve yazılı olmayan kanıtlarla öğrencileri karşı karşıya getirmek okul dışı tarih öğretimini gerektirir (Öner, 2015). İnsanlığın tarih boyunca değişen ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla geliştirdiği aletler, binalar ve yollar da tarihsel çevrenin unsurları olarak kabul edilmektedir. Kaynak kişilerin ve tarihsel çevreden elde edilen birinci elden yazılı olmayan bulgularla öğrenciyi karşılaştırmak okul dışı tarih öğretiminin gerekliliklerindedir (Safran, 2006).

Safran (2006), okul dışı tarih öğretiminin sağladığı faydaları şu şekilde aktarmıştır:

- Kavram bilgisinin gelişmesi
- Beceriler
- Kanıt değerlendirme
- Değişimi ve sürekliliği algılama
- Tarihsel çevreyle empati

2. 1. 4. 1. Yerel Tarih Öğretiminde Gezi-Gözlem Yöntemi

Gezi, öğrencilerin yakın çevrelerini tanımak amacıyla, eğitim ortamında öğrendikleri bilgiler ile hayatları arasında ilişki kurmalarıdır. Bu sayede edinilen bilgilere temel kaynaklardan ulaşılmış olunur. Gezi esnasında öğrenciler bütün duyu organlarını kullanarak ve yaparak-yaşayarak öğrenme ilkesini öğrendikleri için, öğrencilerde kalıcı izli davranış değişiklikleri meydana gelir (Erden, 1996). Gözlem yöntemi ise Sosyal ve Fen Bilimlerinde kullanılan yöntemlerin başında gelmektedir. Gözlem bir nesneyi ya da bir olayı belirli bir amaç doğrultusunda incelemek olarak tanımlanmaktadır (Mazman, 2006).

Olay ve olguların meydana geldiği ve hala devam ettiği mekânlar ziyaret edilerek gözlemlerde bulunmak ve yerinde değerlendirmelerde bulunarak ‐olaylar arasındaki ilişkileri‐ tespit etmek olarak tanımlanan gezi-gözlem yöntemi, olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkilerini görmemize de yardımcı olur (Mazman, 2006) .

Coğrafya ve tarih bilgilerini de içerisinde barındıran Sosyal Bilgiler dersi, birçok öğrenci tarafından sıkıcı ve ezbere dayanan bir ders olarak düşünülmektedir. Aslına bakıldığında bu ifade doğru bir ifade değildir zira Sosyal Bilgiler dersi, çocuğun çevresini tanımasına yardımcı olan ve yaşadığı çevre ile öğrenciyi birleştiren, bütünleştiren bir derstir. Bu olumsuz bilginin ortadan kaldırılması için öğrencilerin bilgiye kendilerinin ulaşması gereklidir. Gezi-gözlem yöntemi, sınıf ortamındaki teorik bilgilerin uygulamaya dökülebildiği bir öğretim yöntemidir. Bu bakımdan gezi-gözlem yöntemi dersleri tekdüzelikten çıkartarak öğrencilere farklı ve alternatif imkânlar sunmaktadır. Hemen hemen her okulun çevresinde öğretmenlerin işine yarayabilecek kaynaklar yer almaktadır. Bu noktada öncelikle öğretmenlerin yerel tarih ve yerel coğrafya ile ilgili alanların farkına varabilmesi ve bu çerçevede gezi-gözlem yöntemini derslerinde kullanması gerekmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının amaçları arasında öğrencilerin çalışma ortamlarının sadece derslikler olmadığı dile getirilmiş ve okul çevresinde bulunan tüm imkânlar, sergi, müze ve incelenmeye uygun alanlar olduğu aktarılmıştır (Örten, 2008).

Ülkemiz tarihi eserler bağlamında düşünüldüğünde deyim yerindeyse adeta bir açık hava müzesi gibidir. Ülkemizin bu tarihi birikiminden yerel tarih öğretiminde faydalanmamak ve gözlem gezisi yapmamak çok ciddi bir eksiklik olarak kabul edilmelidir. Gözlem gezileri düzenlenirken öğrencilerin hedef davranışları kazanabilmeleri noktasında çok iyi bir planlama yapılmalıdır. Geziye başlamadan önce gerekli yasal izinler alınmalı, sonrasında geziye gidilecek araç ayarlanmalı ve geziye gidilecek yer hakkında ön bilgiler öğrencilere aktarılmalıdır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde gözlem gezisinin her anı detaylı bir şekilde organize edilmiş olmalıdır (Tahancı, 2002). Gezi yapılacak olan alanlar üç kategoriye ayrılabilir. Bu kategoriler; savaş meydanları, müze-kentler, tarihi yapılarıdır. Tarihi yapılar, arkeolojik kazılarla ortaya çıkarılan harabe ve antik kentlerdeki tapınaklar ve tiyatrolar olduğu gibi, henüz yakın bir dönem içerisinde inşa edilen cami, medrese, anıt mezar, türbe, çeşme gibi yapılarda gözlem gezilerinde değerlendirilebilir (Ata, 2002).

Ülkemiz yerel tarih zenginliği bakımından oldukça şanslıdır. Bu bakımdan yerel tarih öğretiminde gezi yapılabilecek pek çok alan bulunmaktadır. (Demircioğlu, 2015), bu alanları şu şekilde sıralamıştır:

- Yerel Saha-Kasaba: caddeler, köyler,
- Açık Alanlar: savaş alanları

- Arkeolojik kalıntılar: Bina kalıntıları
- Binalar: kaleler, eski evler, medreseler, konaklar
- Müzeler
- Sanat Merkezleri: Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'na ait resimler
- Tiyatro ve Sinema: Tarihsel film, müzik ve sinemalar

Alan gezilerinin öğrencilere; tarihsel bilgilerin aktarımı, daha önceden öğretimi yapılan konuların daha iyi öğrenilmesi, sınıfta öğretilme imkanı bulunmayan konuların öğretimi ve empati becerisinin kullanımı gibi alanlarda da katkıları bulunmaktadır.

Demircioğlu (2015), ayrıca alan gezilerinin faydalarını şu şekilde aktarmıştır:

- Öğrencilerin gözlem, sınıflama, analiz ve değerlendirme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur.
- Öğrencilerin duyuşsal yönünün gelişmesine yardımcı olur.
- Öğrencilerde çevre bilincinin gelişmesine yardımcı olur.
- Öğrencilerde ölçme, tahmin etme ve plan yapma yeteneklerine yardımcı olur.
- Öğrencilerin tarihi çevrenin önemini kavramalarına yardımcı olur.
- Öğrencilerin sebep-sonuç ilişkisini görmelerine yardımcı olur.
- Öğrencilerin tarihi bulguları kullanmalarına yardımcı olur.

2. 1. 4. 2. Yerel tarih Öğretiminde Müze Ziyaretleri

İnsanoğlu kendisini geliştirme arzusu içerisinde geçmişin bilinmesi ve geleceği aydınlatmak hedefiyle nesnelere biriktirmiştir. İnsanın doğası gereği ortaya çıkan bu duygulara daha sonra; araştırma geliştirme, estetik, inceleme, eğitim ve öğretim faktörleri de eklenince bu yapıtlar gelişerek çoğalmış ve bu sayede müzeler ortaya çıkmıştır (Demir, 2001).

Uluslararası Müzeler Konseyi (The International Council of Museums) müzeleri şu şekilde tanımlanmıştır: Toplum yararına kurulan iletişim, eğitim ve eğlence amaçlı insanlık ve çevresinin maddi ve manevi mirasını sergileyen; herkese açık, koruma, araştırma, çalışma, sergileme mekânı olarak kâr amacı bulunmayan daimi kurumlardır (ICOM, 2007).

Kamu yararı kavramından yola çıkılarak müze eğitimi ile toplum arasındaki ilişki son yıllarda oldukça güçlenmiştir. İnsanların kendi amaçları çerçevesinde topladıkları ve düzenledikleri müzeler, artık toplum tarafından şekillendirilebilmekte ve bu sayede müzeler çeşitli misyonlar üstlenebilmektedir (Çerkez, 2011).

Sosyal Bilgiler dersi de konuları itibarıyla müzeleri kullanmakta ve Sosyal Bilgiler dersi de içerdiği konular itibarıyla müzelerden etkin bir şekilde faydalanmaktadır. Sosyal Bilgiler derslerinde yerel tarih öğretilirken müzelerin ve tarihi mekânlardan yararlanılması

öğrencilerde; çevre bilinci, kültürel mirasa sahip çıkma, sınıflama, düzenleme, gözlemlenme, çıkarım yapma, kestirme ve akıl yürütme gibi becerilerini geliştirmeye de katkı sağlar (Ata, 2002).

Özellikle ilköğretim çağındaki çocuklara ağırlıklı olarak somut örneklerden oluşan bir eğitim verilmelidir. Bu sebeple Sosyal Bilgiler öğretimi esnasında yeri geldikçe öğrencilerin yaşadıkları yerdeki kuruluşlara götürülmeleri gerekir (Erden, 1996).

Müzelere düzenlenecek ziyaretlerde öğrencilerde önemli davranış değişikliklerinin izlerini görmek mümkündür. Öğrencilerde meydana gelecek davranış değişikliklerini Demircioğlu (2015), şu şekilde aktarmıştır:

- Empatik bir anlayış geliştirme ve hoşgörülü olma
- Küme halinde çalışma
- Problem çözme ve analitik düşünme
- Gözlem yeteneğini geliştirme
- Geçmişle günümüz arasındaki bağlantıyı kurabilme
- Müzelerin anlamını ve önemini fark etme
- Tarihi alanları koruma değerini öğrenme
- Değişimin farkına varma
- Üst düzey düşünme becerilerini geliştirme
- Tarihi kavramları öğrenme
- Yaratıcı düşünmeyi geliştirme
- Kanıtları yorumlama (Safran ve Ata, 1998'dan akt, Demircioğlu, 2015, s.141).

2. 1. 4. 3. Yerel Tarih Öğretiminde Sözlü Tarih

Sözlü tarih, bir olayın yaşandığı dönem içerisinde hayatta bulunan, bir olaya doğrudan ya da dolaylı olarak katılmış veya tanıklık etmiş insanların deneyimlerini doğrudan dinleme fırsatı bulmuş kişilerden veri elde etme yöntemidir (McAdoo, 1980'den akt., Avcı-Akçalı, 2013, s.140). Sözlü tarihin geçmişi oldukça eski dönemlere dayanır. M.Ö. 5. yüzyılda yaşamış olan Herodotos görgü tanıklarını bulma ve onları sorgulama vasıtasıyla elinde var olan verileri yorumlamıştır. Daha yakın tarihler baz alındığında, geleneksel yöntemleri kullanan tarihçilerin, geçmişin öğrenilmesi meselesinde sözlü tarih kaynaklarına kuşkuyla yaklaşmalarına rağmen, 2. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da sözlü tarih, akademik tarihçilik ve tarih eğitimindeki yerini almıştır. (Safran ve Ata, 1998).

2. Dünya Savaşı sonrasında önem kazanan sözlü tarih çalışmaları, teknolojinin gelişimiyle birlikte yeniden ivme kazanmıştır. Özellikle insan seslerinin kaydedilmesine yarayan cihazların üretilmesi kaynak kişilerden elde edilen bilgilerin korunması açısından

dikkate değer görülmüştür. Kaynaklarda modern anlamda ilk sözlü tarih çalışmasının 1947 yılında Colombia Üniversitesinde, Alan Nevis tarafından gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Bu dönem içerisinde ayrıca sosyal tarih anlayışının önem kazanmasına paralel olarak, sıradan insanların da tarihi ele alınmış ve bu alanda yapılan çalışmaların sayısında artış yaşanmıştır. 1960-1970 yılları arasında yazarların, genç tarihçilerin ve sosyal araştırmacıların sözlü tarihi kullandıkları görülmektedir (Roper, 1996'dan akt., Demircioğlu, 2015, s.107).

1970'li yıllardan itibaren sözlü tarih çalışmalarına verilen önem daha da artmış ve teknolojik açıdan gelişmiş ülkelerde; üniversite, müze, kütüphane, mesleki kuruluş ve dernekler kendi bünyelerinde sözlü tarih çalışmaları başlatmıştır (Somersan, 1998'den akt., Demircioğlu, 2015, s.107).

Akademik açıdan değerlendirildiğinde sözlü tarih verileri tarihe oldukça kapsamlı ve temel nitelikte bir katkı sağlar. Tarihi yapan insanlar baz alındığında, bu insanların hayatlarının, fikir ve faaliyetlerinin anlatımında çoğu zaman bir yanlış aktarılma ve tarihçinin kendi deneyim ve hayal gücünü yansıtmaması durumu söz konusudur. Diğer yandan sözlü kanıtlar araştırılan şeyi "nesne" kalıbından çıkarıp özne haline getirerek daha zengin, daha kesin, daha acı fakat daha gerçekçi bir tarih anlayışının şekillenmesine de katkı da bulunur (Thompson, 1999'den akt., Avcı-Akçalı, 2013, s.140). Bu anlamda değerlendirildiğinde sözlü tarihin tarihçilik ve tarih öğretimi açısından önemli bir unsur olduğu ve bu unsurun yüzyıllar boyunca etkin bir şekilde kullanıldığı söylenebilir.

Sözlü tarih yerel tarih araştırmalarında da oldukça önemli bir kaynaktır. Sözlü tarih bu bakımdan değerlendirildiğinde yerel tarihin adeta tamamlayıcı bir ögesidir (Douch, 1967). Yerel tarihin tam manasıyla anlaşılabilmesinde kısacası yazılı kanıtların yetersiz olduğu durumlarda sözlü tarih görüşme ve araştırmaları oldukça kilit bir öneme sahiptir (Avcı-Akçalı, 2013).

Sözlü tarih öğrencilerin, ulusal eğilimlerinin bireylerin günlük yaşamlarını nasıl etkilediğini anlamlandırmalarını, kişisel tecrübeler ve ulusal olaylar arasında ilişki kurmalarını, toplumdaki değişim ve gelişimi anlamalarını ve dünya ölçeğinde detaylı bir yaklaşım geliştirmelerini sağlar. Sözlü tarih araştırmalarında öğrenciler orijinal sonuçlara ulaşırlar. Öğrenciler bu sayede geçmişlerinin dikkate değer olduğunun farkına vararak yurttaş sorumluluğu bilincini de edinmiş olurlar (Dillon, 2000, Whitman, 2000'den akt., Avcı-Akçalı, 2013, s.141).

Sözlü tarih araştırmalarında yüz yüze görüşme yapmak esastır. Öğrenciler böylelikle diğer insanların yaşamlarına girerek onlarla empati kurabilirler. Ayrıca empatinin getirdiği olumlu havayla birlikte görüşen ve görüşülen arasındaki benzerlikler ön yargıları da belirli bir noktaya kadar azaltır (Poll, 1995'den akt., Avcı-Akçalı, 2013, s.141).

Sözlü tarih çalışmaları öğrenciler açısından değerlendirildiğinde oldukça eğlencelidir. Zira sözlü tarih öğrencilere uygulama şansı vermektedir. Bu tür araştırmalarda öğrenciler bir tarihçi gibi hareket etme ve araştırma yapma sorumluluğunu edinerek bir bakıma “tarih yapma” imkânını da elde ederler. Sözlü tarih, tarihi yapan ve onun parçası olanlarla kısacası geçmişle insani bir bağın oluşmasını sağlar (Whitman, 2000’den akt., Avcı-Akçalı, 2013, s. 141). Özellikle son 50 yıllık çağdaş tarihin araştırılması bağlamında ve yerel tarihin öğrenilmesinde öğrencilerin kaynak kişilerle görüşmeler yapmasının tarih dersine ilgiyi arttıracığı düşünülmektedir (Safran ve Ata, 1998).

Sözlü tarih araştırmalarında planlama aşaması yapılacak olan araştırmaların özelliklerini önemli ölçüde etkiler. Paykoç (1991)’a göre sözlü tarih araştırmaları;

- Konunun belirlenmesi,
- Görüşme yapılacak kişilerin tespit edilmesi,
- Soruların hazırlanması,
- Görüşmenin gerçekleştirilmesi,
- Görüşmeden elde edilen verilerin düzenlenmesi,
- Etkinliğin toparlanması gibi aşamalarla birlikte sözlü tarih etkinlikleri planlanır.

İlk, orta ve yükseköğretim seviyesinde yer alan öğrenciler, sözlü tarihe bağlı olarak yapacakları faaliyetler vasıtasıyla birçok davranış değişikliklerini kazanabilirler. Bu bağlamda eğitim kurumlarında yapılacak olan öğretim etkinliklerinin faydaları Demircioğlu (2015) tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

- Araştırma becerilerini geliştirebilir
- Eleştirel düşünme ve soru sorma becerilerini geliştirebilir
- Kronolojiyi anlama becerisi geliştirilebilir
- Yaparak yaşayarak öğrenme olanağı etkinleştirilebilir
- Ortak çalışma duygusunu geliştirebilir
- Sosyal ve kişilik becerilerini geliştirebilir
- Süreklilik ve değişimi kavramasına yardımcı olur
- Okul ile gerçek hayat arasında köprü kurmasına yardımcı olur
- Gözlem becerisi geliştirilebilir
- Farklı bakış açıları edinmelerine katkı sağlar.

2. 1. 4. 4. Yerel Tarih Öğretiminde Görsel Kaynakların Kullanımı

Tarihçilerin geçmişte yaşanan olay ve durumları bilimsel bir bakış açısıyla açıklamaya çalışırken yararlandığı kaynaklardan bir diğeri ise görsel kaynaklardır.

Geçmişten günümüze ulaşan görsel kaynaklar, herhangi bir yolla elde edilmesi mümkün olmayan birçok tarihsel bilgiyi içerisinde bulundurmaktadır (Douch, 1972'den akt., Demircioğlu, 2015, s.161). Bu açıdan bakıldığında görsel kaynaklar geçmişini anlamlandırmamıza yardımcı olan değerli kaynakların başında gelmektedir. Görsel kaynaklar ve resimler, geçmişe ilişkin bilgileri öğrencilere aktarmanın yanı sıra, tarihsel becerilerin geliştirilmesine de katkıda bulunmaktadır (Danks, 1994'den akt., Demircioğlu, 2015, s.161).

Amerika Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS)'nin yayımladığı standartlarda "Öğrenciler, geçmişini öğrenirken farklı kaynakları (mektup, günlükler, harita, fotoğraf vb.) kullanabilmeli" ibaresi yer almaktadır (Akbaba, 2005). Öğretimde kullanılan materyaller ile öğrenciler arasında meydana gelen etkileşim sonucunda, öğrenme daha kalıcı bir hale getirilerek görsel sembollerle öğrencilerin dikkati çekilmeli ve bu sayede öğrenmeye renk katılmalıdır (Şimşek, 2003). Bu açıdan değerlendirildiğinde öğretimde farklı ve alternatif imkânlar çoğaltılarak öğrencilerin derslere dikkatlerinin çekilmesi ve derslerin monotonluktan kurtulması adına derslerde görsel kaynak kullanımına özen gösterilmelidir.

Günümüzde bazı eğitimciler uzun bir süre önce meydana gelmiş olayları soyut bir şekilde öğrencilere aktarmaktadır. Tarihin somut ve görsel malzemelere bağlı olarak aktarılması, geçmişe ilişkin tecrübe ve bilgileri kısıtlı olan öğrencilerin bu alanı öğrenmeleri açısından ciddi sıkıntılar doğurmaktadır. Bu çerçevede görsel kaynaklar, geçmişini öğrencilerin gözünde basit ve daha anlaşılır kılan ve öğretmenlere yardımcı kaynak sağlayabilecek önemli bir unsurdur (Demircioğlu, 2015).

Derslerde uygulanacak yerel tarih çalışmalarında kullanılacak görsel kaynakların seçimi ve derse uygun doğru bir yöntem seçimi öğrenmenin sağlanması açısından oldukça önemlidir. Görsel kaynakların başında gelen fotoğrafların nasıl belirleneceği ve inceleneceği bağlamında özellikle dikkat edilmesi gereken hususlar araştırmacılar eliyle listelenmiştir. Bu bilgiler; resim, kartpostal, tarihsel film ve belgeseller gibi görsel kaynaklara da uyarlanarak kullanılabilir. Fotoğrafların ya da görsel kaynakların belirlenmesinde tercih yapma şansının bulunduğu durumlarda fotoğraflarda aranması gereken ölçütler konusunda Stradling (2003) şu noktalara dikkat çekmektedir:

- Birincil ve ikincil kaynak malzeme ve kanıtlarla ilişkinin kolay kurulması
- Fotoğrafların sorgulamaya yönelik olması
- Araştırılması ve incelenmesi gereken bazı çelişki ve belirsizlikleri gözler önüne sermesi
- Yalnızca başka kaynaklara bakılarak yanıtlanabilecek soruları merkezine alması
- Fotoğrafların duygu ve düşünceleri harekete geçirmesi ve tutumları yansıtması (Akt. Avcı-Akçalı, 2013, s. 124).

Görsel kaynakların Sosyal Bilgiler ve yerel tarih öğretiminde kullanılmasının birçok yararı bulunmaktadır. Yukarıda ortaya konulan bilgilerin yanı sıra, Demircioğlu (2015), derslerde görsel kaynak kullanımının katkılarını şu şekilde sıralamıştır:

- Öğrencilerin hayal gücünü kullanmalarına yardımcı olur
- Öğrencilerin geçmişte yaşanan olay ve durumları anlamlandırmalarına yardımcı olur
- Zor ve karmaşık kavramların öğretilmesinde yardımcı olur
- Geçmişte yer alan birçok bilgiyi günümüze taşır
- Gerçekle kişisel yorum arasındaki ayrımı görmeye yardımcı olur
- Soyut olay ve durumları somutlaştırır
- Öğrencilerin derse ilişkin motivasyonunu artırır
- Kalıcı öğrenmeyi destekler
- Değişim ve sürekliliği anlamlandırmada yardımcı olur.

2. 1. 4. 5. Yerel Tarih Öğretiminde Zaman Şeritlerinin Kullanımı

Zaman şeridi, geçmişten günümüze düz bir çizgi şeklinde uzanan, üzeri eşit birimlere bölünmüş ve rakamlarla tanımlanmış soyut zamansal kurgunun en somut göstergesidir (Şimşek, 2006). Başka bir deyişle zaman şeridi; görsel öğrenmeyi merkezine alan, öğrencilerin geçmişten günümüze meydana gelen siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel olayları bir oluş sırası biçiminde görerek çıkarımlar yapabildikleri bir grafik türüdür (Altun ve Kaymakçı, 2016).

Öğrencilere zaman kavramını kazandırmak ve olaylar arasındaki ilişkileri göstermek amacıyla zaman şeritleri Sosyal Bilgiler derslerinde kullanılabilir. Zaman şeritleri; gayet basit, pahalı olmayan ve hemen hemen her derste kullanılabilecek bir öğretim aracıdır (Tahancı, 2002).

Çocuklarda zaman kavramını geliştirmek ve yakın çevresindeki olay ve durumların kronolojisini öğretmek çerçevesinde zaman şeritlerinden faydalanılabilir. Örneğin, kendi yaşamlarını ya da aile yaşamlarını anlatan bir şeritle bu işleme başlayıp daha sonra ise yaşadığı çevre ile ilgili zaman şeritleri oluşturmaları için öğrenciler işe koşularak bu tarzda ödevler öğrencilere verilebilir (Göç, 2007).

Zaman şeritlerinin derslerde kullanılmasının birçok yararı bulunmaktadır. Bu yararlar şu şekilde ifade edilebilir. Zaman şeritleri;

- Öğretmenler ve öğrenciler eliyle oluşturulabilir.
- Geçmiş anlamlandırmamıza yardımcı olur.
- Tarihsel olayları kronolojik bir şekilde gösterir.

- Ezberciliğin önüne geçer.
- Zamanla ilgili kavramları somutlaştırır.
- Kalıcı öğrenmeyi destekler.
- Tarihsel olayları özetleyerek tarihi olayların daha kolay hatırlanmasına yardımcı olur.
- Zamansal dönemleri öğrencilerin hayal dünyasında canlandırmasına yardımcı olur (Altun ve Kaymakçı, 2016).

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Bu bölümde ilgili literatür araştırmaları sonucunda elde edilen tez ve makale çalışmaları hakkında bilgiler verilmiştir.

Işık (2002), “*Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler (6.Sınıf) Programı Tarih Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Uygulama: Pasinler Örneği*” adlı yüksek lisans tezinde, yerel tarih öğretimi ve yerel tarih konularının işlenmesinin öğrencinin tarih dersine olan yaklaşımına ve tutumlarına olan etkisini incelemiştir. Çalışmada kontrollü ön test-son test yöntemi kullanılmış, kontrol grubuyla normal müfredata dayalı olarak ders işlenirken deney grubuyla yerel tarihle ilişkilendirilmiş müfredata dayalı olarak ders işlenmiştir. Ardından ise, deney grubu Pasinler İlçesinde yer alan Hasankale ve Erzurum şehir merkezinde yer alan tarihi mekânlara geziye götürülerek öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmada elde edilen bulgulara göre; deney grubunda yer alan öğrencilerin kontrol grubunda yer alan öğrencilere oranla akademik test puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tugay (2004), “*Tarih Eğitiminde Yerel Tarihin Yeri: Fethiye Örneği*” isimli yüksek lisans tezinde, tarihi süreç içerisinde Anadolu’nun çok kültürlü yapısını yansıtan yerleşim yerlerinden birisi olan Fethiye ilçesini yerel tarihçilik bağlamında ele almıştır. Söz konusu çalışmada, literatür taramasına başvurulmuş ve Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgeleri, salnameler, şerhiye sicilleri ve yerel gazeteler çalışma kapsamında incelenmiştir.

Eyriçe (2005), “*Tarih Eğitiminde Yerellik: 1922-1950 Döneminde Menemen Kazası*” isimli yüksek lisans tezinde, ilk olarak Türk tarih eğitiminde yerel tarihin yeri ve önemi incelemiş ve ardından ise literatür taraması yöntemiyle Menemen kazasını ele almıştır. Çalışmada ayrıca çok partili hayata geçiş döneminde Menemen kentinin; sosyal, kültürel ve siyasal hayatını ortaya koymak hedeflenmiştir.

Avcı-Akçalı (2007), “*Yerel Tarih ve Tarih Eğitime Katkısı*” isimli yüksek lisans tezinde, yerel tarihi tanımlayarak tarihsel süreçteki serüvenini ve tarih eğitimine sağladığı katkıları ortaya koymayı amaçlamıştır. Akçalı, çalışmasında tarihsel araştırma yöntemi,

gezi-gözlem yöntemi ve betimsel analiz yöntemlerini kullanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 65 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrenciler aile büyükleri ile sözlü tarih görüşmesi yapmış ayrıca yakın bir tarihi bölgeye gezi düzenlenmiştir. Gezinin ardından öğrencilere 5 sorudan oluşan açık uçlu bir anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre, yerel tarih etkinlikleriyle öğrencilerin dersi somutlaştırdığı, etkili öğrenmenin gerçekleştiği, öğrencilerin kültürel zenginliklere karşı daha duyarlı hale geldikleri ve derse karşı ilgilerinin arttığını ortaya koyulmuştur.

Göç (2008), *“Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanması: Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri (Yozgat Örneği)”* isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler derslerinde yerel tarih konularını uygulamanın önemini ve Yozgat iline bağlı ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimini kullanma durumları ve yerel tarih öğretiminin kullanılmasında karşılaşılan güçlükleri belirlemeyi amaçlamıştır. Söz konusu çalışmada Survey (tarama) modellerinden birisi olan genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya Yozgat ilinde görev yapan 132 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Katılımcı öğretmenlere 28 sorudan oluşan bir yerel tarih anketi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre, katılımcı öğretmenler kendilerini mesleki açıdan yeterli görmelerine rağmen çalıştıkları bölgenin yerel tarih konusunda kendilerini yeterli görmedikleri, Sosyal Bilgiler müfredatının yerel tarih öğretimi bağlamında yeterli görmedikleri, yerel tarihi Sosyal Bilgiler dersinde yeterince uygulamadıkları ve uygulamaya çalışırken ise bazı problemlerin meydana geldiği ortaya koyulmuştur.

Örten (2008), *“Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Üniteleri İle İlişkilendirilmesine Yönelik Bir Çalışma (Tokat Örneği)”* isimli yüksek lisans tezinde, yerel tarih konularının uygulanabilirliğinin üzerinde durarak Tokat kentinin yerel tarih konularının Sosyal Bilgiler müfredatı ile ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada literatür taraması ile görüşme tekniği birlikte kullanılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre, Sosyal Bilgiler öğretim programının yerel tarihle ilişkilendirilebileceği Tokat örneğinde ortaya koyulmuştur.

Tunç-Şahin (2011), *“Yerel Tarih Uygulamalarının Başarıya ve Öğrenci Ürünlerine Etkisi”* isimli makalesinde, Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarına ve öğrenci ürünlerine olan etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tek grup ön test-son test modele dayalı deneysel yöntem tercih edilmiştir. Çalışmanın araştırma grubunu İlköğretim 4. Sınıfta öğrenim gören 34 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında veri toplamak için başarı izleme testi, açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu, yerel tarih uygulamaları için hazırlanan öğretim materyalleri, öğrencilerin hazırladıkları hikâyeler ve şiirler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim dördüncü

sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yapılan yerel tarih çalışmalarının öğrenci başarılarında etkili olduğu, öğrencilerin yerel tarih etkinliklerini eğlenceli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan (2012), “*Yerel ve Sözlü Tarihin Ortaöğretim Öğrencilerindeki Yansımaları: Tunceli Merkez Örneği*” isimli doktora tezinde, Tunceli şehir merkezinde öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin aileleri ve içerisinde yaşadıkları sosyal çevre aracılığıyla aktarılan sözlü tarihin etkilerinin neler olduğunu ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Söz konusu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan örnek olay yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin resmi tarihten çok sözlü kültüre bağlı olarak gelişen tarihsel bilgilere daha çok inandıkları, sözlü tarih aktarımlarını genellikle çevrelerinde yer alan yaşlılardan öğrendikleri ve son olarak sözlü tarihle alakalı bilgilerin ortaöğretim tarih derslerinde yer almamasının öğrencilerin tarih derslerine olan bakış açılarını olumsuz yönde etkilediği fikri çalışma kapsamında ortaya koyulmuştur.

Özer (2012), “*Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel ve Sözlü Tarih Etkinliklerinin Programlanması*” isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler derslerinde sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerin programlanması yapılmıştır. Söz konusu çalışmada literatür taraması yöntemi tercih edilmiş ve araştırmacı tarafından Sosyal Bilgiler dersinde, ders içi ve ders dışında yapılacak çalışmaların yerel tarih ve sözlü tarih bağlamında programlamasını ortaya koymuştur.

Avcı-Akçalı (2013), “*Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Yolunda Bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih*” isimli doktora tezinde, tarih öğretiminde yerel tarih kaynaklarına bağlı faaliyetler vasıtasıyla işlenen derslerin öğrencilerin akademik başarılarına ve derse ilişkin tutumlarına olan etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Söz konusu çalışma, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma bir çalışmadır. Araştırma sonucunda; yerel tarih kaynaklarına bağlı faaliyetler vasıtasıyla işlenen derslerin öğrencilerin akademik başarılarında ve tarih dersine ilişkin tutumlarında geleneksel yöntem nazaran anlamlı bir farklılık oluşturduğu ortaya koyulmuştur.

Oran (2013), “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İçi Yerel Tarih Konusundaki Faaliyetleri Uşak İli Örneği*” isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler derslerinde yer alan yerel tarih konularının Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğretmenler tarafından işlenip işlenmediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli tercih edilmiş, bu kapsamda Uşak il merkezinde çalışan 15 Sosyal Bilgiler öğretmenine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin büyük bir bölümü yerel tarihin önemli ve gerekli olduğunu ve derslerinde yerel tarih yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırma grubunda yer alan bazı öğretmenler ise, Sosyal Bilgiler müfredatında yerel tarih

konularının yer almadığını ve ayrıca bilgi ve doküman eksikliğinden dolayı Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yerel tarih yöntemini kullanamadıklarını dile getirmişlerdir. Söz konusu çalışmada ayrıca, yerel tarihin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılmasıyla öğrencilerin derse ilişkin ilgi ve motivasyonlarının artacağı fikri öğretmenler tarafından dile getirilmiştir.

Arslan (2015), “*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları*” isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın araştırma grubunda Niğde ilinde görev yapmakta olan 137 Sosyal Bilgiler öğretmeni yer almaktadır. Araştırmanın verileri “*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Konularının Kullanımına İlişkin Öğretmen Tutumları Ölçeği*” ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından yerel tarih konularının kullanılması gerektiği fikri ortaya konulmuş ayrıca araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturan; cinsiyet, mesleki kıdem, okulun bulunduğu yerleşim yeri ve mezun olunan fakülte değişkenlerinin Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı ortaya koyulmuştur.

Özdemir (2016), “*Yerel Tarihin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi*” isimli yüksek lisans tezinde, 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Adım Adım Türkiye” ünitesinin öğretiminde yerel tarih kullanılarak öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama becerisi ile öğrencilerin yerel tarih hakkındaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma bir çalışmadır. Söz konusu çalışmada “Adım Adım Türkiye Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi Ölçme Aracı” ve öğrenci görüşme formu kullanmıştır. Araştırma sonucunda; değişim ve sürekliliği algılama becerisinin, yerel tarih unsurlarının yer aldığı etkinliklerin uygulandığı deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dursun (2017), “*Yerel Tarih Öğretimi: Mudurnu Örneği*” isimli yüksek lisans tezinde, Mudurnu ilçesinin yerel tarihinin öğretimini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan durum çalışması tercih edilmiştir. Araştırma, yazar tarafından 23.05.2020 tarihine kadar kısıtlanmıştır. Bu durumdan dolayı tez ile ilgili bilgiler tezin özet bölümünden elde edilmiştir. Söz konusu çalışmada veri toplamak amacıyla Mudurnu’da yaşayan yerel halka, öğretmenlere ve öğrencilere açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, Mudurnu halkının, öğretmenlerin ve öğrencilerin Mudurnu ilçesinin yerel tarihine dair bilgileri merak ettikleri, var olan bilgilerin oldukça sınırlı olduğu ve bir kaynak vasıtasıyla Mudurnu yerel tarihini öğrenmek istedikleri ortaya koyulmuştur.

Bilicioğlu (2017), “Ortaokul Öğrencilerinin Yerel Tarih Öğretimine İlişkin Görüşleri: Safranbolu Örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde, yerel tarih konularına Sosyal Bilgiler derslerinde yer verilmesinin önemini aktarmak ve Karabük ili Safranbolu ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin derslerde yerel tarih konularına yer verilmesine ilişkin tutumlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında tarihi yerleri gezerek konuları işlemek istedikleri ortaya koyulmuştur.

Öztaşçı (2017), “Yerel tarih Öğretim Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulamaya Koymak. Bir eylem Araştırması” isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler dersinde yerel tarih öğretim yönteminin nasıl uygulanabileceğini, bu yöntemin öğrencilerin gelişimlerine olan katkısını ve bu süreçte ortaya çıkan sorunları belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada nitel yöntem tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda 6. Sınıfta eğitim gören 22 öğrenci yer almaktadır. Çalışma sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin tarih ve yerel tarih kavramlarına ilişkin algılarında olumlu yönde bir değişiklik meydana gelmiş, öğrencilerin çalışma boyunca birçok zorluklar yaşadıkları ve buna ek olarak yerel tarih öğretim yönteminin öğrencilerin; akademik, kişisel, sosyal gelişimlerine olumlu yönde katkısı olduğu yapılan görüşmelerle ortaya koyulmuştur.

Ulutaş (2018), “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bağımsız Değişken Olarak Yerel Tarih Tekniği” isimli yüksek lisans tezinde, Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih tekniği uygulamasının öğrenci başarısına ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumuna etkilerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada, nicel yöntemlerden birisi olan ön test- son test eşleştirilmiş kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırma grubunda iki ayrı okuldan 100 deney grubu ve 100 kontrol grubu olmak üzere 200 öğrenci yer almıştır. Çalışma sonucunda, yerel tarih tekniğine bağlı olarak işlenen derslerde deney grubunda yer alan öğrencilerin akademik başarıları ve Sosyal Bilgiler dersine olan tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğu ve öğrencilerin başarı düzeylerini artırarak, konuya ilişkin olumlu bir tutum geliştirdikleri ortaya koyulmuştur.

Yuvacı (2018), “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih İle İlgili Uygulamaları Ve Karşılaşılan Sorunlar- Sivas İli Örneği” isimli yüksek lisans tezinde, Sivas il merkezinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin yerel tarih konularını derslerinde kullanma durumları ve yerel tarih öğretiminde kullanılmasıyla ortaya çıkan problemleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Söz konusu çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi hakkındaki görüşlerini tespit etmek amacıyla 28 sorudan oluşan bir test öğretmenlere uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunda 124 Sosyal Bilgiler öğretmeni yer almaktadır. Çalışma sonucunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir bölümünün kendilerini mesleki bağlamda yeterli gördükleri, görev yaptıkları bölgenin yerel

tarihi bilgilerine sahip oldukları, derslerinde yerel tarih öğretimini yeterince kullanmadıkları ve yerel tarih öğretimini uygularken birçok güçlüklerle karşılaştıkları ortaya koyulmuştur.

2. 2. 1. Literatür Değerlendirmesi

Literatür taraması sonucunda; yerel tarih öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalarda bilhassa yerel tarihin farklı değişkenler açısından ele alınması, öğretmen ve öğrencilerin konuya yönelik tutumlarının ölçülmesi, yerel tarih öğretiminin şehirler ya da farklı ilçeler bazında ele alınması gibi ana başlıklar ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda yerel tarih öğretiminin önemi, bu yöntemi kullanırken karşılaşılan güçlükler, yerel tarihin uygulanma durumları gibi konular da araştırmacılar tarafından ele alınmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve teknikleri, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Yöntem; sistematik süreçler sonunda çalışmaların belirli bir sonuca ulaşması amacıyla izlenen yol ve bilimsel araştırmaların merkezidir. Çalışmanın içeriğine bağlı olarak çalışma kapsamında seçilmiş araştırma yönteminin uygulamayla ilişkilendirilen bölümü yöntem olarak isimlendirilir (Ekiz, 2013).

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde yapılmıştır. Durumlar farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Bir kişi, bir grup ya da bir sosyal çevre çalışılacak durumlara örnek oluşturabilir. Nitel durum çalışmalarının en önemli özelliği bir ya da birden çok durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Başka bir ifadeyle, bir durum (kişi, grup, sosyal çevre vb.) bütüncül bir anlayışla araştırılır ve bahsi geçen durumu nasıl etkiledikleri ve durumdan nasıl etkilendikleri üzerinde durulur. (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırmalar mevcut bir durumu, müdahaleye ve herhangi bir değişikliğe uğramadan kapsamlı bir biçimde açıklamaya çalışan ve olaylar arasındaki bağlantıları ortaya çıkarmaya çalışan çalışmalar olmalarının yanı sıra üzerinde çalışılan durumun günümüzdeki biçimini de belirleme imkânını sunarlar (Karasar, 2005). Bu çalışma, Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin Trabzon kentinin yerel tarih öğeleri hakkındaki görüşlerinin detaylı bir şekilde değerlendirilmesi ve Sosyal Bilgiler dersi özelinde Trabzon kentinin yerel tarihi öğelerini ortaya koymak amaçlandığı için nitel bir çalışmadır. Buna ek olarak nitel çalışmaların sonuçtan çok süreç odaklı olması, belirlenen konunun derinlemesine incelenmesine olanak tanınması ve araştırmacıya elde edilen verilerin bizzat bulunduğu ortamı tanımaya fırsat vermesi gibi niteliklerinden dolayı bu araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir (Ekiz, 2013).

3. 2. Çalışma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu 2018 – 2019 eğitim öğretim yılında Trabzon merkez ve diğer ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda görev yapan 10 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve 61 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerle toplam 11 sorundan oluşan bir yarı yapılandırılmış mülakat

uygulanmıştır. Çalışma grubunda yer alan 61 öğrenciye ise 6 sorudan oluşan açık uçlu anket formu uygulanmıştır.

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden birisi olan amaçlı rastgele örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı rastgele örneklem yönteminin avantajı çalışmaya dâhil edilecek katılımcıların hepsinin eşit seçilme olasılığına sahip olmasıdır. Amaçlı rastgele örneklem yönteminde örneklem miktarı önceden hazırlanan listeden tamamen rastgele olarak seçilir. Bu yöntemde farklı bilgilere sahip olduğu varsayılan birçok durumun detaylı olarak araştırılmasına, olgu ve olayların tespit edilmesine ve tanımlanmasına olanak tanımaktadır (Patton 1987'den akt., Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.135).

Bu araştırmanın örnekleme giren Trabzon ilinde MEB'e bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin bilgileri aşağıda gösterilmiştir.

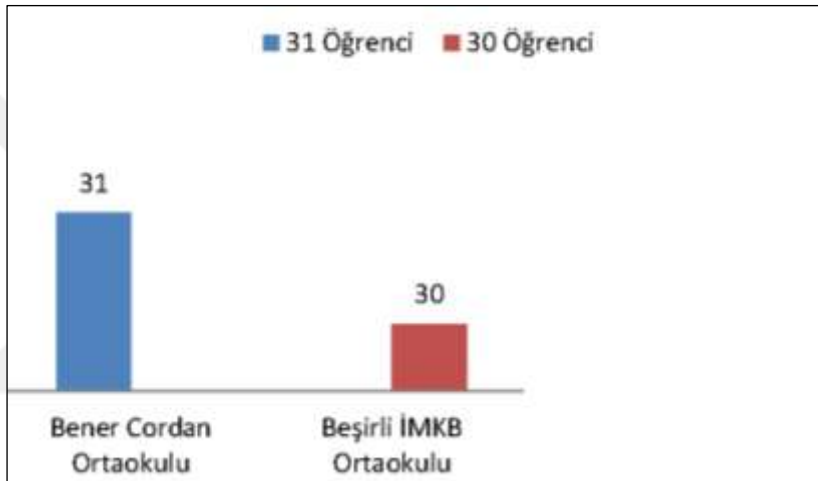
Tablo 2. Mülakat Yapılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Özellikleri

Öğretmen	Mezun Olunan Program	Cinsiyet	Yaş	Kıdem Yılı	Süre
SBÖ1	Tarih Öğretmenliği	Kadın	40	16-20	20dk
SBÖ2	Coğrafya Öğretmenliği	Erkek	52	21+	24dk
SBÖ3	Coğrafya Öğretmenliği	Erkek	44	16-20	31dk
SBÖ4	Tarih Öğretmenliği	Erkek	41	16-20	35dk
SBÖ5	Tarih Öğretmenliği	Erkek	41	16-20	31dk
SBÖ6	Coğrafya Öğretmenliği	Erkek	44	16-20	21dk
SBÖ7	Coğrafya Öğretmenliği	Erkek	42	21+	33dk
SBÖ8	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Kadın	42	11-15	10dk
SBÖ9	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Kadın	36	6-10	20dk
SBÖ10	Tarih Öğretmenliği	Kadın	40	16-20	18dk

Tablo 2'de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin demografik bilgilerine bakıldığında araştırma grubunda 6 erkek ve 4 kadın öğretmen yer almaktadır. Öğretmenlerin 4'ü Tarih Öğretmenliği, diğer 4'ü Coğrafya Öğretmenliği ve 2'si de Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun olmuştur. Çalışma grubunda yer alan 2 öğretmenin kıdem yılı 21 yıl ve üzerindedir. 6 öğretmenin kıdem yılı 16-20 yılları arasında değişmektedir. Geriye kalan iki öğretmenin ilki 11-15 ve diğeri ise 6-10 yılları arasında değişen kıdemlere sahiptir. Bütün öğretmenler baz alındığında mülakat süresi ortalama 24,3 dk. olarak tespit edilmiştir. Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin cinsiyet durumu ve okul dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

Grafik 1. Öğrenci cinsiyet durumu

Grafik 2. Öğrencilerin okul dağılımı

Öğrenci çalışma grubu ise toplam 61 öğrenciden oluşmaktadır. 61 öğrencinin 32'si erkek ve 29'u kızdır. Çalışmaya dâhil edilen 31 Öğrenci Bener Cordan Ortaokulu ve diğer 30 öğrenci ise Beşirli İMKB Ortaokulu öğrencileridir.

3. 3. Verilerin Toplanması

Bu başlık altında verilerin toplanması sırasında izlenen yol aktarılmıştır.

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Nitel olarak tasarlanan bu çalışmada veri toplama aracı olarak kapsamlı bir literatür incelemesinin ardından araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış mülakat ve açık uçlu anket formu kullanılmıştır.

3. 3. 1. 1. Mülakat

Bu çalışmada veri toplamak amacıyla mülakat formu geliştirilmiştir. Mülakat formu hazırlamadan önce konu ile ilgili literatür incelenmiştir. Mülakat formu, sınırları önceden çizilmiş bir çalışma için çalışma konusu bağlamında yetkili bir kişinin görüş, düşünce ve fikirlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan soru sorma ve cevaplama biçimiyle alakalı yüz yüze konuşmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu doğrultuda, mülakat formunda katılımcıların görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış sorulara yer verilmiştir. Mülakatın genel seyrine göre araştırmacı istediği takdirde soruları değiştirebilir. Araştırmaya katılanların da görüşmeyi yönlendirmesine nispeten müsaade edilebilir (Karasar, 2005). Katılımcının verdiği cevaplar yetersiz ya da eksik kalırsa ilave sorular sorularak katılımcının düşünce ve fikirleri belirlenir böylelikle daha detaylı ifadeler elde edilebilir. Ancak araştırmacı mülakat sırasında ana konunun ayrılmamaya özen göstermelidir (Ekiz, 2013).

Mülakat sorularının geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması adına mülakat uygulanmadan önce örneklem dışında yer alan 2 ayrı Sosyal Bilgiler öğretmeni ile pilot uygulama mülakatları gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamanın akabinde ise Trabzon Üniversitesi'nde görev yapan 3 öğretim üyesinden uzman görüşü alınarak görüşme formu yeniden düzenlenmiştir. Uzman görüşleri sonrasında soru sayısı 5'den 11'e yükseltilmiştir. Mülakatlarda öğretmenlere 11 soruyla birlikte ek sorular sorulmuş, bu sayede detaylı bilgilere ulaşmak hedeflenmiştir.

Mülakat formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde ise Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin öğretmenler düzeyinde belirlenmesine ilişkin sorular yer almaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan mülakat formu gönüllülük esasına bağlı olarak, gerekli izinler alınarak uygulanmıştır.

3. 3. 1. 2. Açık Uçlu Anket Formu

Açık uçlu sorular, katılımcıların serbestçe cevap vermelerinin arzu edilmesi durumunda kullanılır. Yapılandırılmamış sorular olarak da bilinen açık uçlu sorularda cevaplayıcı, sorulan sorulara serbestçe cevap verir. Bu tür soruların avantajı, araştırmacının beklemediği ya da planlamadığı cevapları da alabilmesi ve böylelikle konu bağlamında daha geniş ve detaylı bilgiye sahip olunabilmesidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Ayrıca öğrencilerin genellikle konuşmalarından ziyade yazı yazmalarından daha fazla veri toplandığı da göz önüne alınarak toplam 6 sorudan oluşan açık uçlu anket formu bu çalışma kapsamında tercih edilmiştir (Çolak,

2015). İlk önce beş soru olarak tasarlanan anket formu, Trabzon Üniversitesi'nde görev yapan üç Öğretim Üyesinden alınan uzman görüşü doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Açık uçlu anket formunda yer alan üç sorunun içeriği kısmen değiştirilmiş soru sayısı ise beşten altıya yükseltilmiştir. Formun geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması adına Beşirli İMKB Orta Okulu 7-C sınıfında öğrenim gören 34 öğrenciyle bir pilot uygulama yapılmış ve pilot uygulamanın ardından açık uçlu anket formu nihai hale getirilmiştir. Açık uçlu anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin kişisel bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde ise Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin öğrenci düzeyinde belirlenmesine ilişkin sorular yer almaktadır.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinin başında Trabzon Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan araştırma izni vasıtasıyla çalışmalara başlanmıştır. İlk olarak çalışmaya dâhil edilecek öğretmenler tespit edilmiş, ardından öğretmenlerle yüz yüze görüşülerek tez hakkında bilgiler verilmiş ve tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak yarı yapılandırılmış mülakatlar uygulanmıştır. Çalışma kapsamında 10 öğretmene ulaşılmış ve bu sayı çalışma için yeterli görülmüştür. Yarı yapılandırılmış mülakatların uygulanmasının ardından öğrencilere uygulanacak açık uçlu anket formu hakkında öğretmenlere bilgiler verilmiş ve iki öğretmenin oluruyla birlikte iki ayrı okul ve iki ayrı sınıf belirlenerek öğrenci açık uçlu anket formu vasıtasıyla veriler toplanmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen iki sınıfın toplamı 61 öğrenciden oluşmakta olup bu sayı çalışma için yeterli kabul edilmiştir.

Öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış mülakat ortalama 24 dakika ve öğrencilere uygulanan açık uçlu anket formu ise ortalama 15 dakika sürmüştür. Öğretmenlerle yapılan mülakatlar öncesinde öğretmenlerin derslerinin olmadığı boş zamanlar tercih edilmiş ve öğretmenler tarafından belirlenen gün ve saatte okulda hazır bulunularak veriler toplanmıştır. Öğrenci görüşleri açık uçlu anket formunda da aynı yol izlenmiş, öğretmenlerin belirlediği gün ve saatte okullara gidilerek veriler toplanmıştır.

Öğretmenlere uygulanan yarı yapılandırılmış mülakatlar ses kayıt cihazına kayıt edilmiş ve olası problemlerin önüne geçebilmek adına ses kayıtları muhafaza altına alınmıştır. Öğrencilere uygulanan açık uçlu anket formunda öğrencilerin yazılı olarak görüşleri alınmış ve veri toplama anında, sıraların yanında gezilerek öğrencilerin anlamakta güçlük çektiği noktalarda yardımcı olunmuştur. Ayrıca öğrencilere bu çalışmanın bir sınav olmadığı hatırlatılarak öğrencilerin rahat bir biçimde içinden geçenleri kâğıda aktarmaları sağlanmıştır. Toplamda 61 öğrencinin görüşü alınmış ve bu açık uçlu anket formu muhafaza altına alınmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizleri “Mülakatların Analizi” ve “Açık Uçlu Anket Formunun Analizi” başlıkları altında detaylı olarak aktarılmıştır.

Nitel veri analizi oldukça karmaşık ve sistematik bir süreçtir. Çünkü veri analizi, araştırmacının topladığı verileri temsili olarak ve sistematik bir anlayışla soyutlaması ya da kavramsallaştırmasını kapsayan bir süreçtir. Nitel araştırmalarda veri analizi hususunda belirli bir standart yoktur. Bu tür çalışmalarda araştırmacı elde edilen veriler işığında kendi analiz planını kurgulayarak özđün analizler yapar (Ekiz, 2015).

3. 4. 1. Mülakatların Analizi

Araştırmanın ilk bölümünde 10 öğretmen ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Mülakat esnasında veri kaybının önüne geçebilmek adına ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıt cihazına kaydedilen yanıtlar daha sonra yazıya aktarılmış ve kayıtlar büyük bir titizlikle analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde biraya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Çepni, 2014).

3. 4. 2. Açık Uçlu Anket Formunun Analizi

Araştırmanın ikinci bölümünde 61 öğrenciye açık uçlu anket formu uygulanmıştır. Anket formu aracılığıyla toplanan veriler derlenerek organize edilmiştir. Bu kısımda elde edilen veriler tanımlama amacıyla seçilmiş, anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma amacına yönelik toplanan veriler tablolar şeklinde sunulmuş ve çözümlenip yorumlanmıştır. Burada bazı katılımcıların birden çok cevabı olduğu için çalışma grubu(n) ile frekans(f) birbirinden farklıdır.

4. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerle yapılan mülakatlarda yer alan ilk 6 sorudan elde edilen bulgular tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

4. 1. 1. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Tanımına İlişkin Düşünceleri Nelerdir?

Bu bölümde öğretmenlerin yerel tarih öğretimi kavramını nasıl temellendirdiklerini tespit etmek amacıyla kendilerine yöneltilen ilk soru yerel tarih öğretimini nasıl tanımladıkları şeklinde olmuştur. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 3'de kodlar haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin "Yerel Tarih Öğretimi" Tanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Size göre yerel tarih öğretimi nedir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Yaşadığımız yerin tarihinin/geçmişinin öğretilmesi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	10
Kültürel değerlerin öğretilmesi	SBÖ4, SBÖ6	2
Tarihi alanların öğretilmesi	SBÖ1	1
Yakın çevrenin öğretilmesi	SBÖ2	1
	Toplam	14

Tablo 3'de de görüldüğü gibi, Öğretmenler tarafından yerel tarih öğretimi kavramının öncelikli olarak "yaşadığımız yerin tarihinin ve geçmişinin öğretilmesi" olarak değerlendirildiği söylenebilir. Buna ek olarak "Kültürel değerlerin öğretilmesi", "Tarihi alanların öğretilmesi" ve "Yakın çevrenin öğretilmesi" gibi hususlara da öğretmenler tarafından dikkat çekildiği görülmektedir. Birinci kod bağlamında; SBÖ7: "*Yerel tarih, belirli bir bölge, yöre ya da ildeki tarihi ve beşeri unsurların ortaya çıkarılması ve bunların okullarda öğrencilere sunulmasıdır*" ifadelerini kullanırken, SBÖ9 yerel tarih öğretimini, "*Yaşadığımız bölgenin geçmişini bilmek ve bunları öğretmektir*" şeklinde tanımlanmıştır. Bu kod özelinde verilebilecek son örnek ise SBÖ10'dan gelmiştir. SBÖ10: "*Yaşadığımız*

yörenin, yaşadığımız bölgenin tarihi geçmişinin derslerde öğretilmesidir” ifadesini kullanmıştır.

Birinci soruya gelen cevaplar arasında; yerel tarihin hem yaşadığımız yerin tarihinin öğrenilmesi, hem de kültürel değerlerin aktarımı konusunda da önemli olduğu düşüncesi iki öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Bu öğretmenlerden ilki olan SBÖ4 şu ifadeleri kullanmıştır: *“Yerel tarih öğretimi; bulunduğumuz şehrin, ilin, yani yaşadığımız yerin tarihi özelliklerini ve kültürel değerlerini öğrenmektir.”* Kültürel değerlerin öğretilmesine vurgu yapan bir diğer katılımcı olan SBÖ6 ise şu ifadeleri kullanmıştır: *“Yaşadığımız coğrafyada geçmişimizle ilgili bir bağ kurmak ve kültürel değerleri en iyi şekilde öğrenmektir.”*

Birinci soruya gelen bir diğer yanıt ise “Tarihi alanların öğretilmesi” olarak tabloda belirtilmiştir. SBÖ1 konu hakkında: *“Yerel tarih öğretimi, şehrimizde ve şehrimizin çevresinde yer alan tarihi alanların öğretilmesidir”* ifadelerini kullanmıştır. Bu soru hakkında oluşturulan son kodda ise SBÖ2: *“Öğrencinin yaşadığı yerin geçmişini, burada hangi uygarlıklara ait kalıntıların olduğunu, burada kimlerin yaşadığını, yakın çevresini ve yakın çevresinin tarihini öğrenmesidir”* ifadelerini kullanmıştır.

4. 1. 2. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşleri Nelerdir?

Bu bölümde öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yerel tarih öğretiminin kullanıma ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Sizce Sosyal Bilgiler derslerinde yerel tarih öğretimi kullanılabilir mi?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Kullanılabilir	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	10
	Toplam	10

Görüşme formunda yer alan ikinci soruya bütün öğretmenler aynı yanıtı vermişlerdir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler yerel tarih öğretiminin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılabilirliğini dile getirmişlerdir.

4. 1. 2. 1. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?

Bu bölümde öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yerel tarih öğretiminin kullanıma ilişkin gerekçeleri analiz edilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Yerel tarih öğretiminin gerekçesi	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Dersleri somutlaştırır	SBÖ1, SBÖ6	2
Şehrimiz bu bakımdan zengindir	SBÖ8, SBÖ9	2
Yakından uzağa ilkesine uygundur	SBÖ4, SBÖ7	2
	Toplam	6

Tablo 5'te görüldüğü üzere öğretmenler tarafından gelen yorumlar doğrultusunda yerel tarih öğretiminin gerekçesi üç farklı kod şeklinde tablo haline getirilmiştir. Bu kodlar; "Dersleri somutlaştırır", "Şehrimiz bu bakımdan zengindir" ve "Yakından uzağa ilkesine uygundur" olarak belirlenmiştir. Tabloda alfabetik olarak ilk sırada yer alan "Dersleri somutlaştırır" kodu altında SBÖ1: "*Çocukların soyut bilgiler yerine somut bilgiler alması daha faydalı olacaktır. Bu açıdan yerel tarih öğretimi gereklidir*" ifadesini kullanırken

SBÖ6 : Çocuklara anlattığımız tarih konuları soyut kalabiliyor ve bu kavramları somut hale getirebilmemiz için bir varlığa ihtiyaç duyuluyor. Bu bir çeşme olabilir, bir cami olabilir, bir kale olabilir, bir ev olabilir yani tarih kokan somut bir cisim olmalı. Bu da öğrencilerin daha kalıcı bilgiler edinebilmelerini sağlar

ifadelerini kullanmıştır.

"Şehrimiz bu bakımdan zengindir" kodu altında ise

SBÖ9 : Trabzon'un tarihi aslında başlı başına bir ders bile olabilir. Trabzon'un oldukça önemli ve zengin bir geçmişi var"

ifadelerini kullanmıştır.

Bu bağlamda verilebilecek son örnek ise "Yakından uzağa ilkesine uygundur" kodu altında listelenmiştir. SBÖ4 bu bağlamda şu ifadeleri kullanmıştır: "*Öğrenciler yakından-uzağa ilkesiyle öğrenmeyi daha iyi pekiştirebiliyorlar. Bu açıdan bakıldığında yerel tarih eğitimi, Sosyal Bilgiler dersi için önemlidir.*"

4. 1. 3. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretimiyle Alakalı Kurslara Katılım Durumu Nedir?

Bu bölümde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin daha önceden yerel tarih öğretimiyle ilgili herhangi bir kursa katılıp katılmadıkları analiz edilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretimiyle Alakalı Kurslara Katılımlarının Analizi

Daha önceden yerel tarih öğretimiyle ilgili herhangi bir kursa ya da seminere katıldınız mı?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Katılmadım	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	10
	Toplam	10

Tablo 6'da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler yerel tarih öğretimiyle ilgili herhangi bir kursa katılmadıklarını dile getirmişlerdir. Ancak öğretmenlerden bazıları bu tür bir kursa katılmasalar da farklı aktivitelerde bulduklarını beyan etmişlerdir. Örneğin SBÖ1 bu bağlamda:

Herhangi bir kursa katılmadım ancak geçen sene Kanuni Evi'ne gittik. Burada Sosyal Bilgiler öğretmeni arkadaşlarımız Trabzon'un fethi noktasında bizleri bilgilendirdiler. Bu geziye çocuklar da katıldı ve pür dikkat anlatılanları dinlediler

ifadelerini kullanmıştır.

SBÖ9 : Hayır katılmadım. Ancak Osman Turan Kongre Merkezi'nde yapılan bazı sempozyumlara katıldım. Ancak bu programlar bizim derslerimizle çakışabildiği için bu tür etkinliklere katılmakta zorlanıyoruz. Yine de elimizden geldiği sürece bu tür programlara katılmaya çalışıyoruz

ifadelerini kullanmıştır.

Konu hakkında yapılan başka bir yorumda ise SBÖ2: "Herhangi bir kursa katılmadım. Bu konuda eksik olduğumuzu kabul etmemiz gerekiyor" ifadelerini kullanmıştır. Bu ifade genel itibarıyla bakıldığında öğretmenlerin bu konu hakkında eksikleri olduğunu göstermesi açısından önemli bir yorum olarak kabul edilmelidir.

4. 1. 4. Öğretmenlere Göre Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Uygulamalar Nelerdir?

Bu bölümde yerel tarih öğretiminde kullanılabilecek uygulamalar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlere Göre Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Uygulamaların Analizi

Sizce yerel tarih öğretiminde kullanılabilir uygulamalar nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Gezi-Gözlem	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ9, SBÖ10	9
Akıllı Tahta	SBÖ1, SBÖ3, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ10	7
Görsel ve Videolar	SBÖ1, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ7, SBÖ8	6
Tarihi Eşya ve Materyaller	SBÖ4, SBÖ6, SBÖ7	3
Sanal Müze	SBÖ1, SBÖ6, SBÖ9	3
Anlatım Yöntemi	SBÖ3, SBÖ8	2
Eba	SBÖ3, SBÖ10	2
Araştırma Ödevi	SBÖ4	1
Fotoğraf Albümü	SBÖ9	1
Google Earth	SBÖ10	1
	Toplam	35

Tablo 7’de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler, yerel tarih öğretiminde kullanılabilir uygulamalar hususunda öncelikli olarak “Gezi-gözlem” uygulamasına dikkat çekmişlerdir. Gezi-gözlem uygulamasının yanı sıra sırasıyla: Akıllı tahta, görsel ve videolar, tarihi eşya ve materyaller, sanal müze, anlatım yöntemi, Eba, araştırma ödevi, fotoğraf albümü ve Google Earth uygulamaları da öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Gezi-gözlem bağlamında;

SBÖ4 : Birincisi tarihi mekânlara geziler yapılmalı. Mesela ders kapsamında öğrencilerden evlerinde eski eşyaları sınıfa getirmeleri istenebilir, fotoğraflar kullanılabilir, öğrencilere araştırma ödevleri verilebilir, videolar kullanılabilir

değerlendirmesini yapmıştır.

SBÖ7 : Bence tarihi bir eser ya da objeyi yerinde görmek daha uygun bir uygulama olacaktır. Zaten bizim yöremiz de buna gayet müsait. Sınıf ortamında ise: fotoğraflar, taşınabilir tarihi nesnelere, hançer, mavzer, miğfer, şarapnel parçaları kullanılabilir. Teknolojik olarak: Akıllı tahta kullanılabilir

ifadelerini kullanmıştır.

Gezi-gözlem uygulamasına vurgu yapan diğer bir katılımcı SBÖ10 ise konu hakkında şu yorumda bulunmuştur: “Tarihi mekân ziyaretleri. Öğrencilerin bu yerleri gezmesi, görmesi gerekir. Bir rehber eşliğinde bu alanlar gezilmeli. Bu bilgiler sadece derslerde soyut olarak öğretilmemeli.”

Tablo 7 özelinde verilebilecek son örnek ise SBÖ9'dan gelmiştir. SBÖ9, konu hakkında:

Özellikle 7. Sınıflarda bir proje ödevimiz mevcut. Burada kısa tanıtımlarla bir fotoğraf albümü yapıyoruz. Çocuklar çoğu mekânı bilmiyorlar. Çünkü çocuklarda böyle bir kültür yok. Tarihi yerleri öğrencilerin bizzat kendilerinin bulmaları ve incelemeleri gerekir. Bu durum öğrencilere aynı zamanda problem çözme becerisini de kazandırıyor. Sanal müze ziyaretleri de kullanılabilir.

ifadelerini kullanmıştır.

4. 1. 5. Öğretmenlerin Yerel Tarih Ögelerinin Tanımına İlişkin Düşünceleri Nelerdir?

Bu bölümde yerel tarih ögeleri kavramının öğretmenler tarafından tanımı yapılmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin “Yerel Tarih Ögeleri” Tanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Size göre yerel tarih ögeleri nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Tarihi eserler/bulgular/kalıntılar	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9	8
Mimari eserler	SBÖ2, SBÖ6, SBÖ9	3
Hatıratlar	SBÖ3, SBÖ5	2
Sanatsal Çalışmalar	SBÖ4, SBÖ8	2
Müzeler	SBÖ2,	1
Halk terimleri	SBÖ2	1
Mektuplar	SBÖ3	1
Fotoğraflar	SBÖ3	1
Sosyal tarih	SBÖ4	1
Yaşayış tarzları	SBÖ4	1
Yaylacılık	SBÖ4	1
Savaşlar	SBÖ8	1
Medeniyetler	SBÖ8	1
	Toplam	24

Tablo 8’de de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler, yerel tarih ögelerini öncelikli olarak “Tarihi eserler/bulgular/kalıntılar” şeklinde değerlendirmişlerdir. Bunun dışında sırasıyla mimari eserler, hatıratlar, sanatsal çalışmalar, müzeler, halk terimleri, mektuplar, fotoğraflar, sosyal tarih, yaşayış tarzları, yaylacılık, savaşlar ve medeniyetler de öğretmenler tarafından dile getirmiştir. Bu bağlamda SBÖ2: “*Yerel tarih ögeleri, buradaki mimari eserler, tarihi kalıntılar, arkeolojik kazılar sonucunda çıkartılan her türlü eser ve bu eserlerin sergilendiği müzeler ve halk terimleri olarak ifade edilebilir*” yorumunda bulunurken SBÖ6: “*Tarihi bir çeşme, eski bir kilise, eski bir cami olabilir, bir*

kale olabilir, eski bir geminin bağlandığı demir olabilir ve her türlü tarihi eşya yerel tarih öğelerini oluşturur” ifadelerini kullanarak yerel tarih öğeleri kavramını tanımlanmışlardır.

Tablo 8 özelinde verilebilecek son örnek ise SBÖ8’den gelmiştir. SBÖ8, yerel tarih öğeleri kavramını şu şekilde tanımlamıştır: “Bulduğumuz yerin tarihi, savaşlar, burada kimler ve hangi medeniyetler yaşamış ve tarihi eserler yerel tarih öğeleri olarak kabul edilebilir. El sanatları da buraya dâhil edilebilir.”

4. 1. 6. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Düşünceleri Nelerdir?

Bu bölümde yerel tarih öğeleri kavramının öğretilmesine ilişkin öğretmen görüşleri ele alınmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Size göre Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarih öğeleri öğretilmeli midir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Öğretilmeli	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	10
	Toplam	10

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarih öğelerinin öğretilmesini gerektiğini belirtmişlerdir.

4. 1. 6. 1. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?

Bu bölümde öğretmen görüşleri doğrultusunda yerel tarih öğeleri kavramının öğretilmesine ilişkin gerekçeler ele alınmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Gerekçelerinin Analizi

Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilme Gerekçesi	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Geçmişini bilme/sahip çıkma	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ6, SBÖ9, SBÖ10	5
Zengin bir birikime sahip olma	SBÖ2, SBÖ4, SBÖ7	3
Yaşadığımız çevreyi bilme	SBÖ3, SBÖ10	2
Tarihi eserleri bilme	SBÖ5, SBÖ8	2
	Toplam	12

Tablo 10'da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin; geçmişini bilme/sahip çıkma, zengin bir birikime sahip olma, yaşadığımız çevreyi bilme ve tarihi eserleri bilme gibi nedenlerden dolayı yerel tarih öğelerinin öğrencilere öğretilmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir. Konu hakkında SBÖ1:

Çocuklar yaşadığı şehrin geçmişini bilmeli. Sonuçta Trabzon turistik bir yer ve gerektiğinde şehre dışardan gelen insanlara öğrenciler bazı bilgileri verebilmeli. Kısacası öğrenciler yaşadığı yer hakkında bilinçli olmalıdır

ifadelerini kullanmıştır. Konu hakkında yorum yapan SBÖ2 ise şu yorumda bulunmuştur:

Çocuk yaşadığı bölgenin yerel tarih öğelerini öğrenmeli. Müfredatımız çok yoğun bu yüzden çocukların “yerel öğelere” zaman ayırması çok zor. Bu şehir oldukça eski devirlere dayanan ve zengin bir birikime sahip. Fatih, Yavuz ve Kanuni gibi padişahlar kentimiz için önemli. Kentimiz ile ilgili bilgimiz çok sınırlı. Bu konuda bir eksiklik yaşanmaması adına yerel tarih öğeleri öğretilmelidir.

4. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerle yapılan mülakatlarda yer alan son 5 sorudan elde edilen bulgular tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

4. 2. 1. Öğretmenlerin Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Şahsiyetler Kimlerdir?

Bu bölümde öğretmenler tarafından gelen yorumlar doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan kişiler (şahsiyetler) tablolar yardımıyla biraya getirilerek analiz edilmiştir. Bu soru toplamda dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan devlet adamı ve siyasetçiler ele alınmıştır. İkinci bölümde edebiyatçı ve sanatçılar, üçüncü bölümde spor adamları ve son bölümde ise Trabzon tarihinde önemli yer tutan bilim insanları ele alınarak tablolar yardımıyla analizlerde bulunulmuştur. Bu sorunun dört bölüme ayrılmasında toplanan verilerin fazlalığı ve çeşitliliği etkili olmuş ve bu yüzden soru içerisinde ek başlıklar belirlenerek kendi içinde anlamlı ve ilişkili olduğu düşünülen yanıtlar bir araya getirilmiştir.

4. 2. 1. 1. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Devlet Adamı ve Siyasetçiler kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan devlet adamı ve siyasetçiler tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Devlet Adamı ve Siyasetçilerin Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz devlet adamı ve siyasetçiler kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Kanuni Sultan Süleyman	SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9	7
Yavuz Sultan Selim	SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ10	7
Ali Şükrü Bey	SBÖ1, SBÖ3, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7	5
Fatih Sultan Mehmet	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ4	3
Cevdet Sunay	SBÖ1, SBÖ4, SBÖ5	3
Hasan Saka	SBÖ2, SBÖ4, SBÖ5	3
Mustafa Kemal Atatürk	SBÖ4, SBÖ8	2
Faruk Nafiz Özak	SBÖ7	1
Adnan Kahveci	SBÖ6	1
Topal Osman Ağa	SBÖ3	1
Osman Pepe	SBÖ10	1
Zağnos Paşa	SBÖ7	1
Tophaneli İbrahim Hakkı Bey	SBÖ7	1
Çarhacı Ali Paşa	SBÖ7	1
	Toplam	37

Tablo 11’de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler, Trabzon tarihinde önemli yer tutan devlet adamı ve siyasetçilerin başında Osmanlı Padişahlarından Kanuni Sultan Süleyman ve Yavuz Sultan Selim’i örnek göstermişlerdir. Bu iki yanıtın yanı sıra sırasıyla: Ali Şükrü Bey, Fatih Sultan Mehmet, Cevdet Sunay, Hasan Saka, Mustafa Kemal Atatürk, Faruk Nafiz Özak, Adnan Kahveci, Topal Osman Ağa, Osman Pepe, Zağnos Paşa, Tophaneli İbrahim Hakkı Bey ve Çarhacı Ali Paşa’yı da örnek olarak göstermişlerdir. Bu bağlamda SBÖ1: *“Trabzon’u fetheden Fatih Sultan Mehmet’ten bahsedilebilir. Yine Ali Şükrü Bey, Cumhuriyet dönemi açısından kentimiz için önemli bir şahsiyettir. Eski Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay önemlidir”* ifadelerini kullanırken SBÖ7 konu hakkında şu yorumlarda bulunmuştur:

Trabzonlu olmasından gurur duyduğumuz Kanuni Sultan Süleyman öğretilmeli. 12 yaşına kadar Trabzon’da kalmış ve burada yetişmiştir. Kanuni’nin babası Yavuz Sultan Selim 25 yıl şehrimizde valilik yapmıştır. Yavuz Selim Trabzon’da devlet geleneğini öğrenmiş ve daha sonra padişah olmuştur. Tophaneli Yüzbaşı İbrahim Hakkı Bey. Kendisi Nusrat mayın gemisinin komutanıdır. Ailesi Akçaabatlıdır. Bu isim de çocuklara öğretilmelidir.

4. 2. 1. 2. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Edebiyatçı ve Sanatçılar kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan edebiyatçı ve sanatçılar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Edebiyatçı ve Sanatçıların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz edebiyatçı ve sanatçılar kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Bedri Rahmi Eyüpoğlu	SBÖ1, SBÖ4, SBÖ7, SBÖ9, SBÖ10	5
Erol Günaydın	SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7	3
Volkan Konak	SBÖ1, SBÖ4, SBÖ6	3
Sunay Akın	SBÖ6, SBÖ8, SBÖ10	3
Nazan Bekiroğlu	SBÖ9	1
Sebahattin Eyüpoğlu	SBÖ2	1
Aysel Gürel	SBÖ1	1
	Toplam	17

Tablo 12'de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler, Trabzon tarihinde önemli yer tutan edebiyatçı ve sanatçılar başlığında öncelikli olarak Bedri Rahmi Eyüpoğlu ismine vurgu yapmışlardır. Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun yanı sıra sırasıyla Erol Günaydın, Volkan Konak, Sunay Akın, Nazan Bekiroğlu, Sebahattin Eyüpoğlu ve Aysel Gürel isimleri de öğretmenler tarafından dile getirilen diğer şahsiyetler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda SBÖ4: "*Bedri Rahmi Eyüpoğlu, şair ve ressam. Volkan Konak, Trabzon kimliğini şarkılarıyla tanıtan önemli bir isim. Bu isimler çocuklara öğretilmelidir*" ifadelerini kullanmıştır. Başka bir yorumda ise SBÖ9: "*Nazan Bekiroğlu önemli bir isim. Aynı şekilde Bedri Rahmi Eyüpoğlu, ressam ve yazar olması bakımından önemli. Bu isimler çocuklara öğretilmeli*" yorumunda bulunmuştur.

4. 2. 1. 3. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Sporcular kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan sporcular tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sporcuların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz spor adamları kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Şenol Güneş	SBÖ2, SBÖ3, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8	5
Ali Kemal Denizci	SBÖ2, SBÖ4	2
Dozer Cemil	SBÖ2, SBÖ4	2
Hami Mandıralı	SBÖ2, SBÖ5	2
Ünal Karaman	SBÖ5	1
Hüseyin Avni Aker	SBÖ8	1
Ogün Temizkanoğlu	SBÖ2	1
Cemal Kamacı	SBÖ3	1
Kenan İskender	SBÖ4	1
Necmi Perekli	SBÖ4	1
	Toplam	17

Tablo 13'te görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin yorumları doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan spor adamları başlığı altında 12 farklı isme yer verilmiştir. Bir spor kenti olma özelliğini uzun süredir benliğinde barındıran Trabzon kenti özelinde öğretmenler tarafından öncelikli olarak Şenol Güneş ismi ön plana çıkarılmıştır. Şenol Güneş ismi yukarı da görüldüğü üzere 5 farklı öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Şenol Güneş isminin yanı sıra Ali Kemal Denizci, Dozer Cemil, Hami Mandıralı, Ünal Karaman, Hüseyin Avni Aker, Ogün Temizkanoğlu, Cemal Kamacı, Kenan İskender, Necmi Perekli, Mehmet Ali Yılmaz ve Sadri Şener isimlerine de yer verilmiştir. Bu bağlamda SBÖ2: *“Dozer Cemil, Şenol Güneş, Ali Kemal Denizci, Hami Mandıralı ve Ogün Temizkanoğlu'nun hayatı ve başarıları öğrencilere anlatılabilir”* yorumunda bulunurken SBÖ7:

Mehmet Ali Yılmaz, Trabzonspor'un şampiyon olduğu yıllarda başkanlık yapmıştır. Şenol Güneş, başarılarla dolu bir kariyere sahip. Bu açıdan gençlere örnek olabilecek bir isim. Uzun yıllar Trabzonspor'u yönetmiş Sadri Şener kıymetli bir insan.

yorumunda bulunmuştur.

4. 2. 1. 4. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Bilim İnsanları Kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan bilim insanları tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Bilim İnsanlarının Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz bilim adamları kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Osman Turan	SBÖ4, SBÖ7, SBÖ8	3
	Toplam	3

Tablo 14’de görüldüğü üzere Trabzon tarihinde önemli yer tutan bilim insanları başlığı altında sadece bir isim öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Trabzon şehrinin yetiştirdiği kıymetli isimlerin başında gelen Osman Turan, özellikle Selçuklu Tarihi alanında yaptığı çalışmalarla bilim dünyasında adından sık sık söz ettirmiş bir tarihçi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ4: “*Tarihçi Osman Turan Türk tarihi açısından önemli bir tarihçidir*” ifadelerini kullanırken SBÖ7: “*Osman Turan oldukça önemli bir tarihçidir. Selçuklu tarihi üzerine önemli çalışmaları vardır*” yorumunda bulunmuştur.

4. 2. 2. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Olaylar Nelerdir?

Bu bölümde öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan önemli olaylar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 15. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Olayların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz olaylar nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Trabzon’un fethi	SBÖ1, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	7
Rus işgali ve Muhacirlik yılları	SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ9	5
1990 Sel felaketi	SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7	3
Trabzon’un kurtuluşu	SBÖ1, SBÖ8	2
Bölgenin Türkleşmesi	SBÖ2, SBÖ7	2
Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti’nin kurulması ve faaliyetleri	SBÖ5, SBÖ10	2
Yavuz Sultan Selim’in valiliği	SBÖ2	1
Kanuni Sultan Süleyman’ın Trabzon’da doğması	SBÖ2	1
Kuvayı Milliye hareketleri	SBÖ3	1
Akçaabat’ın kurtuluşu	SBÖ6	1
Trabzonspor’un başarıları	SBÖ6	1

Tablo 15'in devamı

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz olaylar nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Sargana Destanı	SBÖ7	1
Ermeni Tehciri	SBÖ7	1
Sarıkamış Harekâtı	SBÖ7	1
Nüfus Mübadelesi	SBÖ9	1
Atatürk'ün Trabzon ziyaretleri	SBÖ10	1
	Toplam	31

Tablo 15'te görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlere göre Trabzon tarihinde önemli yer tutan olayların başında öncelikli olarak "Trabzon'un Fethi" gelmektedir. Trabzon'un fethinin yanı sıra sırasıyla: Rus işgali ve Muhacirlik yılları, 1990 Sel felaketi, Trabzon'un kurtuluşu, Bölgenin Türkleşmesi, Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulması ve faaliyetleri, Yavuz Sultan Selim'in valiliği, Kanuni Sultan Süleyman'ın Trabzon'da doğması, Kuvayı Milliye hareketleri, Akçaabat'ın kurtuluşu, Trabzonspor'un başarıları, Sargana Destanı, Ermeni Tehciri, Nüfus Mübadelesi ve Atatürk'ün Trabzon ziyaretleri öğretmenler tarafından aktarılan diğer önemli olaylar olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ5:

Trabzon fethi bizim için son derece önemli. Rusların Trabzon'u işgali ve 1,5 yılı aşan muhacirlik dönemi oldukça önemlidir. Tarihimizden ders çıkartmak için bunlar muhakkak öğretilmeli. Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti anlatılmalı. 1990 yılında Trabzon'da yaşanan sel felaketi anlatılmalı. Çünkü tarihimizden hiç ders çıkartmıyoruz. Hala dere kenarlarına ev yapmaya devam ediyoruz.

ifadelerini kullanmıştır. Aynı soruya gelen bir başka yanıtta ise SBÖ7 Trabzon tarihinde yaşanan olaylar hakkında oldukça detaylı ve farklı alanlardan örnekler vermiştir. SBÖ7 şu ifadeleri kullanmıştır:

1990 sel felaketi. Bilinçsizce dere yataklarına yapılan evler yüzünden büyük bir felaket yaşadık. Ben de bu olayı yaşadım. Salıyı çarşambaya bağlayan geceydi. Sel müthiş bir yıkıma yol açtı. Trabzon ve Akçaabat'ta 40-50'ye yakın insan kayboldu ya da öldü. Evler, binalar yıkıldı, dere yatakları taşıtı, köprüler yıkıldı. Şehir içi ulaşımı bir müddet kayıklarla yapıldı. 1810 yılında Akçaabat'ın bir kilometre batısındaki Sargana'da bir Rus baskını yaşanmıştır. Bu olay daha sonra "Sargana Destanı" olarak adlandırılmıştır. Akçaabat halkı bu baskını engellemiştir. Akçaabat ayanı Kaymakam Mahmut Ağa, eşi Ulviye hanım ve iki oğluyla orada şehit olmuştur. 1916-1918 yılları arasında Trabzon şehri Ruslar tarafından işgal edilmiştir. Bu dönem muhacirlik yılları olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde çok büyük acılar çektik. Eli silah tutan erkekler de milis kuvvetlerine katılmıştır. Ruslarla çetin mücadeleler yaşanmıştır. Bu döneme 2. Plevne diyebiliriz. 1915 Ermeni Tehciri. Bu dönemde Trabzon'dan giden Ermeniler olmuştur. Sarıkamış'ta birçok Doğu Karadenizli ve Trabzonlu şehit olmuştur. Bunlar çocuklara öğretilmeli.

Bu bağlamda verilebilecek son örnek ise SBÖ10'dan gelmiştir. SBÖ10: *“Trabzon mühafazaa-i hukuk cemiyetinin kurulması. Bu cemiyet Erzurum Kongresi'nin toplanmasını sağlamıştır. Atatürk'ün Trabzon ziyaretleri anlatılabilir. Fatih Sultan Mehmet'in 1461 yılında Trabzon'u fethmesi de anlatılabilir”* ifadelerini kullanmıştır.

4. 2. 3. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Mekânlar Hangileridir?

Bu bölümde öğretmenler tarafından gelen yorumlar doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan mekânlar tablolar yardımıyla bir araya getirilerek analiz edilmiştir. Bu soru toplamda dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan dini mekânlar ele alınmıştır. İkinci bölümde sosyal-kültürel ve askeri mekânlar üçüncü ve son bölümde ise doğal mekânlar ele alınarak tablolar yardımıyla analizlerde bulunulmuştur. Bu sorunun üç bölüme ayrılmasında toplanan verilerin fazlalığı ve çeşitliliği etkili olmuş ve bu yüzden dolayı soru içerisinde ek başlıklar belirlenerek kendi içinde anlamlı ve ilişkili olduğu düşünülen yanıtlar bir araya getirilmiştir.

4. 2. 3. 1. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Dini Mekânlar Hangileridir?

Bu bölümde öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan dini mekânlar tablo halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 16. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dini Mekânların Analizi

Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan Dini Mekânlar Hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Ayasofya Camii	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ9, SBÖ10	7
Sümela Manastırı	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ10	7
Kızlar Manastırı	SBÖ2, SBÖ5, SBÖ7, SBÖ9, SBÖ10	5
Gülbahar Hatun Türbesi	SBÖ2, SBÖ8, SBÖ10	3
Gülbahar Hatun Camii	SBÖ4, SBÖ10	2
Vazelon Manastırı	SBÖ5, SBÖ7	2
Kuştul Manastırı	SBÖ5, SBÖ7	2
Yenicuma Camii	SBÖ2	1
Ortahisar Fatih Camii	SBÖ5	1
Hacı Kasım Camii	SBÖ4	1

Tablo 16'nin devamı

Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan Dini Mekânlar Hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Akçaabat Mezarlık Camii	SBÖ5	1
Haçkalı Baba Türbesi	SBÖ5	1
	Toplam	33

Tablo 16'da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlere göre Trabzon tarihinde önemli yer tutan dini mekânların başında Ayasofya Camii ve Sümela Manastırı gelmektedir. Ayasofya Camii ve Sümela Manastırı, Trabzon'un önde gelen tarihi ve turistik mekânların başında gelmektedir. Bu durum öğretmenler tarafından da göz önünde bulundurulmuş ve toplamda 14 öğretmen tarafından bu iki dini mekân dile getirilmiştir. Bu iki cevabın yanı sıra: Kızlar Manastırı, Gülbahar Hatun Türbesi, Gülbahar Hatun Camii, Vazelon Manastırı, Kuştu Manastırı, Yenicuma Camii, Ortahisar Fatih Camii, Hacı Kasım Camii, Akçaabat Mezarlık Camii ve Haçkalı Baba Türbesi öğretmenler tarafından dile getirilen dini mekânlardır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ2: "Gülbahar Hatun Türbesi, Yenicuma Camii, Ayasofya Camii, Kızlar Manastırı ve Sümela Manastırı hakkında öğrencilere bilgiler verilebilir" ifadelerini kullanırken SBÖ5 ise: "Akçaabat Mezarlık Camii. Burası Akçaabat'ın en eski camisidir. Çocuklar mezarlık camiine gittiklerinde orada yer alan mezar taşlarını gördükleri zaman bu durum ilgilerini çekebilir. Aynı şekilde Haçkalı Baba Türbesi, Kızlar Manastırı, Ortahisar Fatih Camii, Ayasofya Camii, Sümela Manastırı, Vazelon ve Kuştu manastırları da öğrencilere anlatılabilir" yorumunda bulunmuştur.

4. 2. 3. 2. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Sosyal-Kültürel ve Askeri Mekânlar Hangileridir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan sosyal-kültürel ve askeri mekânlar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 17. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sosyal-Kültürel ve Askeri Mekânların Analizi

Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan Sosyal-Kültürel ve Askeri Mekânlar Hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Kanuni Evi	SBÖ1, SBÖ4, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	5
Orta Mahalle Evleri	SBÖ4, SBÖ5, SBÖ7, SBÖ9	4

Tablo 17'nin devamı

Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan Sosyal-Kültürel ve Askeri Mekânlar Hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Atatürk Köşkü	SBÖ3, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7	4
Ortahisar/Trabzon Kalesi	SBÖ2, SBÖ3, SBÖ5	3
Sultan Murad Yaylası ve şehitliği	SBÖ2, SBÖ6, SBÖ7	3
Cephanelik	SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9	3
Trabzon Şehir Müzesi	SBÖ1, SBÖ5	2
Trabzon surları	SBÖ2, SBÖ8	2
Bedesten	SBÖ7, SBÖ10	2
Kemeraltı Çarşısı	SBÖ9, SBÖ10	2
Kanuni Heykeli	SBÖ8	1
Çal Mağarası Kalesi	SBÖ7	1
Kostaki Konağı	SBÖ1	1
Memişağa Konağı	SBÖ5	1
Zağnos Köprüsü	SBÖ4	1
Değirmendere Köprüsü	SBÖ5	1
Düzköy Gökçeler Köyü yerel tarih müzesi	SBÖ7	1
Kunduracılar Caddesi	SBÖ10	1
	Toplam	38

Tablo 17'de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlere göre Trabzon tarihinde önemli yer tutan sosyal-kültürel ve askeri mekânların başında Kanuni Evi gelmektedir. 10. Osmanlı padişahı Kanuni Sultan Süleyman Han'ın doğduğu evi temsilen yapılan bu mekân, öğretmenlerin öncelikli olarak belirttiği mekân olmuştur. 5 ayrı öğretmen tarafından dile getirilen Kanuni Evi'nden hemen sonra 4'er öğretmenin dile getirdiği Orta Mahalle Evleri ve Atatürk Köşkü gelmektedir. Akçaaba'ta yer alan Orta Mahalle Evleri, tarihi ve turistik dokusu ve evleriyle ön plana çıkan yerleşim yerlerinin başında gelmektedir. Atatürk Köşkü ise Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Trabzon gezileri sırasında konaklaması için tahsis edilmiş ve daha sonradan müzeye çevrilmiş bir yapı olarak varlığını korumaktadır. Bu cevapların yanı sıra sırasıyla: Ortahisar/Trabzon Kalesi, Sultan Murad Yaylası ve şehitliği, Cephanelik, Trabzon Şehir Müzesi, Trabzon surları, Bedesten, Kemeraltı Çarşısı, Kanuni Heykeli, Çal Mağarası Kalesi ve Kostaki Konağı da öğretmenler tarafından dile getirilen diğer mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ9 şu ifadeleri kullanmıştır: "Kemeraltı Çarşısı, Cephanelik, Orta Mahalle Evleri ve Kanuni Evi'nden bahsedilebilir."

Bu bağlamda verilebilecek diğer bir örnek ise SBÖ7'den gelmiştir. SBÖ7 bu konu bağlamında şu yorumlarda bulunmuştur:

Orta Mahalle Evleri ve Sultan Murad şehitliği buralara kesinlikle gidilmeli. Düzköy Gökçeler köyünde bir yerel tarih müzesi var. Buraya kesinlikle gidilmeli. Burada 450'den fazla tarihi ve etnografik eser mevcut. Burası eski bir köy kahvesiydi ve sonradan yerel bir müzeye çevrildi. Çal mağarasının üzerinde Cenevizlilerden kalma bir kale var. Buralar gezilmeli.

4. 2. 3. 3. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Doğal Mekânlar Hangileridir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan doğal mekânlar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 18. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Doğal Mekânların Analizi

Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan Doğal Mekânlar Hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Uzungöl	SBÖ3	1
Sera Gölü	SBÖ7	1
Çal mağarası	SBÖ5	1
Hıdırnebi Yaylası	SBÖ7	1
Boztepe	SBÖ9	1
Altındere Milli Parkı	SBÖ10	1
	Toplam	6

Tablo 18'de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlere göre Trabzon tarihinde önemli yer tutan doğal mekânlar toplamda 6 adet olarak belirtilmiştir. 6 farklı yanıt sadece bir kere dile getirildiğinden frekans sayıları aynıdır. Tabloda: Uzungöl, Sere Gölü, Çal Mağarası, Hıdırnebi Yaylası, Boztepe ve Altındere Milli Parkı yer almaktadır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ7 şu yorumlarda bulunmuştur: *“Hıdırnebi yaylasına ve Sera Gölüne gidilebilir. Mesela Sera gölü üzerinde eskiden bir kale vardı. Temeli haç biçimindeydi. Yine Sera Gölü'nün başında Çadır Dağ'da Osmanlı Rus savaşlarından kalma Türklere ait siperleri görmek mümkün.”*

4. 2. 4. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Dönemler Hangileridir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan dönemler tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dönemlerin Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz dönemler hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Osmanlı Dönemi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ10	9
Milli Mücadele Dönemi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	9
Trabzon Rum İmparatorluğu/ Komnenoslar Dönemi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ5, SBÖ7, SBÖ8	5
Cumhuriyet Dönemi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ5	3
	Toplam	26

Tablo 19’da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler öncelikli olarak Osmanlı Dönemi ve Milli Mücadele dönemlerine değinmişlerdir. 9’ar öğretmen tarafından değinilen bu dönemlerin dışında, 5 Öğretmen Trabzon Rum İmparatorluğu ya da Komnenoslar Devleti adıyla bilinen devletin hüküm sürdüğü dönemin üzerinde durmuştur. Son olarak 3 Öğretmen tarafından Cumhuriyet Dönemine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ2:

4. Haçlı Seferleri’nden sonra Trabzon’da bir Rum İmparatorluğu’nun kurulduğunu öğrencilere anlatıyorum. Bence bu konu öğrencilere anlatılmalı, çocuklar bu konuya oldukça meraklılar. Osmanlı Dönemi’nde özellikle Trabzon kentinin Osmanlı İmparatorluğu açısından önemi ve kentin şehzadeler şehri olduğu çocuklara anlatılmalı. Trabzon şehri Milli Mücadele konusunda önemli bir şehirdir. Atatürk’te Cumhuriyet Dönemi’nde şehrimizi ziyaret etmiştir. Bu dönemler çocuklara anlatılabilir.

ifadelerini kullanmıştır. Konu hakkında değerlendirmede bulunan SBÖ4 ise:

Osmanlı tarihi bizim için son derece önemli. Misal olarak 1461’de Trabzon’u fethmeden önce burada Rumlar oturuyordu. Bugün Trabzon şehrinde yer alan en güzel konaklar Rumlara aitti. Bu dönem içerisinde Trabzon’da çok elit bir yaşam vardı. Şehirde tiyatro vardı. Kentin insanları sanattan anlıyorlardı. Bu dönem içerisinde Trabzon’da sosyal yaşamda neler vardı bunları çocuklara öğretmek gerekiyor. Milli Mücadele döneminde Rus İşgali muhakkak anlatılmalı.

yorumunda bulunmuştur. Konu hakkında değerlendirmelerde bulunan diğer bir katılımcı olan SBÖ7:

Milli Mücadele döneminde; Trabzon’da Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti kurulmuştur. Erzurum Kongresini tertip etmesi ve Trabzon şehrinin milli mücadeleye olan etkisini göstermesi bakımından önemlidir. 1461 Trabzon fethiyle başlayan süreç yani Osmanlı Dönemi incelenmelidir. Yine bana göre Trabzon’un İslamlaşmasından önceki dönem çocuklara öğretilcekse Trabzon Rum İmparatorluğu’ndan bahsedilmeli.

ifadelerini kullanmıştır. Bu soru özelinde değerlendirilebilecek son yorumda SBÖ8’den gelmiştir. SBÖ8:

Biz İlk Türk Beylikleri dönemini anlatırken çocuklar Trabzon'u özellikle merak ediyorlar. Biz de 4. Haçlı Seferi'nden sonra şehrimizde kurulan Komnenos Devleti'nden öğrencilere bahsediyoruz. Osmanlı Dönemi'nde Yavuz Sultan Selim'in burada valilik yaptığından, Kanuni Sultan Süleyman'ın burada doğduğundan ve Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi Gülbahar Hatun'dan öğrencilere bahsediyoruz. Milli Mücadele döneminde, Rus İşgali ve sonrasında yaşanan olayları anlatıyoruz. Hatta bu dönem hakkında öğrencilere ailemin yaşadığı olayları da aktarıyorum. Kısacası bu dönemlerin üzerinde durulabilir.

yorumunda bulunmuştur.

4. 2. 5. Son Olarak Eklemek İsteddiğiniz Bir Şey Var Mı?

Öğretmenlerle yapılan mülakatın son bölümünde yer alan soruya gelen cevaplar tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin Konu Hakkında Getirdikleri Önerilerin Analizi

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Yerel tarih öğrencilere öğretilmeli	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ10	3
Kitaplarda bu alanla ilgili boşluk bırakılmalı	SBÖ2	1
Öğretmenler bu konuda eğitilmeli	SBÖ3	1
Şehrimizde bir yerel savaş müzesi kurulmalı	SBÖ4	1
Gezi-gözleme ağırlık verilmeli	SBÖ5	1
Eski tarz evler restore edilerek korunmalı	SBÖ6	1
Yerel tarih ile ilgili anıtlar yapılmalı	SBÖ7	1
Bölgelere göre kazanımlar yeniden düzenlenmeli	SBÖ8	1
Müfredat yerel tarih öğretimine uygun olarak tamamen değiştirilmeli	SBÖ9	1
	Toplam	11

Tablo 20'de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler öncelikli olarak "Yerel Tarih Öğrencilere Öğretilmeli" yorumunda bulunmuşlardır. Bu yorumun dışında: Kitaplarda bu alanla ilgili boşluk bırakılmalı, öğretmenler bu konuda eğitilmeli, şehrimizde bir yerel savaş müzesi kurulmalı, gezi-gözleme ağırlık verilmeli, eski tarz evler restore edilerek korunmalı, yerel tarih ile ilgili anıtlar yapılmalı, bölgelere göre kazanımlar yeniden düzenlenmeli ve müfredat yerel tarih öğretimine uygun olarak tamamen değiştirilmeli yorumları da öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ2:

Son olarak, milli eğitim müfredatları hazırlanırken yerel tarihe de mutlaka yer verilmeli. Bence çocuklara ilk olarak yaşadığı bölgenin yerel tarihi öğretilmeli. Mesela 5. Sınıfta bu öğretime başlanmalı. Çocuklar örnek olarak Mezopotamya uygarlıkları yerine kendi yerel tarihini öğrenirse daha iyi olur. Eğitimde yakından-uzaya ilkesi var. Çocuk ilk önce yakın tarihini öğrenmeli. Bence kitaplarda bir boşluk bırakılmalı, bu alanı öğretmenler doldurmalı ya da her bölge için farklı kitaplar basılmalıdır.

ifadelerini kullanmıştır. Konu hakkında değerlendirmede bulunan SBÖ8:

Biz zaten derslerimizde yerel tarihe yer veriyoruz ama yine de bölgelere göre kazanımlar yeniden düzenlenmelidir. Çocukların bu tür konulara ilgileri var ama kitaplarda bu konuların fazla bir yeri yok. Burada olay tamamen öğretmene bağlı bir hale geliyor” yorumlarında bulunmuştur. Bu bağlamda yorumda bulunan diğer bir katılımcı olan SBÖ10 ise: “Yerel tarih öğretimi, öğretim programı içerisinde yer almalıdır. Öğrenciler yaşadığı şehrin, yörenin ve bölgenin tarihini bilmeli. Eğer öğrenciler kendi yakın çevresinin tarihini öğrenirlerse diğer tarih konularını daha iyi öğrenebilirler.

yorumunda bulunmuştur. Sosyal Bilgiler dersinin dışında çıksa da SBÖ7’den gelen öneri oldukça dikkat çekicidir. SBÖ7: “*Şu anda Kavaklı Rahman Cami’nin olduğu bölgeye, Nusrat Mayın gemisinin ve bu geminin kaptanı Yüzbaşı İbrahim Hakkı Bey’in birer heykeli (anıtı) yapılabilir. Yine Sargana mevkiine bir ‘Sargana Destanı’ anıtı yapılmalıdır*” yorumlarında bulunmuştur.

4. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerle yapılan açık uçlu anket formu vasıtasıyla elde edilen bulgular tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

4. 3. 1. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretimini Öğrenmeye İlişkin Görüşleri Nedir?

Bu bölümde öğrencilerin yerel tarih öğretimini öğrenmelerine ilişkin görüşleri alınmış ve bu görüşler tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretimini Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Analizi

Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihine ilişkin bilgileri öğrenmek ister misiniz?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Evet	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50, Ö52, Ö53, Ö55, Ö56, Ö57, Ö58	50
Hayır	Ö17, Ö29, Ö37, Ö38, Ö39, Ö45, Ö51, Ö59, Ö60, Ö61	10
	Toplam	60

Tablo 21’de görüldüğü üzere çalışma grubunda yer alan 61 öğrencinin 60’ı bu bağlamda değerlendirmelerde bulunmuştur. Soruya cevap veren 60 öğrencinin 50’si

Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmek istediğini belirtirken, çalışma grubunda yer alan 10 öğrenci ise Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmek istemediğini dile getirmiştir.

4. 3. 1. 1. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretimini Öğrenmeye İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?

Bu bölümde öğrencilerin yerel tarih öğretimini öğrenmelerine ilişkin gerekçeleri alınmış ve bu görüşler tablo haline getirilerek analiz edilmiştir

Tablo 22. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretimini Öğrenmeye İlişkin Gerekçelerinin Analizi

Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmek ister misiniz? Neden?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Şehir hakkında bilgi sahibi olmak	Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö22, Ö25, Ö26, Ö28, Ö30, Ö42, Ö43, Ö46, Ö48, Ö53, Ö57	19
Merak etme	Ö2, Ö3, Ö4, Ö24, Ö32, Ö33, Ö34, Ö36, Ö40, Ö50, Ö52, Ö56, Ö58	13
Trabzon tarihini öğrenme	Ö31, Ö35	2
Trabzon tarihi ilgimi çekiyor	Ö41, Ö47	2
İlerde lazım/yararlı olabilir	Ö47, Ö49	2
Eğlenceli olduğu için	Ö44	1
	Toplam	39

Tablo 22’de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenme gerekçelerinin başında öncelikli olarak “Şehir hakkında bilgi sahibi olmak” gelmektedir. Bu cevabın yanı sıra sırasıyla: merak etme, Trabzon tarihini öğrenme, Trabzon tarihi ilgimi çekiyor, ilerde lazım/yararlı olabilir ve eğlenceli olduğu için cevapları da öğrenciler tarafından gelen diğer cevaplar olarak dikkat çekmektedir. Bu konu bağlamında değerlendirmelerde bulunan Ö9: *“İnsanın yaşadığı şehrin tarihini bilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bana Trabzon ile ilgili soru sorduklarında cevapsız kalmak istemiyorum”* ifadelerini kullanırken Ö12: *“Sonuçta kendi yaşadığımız şehrin geçmişini, tarihini ve kentin ne zorluklarla alındığını bilmek bu şehrin gönlümüzde değerini artırır ve elimizdeki değerini biliriz”* ifadelerini kullanmıştır. “Şehir hakkında bilgi sahibi olma” kodu özelinde verilebilecek son örnek ise Ö42’den gelmiştir. Ö42 şu yorumlarda

bulunmuştur: “Çünkü Trabzon’da yaşıyorum ve buranın tarihi geçmişini bilmek daha iyi olurdu.”

Bu soru özelinde verilebilecek son örnekler ise Ö2 ve Ö33’ten gelmiştir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö2: “Çünkü çok merak ediyorum ve yerel tarih hakkında bilgi toplamış olurum” ifadelerini kullanırken Ö33:“Çünkü yaşadığım yerin tarihini merak ediyorum” yorumunda bulunmuştur.

4. 3. 2. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretiminin Katkısına İlişkin Düşünceleri Nedir?

Bu bölümde öğrencilerin yerel tarih öğretiminin katkısına ilişkin görüşleri alınmış ve bu görüşler tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretiminin Katkısına İlişkin Düşüncelerinin Analizi

Sizce Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin size herhangi bir katkısı olur mu?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Katkısı olur	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö53, Ö54, Ö55, Ö56, Ö57, Ö60, Ö61	59
Katkısı olmaz	Ö59	1
	Toplam	61

Tablo 23’de görüldüğü üzere çalışma grubunda yer alan 61 öğrencinin 59’u Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin katkısı olacağını düşünmektedir. Çalışma grubunda yer alan Ö59 ise Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin herhangi bir katkısı olmayacağı görüşünü belirtmiştir.

4. 3. 2. 1. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretiminin Katkısına İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?

Bu bölümde öğrencilerin yerel tarih öğretiminin katkısına ilişkin gerekçeleri alınmış ve bu görüşler tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Yerel Tarih Öğretiminin Katkısına İlişkin Gerekçelerinin Analizi

Sizce Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin size herhangi bir katkısı olur mu? Nedenlerini açıklayınız.	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Yerel tarihi bilme	Ö2, Ö3, Ö9, Ö11, Ö12, Ö16, Ö18, Ö19, Ö21, Ö23, Ö26, Ö27, Ö31, Ö33, Ö34, Ö35, Ö40, Ö41, Ö48, Ö49, Ö57, Ö60, Ö61	23
Yakın çevreyi tanıma ve tanıtma	Ö14, Ö17, Ö20, Ö23, Ö25, Ö28, Ö29, Ö32, Ö39, Ö42, Ö46, Ö50, Ö51, Ö55	14
Geçmişine sahip çıkma	Ö5, Ö8, Ö24, Ö25, Ö37, Ö43, Ö49	7
Yerel kültürü öğrenme	Ö12, Ö15, Ö23	3
	Toplam	47

Tablo 24'de görüldüğü üzere öğrencilere yöneltilen "Sizce Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin size herhangi bir katkısı olur mu? Nedenlerini açıklayınız" sorusuna öğrenciler öncelikli olarak "Yerel tarihi bilme" cevabını vermişlerdir. Bu cevabın yanı sıra sırasıyla: yakın çevreyi tanıma ve tanıtma, geçmişine sahip çıkma ve yerel kültürü öğrenme cevapları da öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö23: *"Çünkü yaşadığımız yerin kültürünü ve geçmişini öğrenmek yaşadığım yerin güzellikleri yanında tarihini de öğrenmek beni daha bilgili yapar ve bu topraklarda neler olduğunu öğrenince belki de beni duygulandırır"* ifadelerini kullanmıştır.

Bu alt problem özelinde öğrencilerin "yakın çevreyi tanıma ve tanıtma" kodu altında listelenen cevapları, genel olarak şehre dışardan gelecek turistlere ya da misafirlere yakın çevrenin tarihinin anlatılması ya da tanıtılması hususuyla doğrudan alakalıdır. Öğrenciler Trabzon yerel tarihini öğrenerek şehri henüz tanıma fırsatı olmayan turist ve misafirlere şehirlerini tanıtabileceklerini düşünmektedirler. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö28: *"Çünkü misafirlere veya turistlere şehrimizin güzelliklerini ve önemini tanıtmak isterim"* yorumunda bulunurken Ö50 ise şu yorumlarda bulunmuştur: *"Tarihimizi öğrenirsek Trabzon'u başka ülkelerden ve şehirlerden gelen insanlara daha güzel ve detaylı anlatırız."*

4. 3. 3. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Şahsiyetler Kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilerin kendilerine öğretilbileceğini düşündükleri tarihi şahsiyetlerin kimler olduğu üzerinde durulmuştur. Bu bölüm toplamda üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Trabzon tarihinde önemli yer

tutan devlet adamı ve siyasetçiler ele alınmıştır. İkinci bölümde sporcular ve üçüncü bölümde ise sanatçı/edebiyatçı ve diğerleri ele alınarak tablolar yardımıyla analizlerde bulunulmuştur. Bu sorunun üç bölüme ayrılmasında toplanan verilerin fazlalığı ve çeşitliliği etkili olmuş ve bu yüzden dolayı soru içerisinde ek başlıklar belirlenerek kendi içinde anlamlı ve ilişkili olduğu düşünülen yanıtlar bir araya getirilmiştir.

4. 3. 3. 1. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Devlet Adamı ve Siyasetçiler Kimlerdir?

Bu bölümde öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan devlet adamı ve siyasetçiler tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Devlet Adamı ve Siyasetçilerin Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilebileceğini düşündüğünüz devlet adamı ve siyasetçiler kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Kanuni Sultan Süleyman	Ö1, Ö2, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12, Ö22, Ö23, Ö26, Ö27, Ö29, Ö32, Ö33, Ö40, Ö43, Ö47, Ö49, Ö61	18
Fatih Sultan Mehmet	Ö25, Ö28, Ö29, Ö38, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö53	11
Yavuz Sultan Selim	Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö26, Ö27, Ö32, Ö33, Ö40, Ö43	11
Mustafa Kemal Atatürk	Ö18, Ö19	2
Süleyman Soylu	Ö31	1
	Toplam	43

Tablo 25’de görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan Devlet Adamı ve Siyasetçilerin başında Kanuni Sultan Süleyman gelmektedir. Kanuni Sultan Süleyman’ın yanı sıra sırasıyla Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Mustafa Kemal Atatürk ve Süleyman Soylu cevapları da öğrenciler tarafından dile getirilen diğer önemli şahsiyetler olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö33: “*Yavuz Sultan Selim Trabzon valiliği yaptı, Kanuni Sultan Süleyman ise Trabzon’da doğdu. Ayrıca ikisi de Osmanlı padişahıdır*” yorumunda bulunurken Ö49 “*Kanuni Sultan Süleyman çünkü bu şehre birçok katkısı olmuş ayrıca bu şehirde doğup buraya ilgi gösteren bir insan olduğu için*” yorumlarında bulunmuştur.

Trabzon tarihiyle alakalı üç önemli padişaha da değinen Ö43 ise şu yorumlarda bulunmuştur: “*Kanuni Sultan Süleyman Trabzon’da doğdu. Fatih Sultan Mehmet Trabzon’u aldı. Yavuz Sultan Selim ise Trabzon valisi olmuştur.*”

4. 3. 3. 2. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Sporcular Kimlerdir?

Bu bölümde öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan sporcular tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 26. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sporcuların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz spor adamları kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Şenol Güneş	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö22, Ö29, Ö50, Ö57, Ö59, Ö60	17
Hami Mandıralı	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö13, Ö15, Ö20, Ö22, Ö34, Ö46, Ö48, Ö60	13
Fatih Tekke	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö14, Ö15, Ö20, Ö22	9
Ünal Karaman	Ö1, Ö6, Ö7, Ö8, Ö22	5
Dozer Cemil	Ö46, Ö48, Ö52	3
Okan Özke	Ö8, Ö22	2
Gökdeniz Karadeniz	Ö22	1
	Toplam	50

Tablo 26’da görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan sporcuların başında öncelikli olarak Şenol Güneş ismi gelmektedir. Şenol Güneş ismini sırasıyla Hami Mandıralı, Fatih Tekke, Ünal Karaman, Dozer Cemil, Okan Özke ve Gökdeniz Karadeniz isimleri takip etmektedir. Öğrencilerin bu alt probleme yönelik cevaplarında genel itibariyle Trabzonspor’da forma giymiş efsane futbolcuları tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum şüphesiz Trabzon şehrinin spora ve özellikle futbola yönelik ilgilerinin çocuklara yansması olarak düşünülebilir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö12: “*Şenol Güneş bir dönemde fırtına gibi eserek bize şampiyonluk kazandırmıştır*” ifadelerini kullanmıştır.

4. 3. 3. 3. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Edebiyatçı ve Sanatçılar Kimlerdir?

Bu bölümde öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan edebiyatçı ve sanatçılar tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 27. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Edebiyatçı ve Sanatçıların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünü edebiyatçı ve sanatçılar kimlerdir?	Katılımcı Kodu (n=61)	f
İbrahim Örs	Ö43, Ö47	2
Volkan Konak	Ö9, Ö34	2
Peyami Safa	Ö46, Ö48	2
	Toplam	6

Tablo 27’de görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan edebiyatçı ve sanatçıların başında üç isim gelmektedir. Bu isimler: İbrahim Örs, Volkan Konak ve Peyami Sefa olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö47: “İbrahim Örs çocuk kitabı yazarıdır. Aynı zamanda Göl Çocukları kitabının yazarı ve kendisi Trabzonludur” ifadelerini kullanmıştır.

4. 3. 4. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Olaylar Nelerdir?

Bu bölümde öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan olaylar tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 28. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Olayların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz önemli olaylar nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Trabzon’un fethi	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14, Ö16, Ö20, Ö23, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö31, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö39, Ö42, Ö44, Ö46, Ö48, Ö49, Ö50, Ö51, Ö52, Ö58, Ö60	36
Trabzon’un kurtuluşu	Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö52, Ö53	6
Trabzonspor’un kurulması	Ö15, Ö48	2
Yavuz Sultan Selim’in Trabzon valiliği	Ö33, Ö47	2
Sümela Manastırı’nın kuruluşu	Ö16	1
Rus işgali	Ö43	1
Atatürk’ün Trabzon ziyaretleri	Ö47	1
Atatürk’ün Samsuna çıkması	Ö56	1
	Toplam	50

Tablo 28’de görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan olayların başında öncelikli olarak Trabzon’un Fethi gelmektedir.

Trabzon'un fethinin yanı sıra sırasıyla: Trabzon'un kurtuluşu, Trabzonspor'un kurulması, Yavuz Sultan Selim'in Trabzon valiliği, Sümela Manastırı'nın kuruluşu, Rus işgali, Atatürk'ün, Trabzon ziyaretleri ve Atatürk'ün Samsuna çıkması da öğrenciler tarafından dile getirilen diğer tarihi olaylar olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö42: "Trabzon'un fethedilmesi ve orada yaşanan olaylar beni etkilemiştir" ifadelerini kullanırken Ö46: "Trabzon'un fethini çok merak ediyorum" yorumunda bulunmuştur. Bu bağlamda verilebilecek bir diğer değerlendirme ise Ö49'dan gelmiştir. Ö49 şu yorumlarda bulunmuştur: "Trabzon'un Fethi gibi önemli olaylar öğretilir."

4. 3. 5. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Mekânlar Nelerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilerin kendilerine öğretilebileceğini düşündükleri tarihi mekânların hangileri olduğu üzerinde durulmuştur. Bu bölüm toplamda iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan beşeri mekânlar ele alınmış ve ikinci bölümde ise Trabzon tarihinde önemli yer tutan doğal mekânlar tablo haline getirilerek analiz edilmiştir. Bu alt problemin iki bölüme ayrılmasında toplanan verilerin fazlalığı ve çeşitliliği etkili olmuş ve bu yüzden dolayı soru içerisinde ek başlıklar belirlenerek kendi içinde anlamlı ve ilişkili olduğu düşünülen yanıtlar bir araya getirilmiştir.

4. 3. 5. 1. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Beşeri Mekânlar Nelerdir?

Bu bölümde öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan beşeri mekânlar tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 29. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Beşeri Mekânların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilebileceğini düşündüğünüz tarihi mekânlar hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Sümela Manastırı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö31, Ö32, Ö34, Ö36, Ö37, Ö40, Ö42, Ö46, Ö48, Ö50, Ö53, Ö60	39

Tablo 29'un devamı

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz tarihi mekânlar hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Atatürk Köşkü	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö20, Ö25, Ö28, Ö29, Ö38, Ö43, Ö44, Ö45, Ö47	24
Ayasofya Camii	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö19, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö28, Ö32, Ö40, Ö41, Ö44, Ö45, Ö47	21
Trabzon/Ortahisar Kalesi	Ö1, Ö6, Ö18, Ö22, Ö49, Ö51	6
Cephanelik	Ö31, Ö53, Ö58	3
Trabzon Müzesi	Ö9, Ö10	2
Kanuni Evi	Ö43	1
Kızlar Manastırı	Ö10	1
Kanuni Anadolu Lisesi	Ö35	1
	Toplam	98

Tabloda 29'da görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan beşeri mekânların başında Sümela Manastırı gelmektedir. Sümela Manastırı'ndan sonra sırasıyla: Atatürk Köşkü, Ayasofya Camii, Trabzon/Ortahisar Kalesi, Cephanelik, Trabzon Müzesi, Kanuni Evi, Kızlar Manastırı ve Kanuni Anadolu Lisesi de öğrenciler tarafından dile getirilen diğer beşeri mekânlar olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö42: *“Sümela Manastırı, orayı gördüğümde Trabzon'un tarihini merak ediyorum ve yıllardır bir binanın nasıl yıkılmadığını merak ediyorum”* ifadelerini kullanmıştır.

Sümela Manastırı, Atatürk Köşkü ve Ayasofya Camii'nin Trabzon tarihinde önemli bir yer tuttuğunu ifade eden Ö12 ise: *“Atatürk Köşkü, Ayasofya Camii ve Sümela Manastırı gibi yerler bizim kültürümüzde önemli yer tutan ve bizi yansıtan şeylerdir”* yorumunda bulunmuştur.

4. 3. 5. 2. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Doğal Mekânlar Nelerdir?

Bu bölümde öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan doğal mekânlar tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 30. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Doğal Mekânların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz doğal mekânlar hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Uzungöl	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö13, Ö14, Ö15, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö34, Ö36, Ö39, Ö48, Ö52, Ö53, Ö57, Ö61	22
Sera Gölü	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö14, Ö15, Ö23, Ö24, Ö34, Ö36, Ö46, Ö48	14
Çal Mağarası	Ö31, Ö34, Ö46, Ö48, Ö52	5
Zigana	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7	5
Hıdırnebi Yaylası	Ö2, Ö3, Ö4	3
Kayabaşı Yaylası	Ö3, Ö4	2
Hamsiköy	Ö3, Ö4	2
Zağnos Vadisi	Ö43, Ö47	2
	Toplam	55

Tablo 30'da görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan doğal mekânların başında öncelikli olarak Uzungöl gelmektedir. Uzungölün yanı sıra sırasıyla: Sera gölü, Çal Mağarası, Zigana, Hıdırnebi Yaylası, Kayabaşı Yaylası, Hamsiköy ve Zağnos Vadisi de öğrenciler tarafından dile getirilen diğer doğal mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö3: “Uzungöl, Sera Gölü, Zigana, Hıdırnebi Yaylası, Kayabaşı Yaylası ve Hamsiköy öğretilbilir” ifadelerini kullanmıştır.

4. 3. 6. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Dönemler Nelerdir?

Bu bölümde öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan dönemler tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 31. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dönemlerin Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz dönemler hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Osmanlı Dönemi	Ö3, Ö4, Ö6, Ö9, Ö13, Ö14, Ö17, Ö18, Ö21, Ö29, Ö31, Ö32, Ö35, Ö37, Ö38, Ö40, Ö41, Ö42, Ö44, Ö45, Ö46, Ö47, Ö48, Ö49, Ö50, Ö52, Ö53, Ö55, Ö56, Ö58, Ö60	31

Tablo 31'in devamı

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve sizlere öğretilebileceğini düşündüğünüz dönemler hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Milli Mücadele Dönemi	Ö1, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö20, Ö22, Ö23, Ö25, Ö28, Ö29, Ö43, Ö44, Ö59, Ö61	17
Cumhuriyet Dönemi	Ö4, Ö8, Ö10, Ö11, Ö15, Ö23, Ö24, Ö27, Ö33, Ö34, Ö36	11
İlk Türk Beylikleri Dönemi	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö26, Ö30, Ö51	8
Trabzon Rum İmparatorluğu Dönemi	Ö16	1
	Toplam	68

Tabloda 31'de görüldüğü üzere öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan dönemlerin başında Osmanlı Dönemi gelmektedir. Osmanlı Dönemini sırasıyla: Milli Mücadele Dönemi, Cumhuriyet Dönemi, İlk Türk Beylikleri Dönemi ve Trabzon Rum İmparatorluğu Dönemleri takip etmektedir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan Ö9:

Osmanlı Dönemi ve Milli Mücadele Dönemini merak ediyorum. Sebebi ise okulda Osmanlı Dönemini görmemize rağmen Trabzon hakkında kapsamlı bir konu anlatılmıyor. Milli Mücadele Döneminde ise Trabzon halkının yaşadığı zorlukları öğrenmek isterim.

ifadelerini kullanırken Ö45: *“Osmanlı Dönemi çünkü o dönemde Fatih Sultan Mehmet Trabzon’u Rumlardan kurtarmıştır”* yorumunda bulunmuştur. Bu bağlamda verilebilecek son örnekler ise Ö47 ve Ö49’dan gelmiştir. Ö47:

Osmanlı Dönemi çünkü Osmanlı Dönemi’nde en güçlü dönemimiz Kanuni Sultan Süleyman döneminde oldu ve Kanuni Sultan Süleyman’da Trabzon doğumlu. Buralara ayak basmış. Babası Sultan Selim de burada yaşamış.

ifadelerini kullanırken Ö49 şu yorumda bulunmuştur: *“Osmanlı Dönemi çünkü Trabzon bu sırada fethedilmiştir ve bu zamanlardan kalan tarihi eserler vardır.”*

Araştırma grubunda yer alan Ö12 Milli Mücadele dönemini öğrenmek istediğini belirtmiş ve o günleri oldukça dokunaklı bir şekilde aktarmıştır. Ö12: *“Milli Mücadele Dönemi çünkü o dönemde vatanımız çok zor bir dönemdedi. Maddi ve manevi olarak bu dönemde küçüğü ve büyüğüyle savaştığımız için bu gururlu dönemi öğrenmek isterdim”* ifadelerini kullanmıştır.

4. 3. 6. 1 Öğrencilerin Bu Dönemleri Öğrenmeye İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?

Bu bölümde öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan dönemlerin öğrenilme gerekçeleri tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 32. Öğrencilere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dönemlerin Öğrenilme Gerekçelerinin Analizi

Öğrencilerin bu dönemleri öğrenmeye ilişkin gerekçeleri nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=61)	f
Merak duyma	Ö2, Ö9, Ö12, Ö16, Ö26, Ö33, Ö34, Ö37, Ö38, Ö42, Ö51, Ö61	12
Trabzon fethini öğrenmek için	Ö7, Ö17, Ö18, Ö32, Ö40, Ö45	6
İlgi duyma	Ö10, Ö36, Ö41, Ö42, Ö50	5
Milli duygu/gururlanma	Ö29, Ö60	2
	Toplam	25

Tablo 32’de görüldüğü üzere öğrencilerin neden bu dönemleri tercih ettiklerine bakıldığında öncelikli olarak “Merak duyma” ön plana çıkmaktadır. Merak duymanın yanı sıra sırasıyla: Trabzon’un fethini öğrenmek için, ilgi duyma ve milli duygu/gururlanma gibi nedenlerden dolayı öğrencilerin yukarıda belirttikleri dönemleri öğrenmek istedikleri söylenebilir. Genel itibariyle bakıldığında çocukların özellikle tarih konularına bir merak ya da ilgi duydukları açıktır. Bu gerçeklik bu araştırma kapsamında da örneklem grubunun elverdiği sürece ortaya konulmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan özellikle Trabzon’un fethi olayı öğrencilerin en çok merak ettikleri konuların başında gelmektedir. Son olarak bu dönemleri öğrenmenin kendilerini gururlandıracağını ifade eden iki öğrenci de çalışma grubunda yer almaktadır.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini Trabzon şehri ölçeğinde belirlemek için yapılmıştır. Bu kapsamda Trabzon'da MEB'e bağlı okullarda çalışan öğretmenler ve bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Bu amaç çerçevesinde 10 Sosyal Bilgiler Öğretmenine yarı yapılandırılmış mülakat ve 61 öğrenciye de açık uçlu anket formu uygulanmıştır. Öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda elde edilen verilerin anlaşılmasını kolaylaştırmak ve güvenilirliğin artırılması için öğretmen ve öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılar yapılmış ve bu alıntılara tabloların alt kısmında yer verilmiştir.

5. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma

Öğretmenlerin yerel tarih öğretiminin tanıma ilişkin verdiği cevaplar; yaşadığımız yerin tarihinin/geçmişinin öğretilmesi, kültürel değerlerin öğretilmesi, tarihi alanların öğretilmesi ve yakın çevrenin öğretilmesi olarak tespit edilmiştir. Mülakat formunun birinci sorusuna gelen yanıtların ilk sırasında yer alan "Yaşadığımız yerin tarihinin/geçmişinin öğretilmesi" cevabı araştırmaya katılan bütün öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde birinci soru özelinde bütün öğretmenlerin dile getirdiği tanım, yerel tarih öğretimi tanımıyla uyumaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin yerel tarih öğretiminin tanımını doğru bir şekilde ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan ikinci soruya araştırma grubunda yer alan bütün öğretmenler aynı cevabı vermişlerdir. Öğretmenlere göre yerel tarih öğretiminin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılabileceği dile getirilmiştir. Aynı şekilde, Göç (2008), Sosyal Bilgiler derslerinde yerel tarih öğretiminin önemli olduğunu ve Sosyal Bilgiler derslerinde yerel tarihe önem verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Oran (2013), yerel tarihinin öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde önemli ve gerekli olduğunu tespit etmiştir. Arslan (2015), Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarının "tamamen katılıyorum" düzeyinde olduğunu kısacası öğretmenlerin yerel tarih öğretimine karşı olumlu bir tavır takındıklarını tespit etmiştir. Yuvacı (2018), ise yerel tarihin gerekli olduğu ile ilgili olan ifadelere öğretmenlerin katıldıklarını tespit etmiştir. Yukarıda yer alan dört çalışmada da yerel tarih öğretiminin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında "önemli, gerekli ve kullanılabilir" olduğu ifade edilmiştir. Mülakat formunda yer alan ikinci sorunun gerekçesi olarak öğretmenler tarafından; dersleri somutlaştırır,

şehrimiz bu bakımdan zengindir ve yakından uzağa ilkesine uygundur yanıtları verilmiştir. Göç'ün de (2008), belirttiği gibi tarihin somutluğunu kavrama ve geçmişle bugün arasında somut bağlantı kurmada yerel tarihin rolü olduğu ifade edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan üçüncü soruya bütün öğretmenler aynı cevabı vermişlerdir. Öğretmenlerin tamamı daha önceden yerel tarih öğretimiyle alakalı herhangi bir kursa katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak araştırma grubunda yer alan öğretmenler herhangi bir kursa katılmasalar da farklı etkinlikler düzenlediklerini belirtmişlerdir. Bu etkinlikler bir alan gezisi ve bir sempozyumdan ibaret olarak tespit edilmiş, bunun dışında yerel tarih öğretimiyle alakalı herhangi bir kursa katılım durumu tespit edilememiştir.

Mülakat formunda yer alan dördüncü soruya sırasıyla; gezi-gözlem, akıllı tahta, görsel ve videolar, tarihi eşya ve materyaller, sanal müze, anlatım yöntemi, Eba, araştırma ödevi, fotoğraf albümü ve Google Earth cevapları verilmiştir. Dördüncü soruya gelen cevapların ilk sırasında gezi-gözlem yöntemi yer almaktadır. Bu cevabı akıllı tahta ve görsel ve videolar takip etmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin öncelikle bir tarihi yeri ya da dokuyu yerinde görmeyi tercih ettikleri şayet bu mümkün değilse görsel hafıza ve teknolojiye dayalı uygulamaları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Aynı şekilde; Oran (2013) ve Bilicioğlu (2017), yaptıkları çalışmalarda tarihi alanlara yapılacak gözlem gezilerinin öğrencilerde tarih bilincinin oluşumuna ve gelişimine katkı sağlayacağı fikrini ön plana çıkarttıkları tespit edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan beşinci soruya öğretmenler tarafından sırasıyla; tarihi eserler/bulgular/kalıntılar, mimari eserler, hatıratlar, sanat faaliyetleri, müzeler, halk terimleri, mektuplar, fotoğraflar, sosyal tarih, yaşayış tarzları, yaylacılık, savaşlar ve medeniyetler cevapları gelmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin genel olarak yerel tarih öğeleri kavramını tarihi eser ve kalıntılarla eşleştirdiği tespit edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan altıncı soruya öğretmenlerin tamamı aynı cevabı vermişlerdir. Öğretmenlere göre yerel tarih öğeleri öğrencilere öğretilmelidir. Akcan (2016), ilgili çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel öğelerin kullanımı eğitim-öğretim dönemi boyunca mutlaka uygulanmalıdır ifadesini kullanmıştır. Mülakat formunda yer alan altıncı sorunun gerekçesi olarak sırasıyla; geçmişini bilme/sahip çıkma, zengin bir birikime sahip olma, yaşadığımız çevreyi bilme, tarihi eserleri bilme cevapları öğretmenler tarafından verilmiştir. Öğretmenlerin soru hakkındaki gerekçelerinin ilk sırasında yer alan geçmişini bilme/sahip çıkma cevabıyla yerel tarih öğelerinin öğrencilere öğretilmesinin geçmişini bilen ve geçmişine sahip çıkan bireyleri yetiştireceği düşüncesi öğretmenler tarafından dile getirilmiştir.

5. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma

Mülakat formunda yer alan yedinci soru kendi içerisinde devlet adamı ve siyasetçiler, edebiyatçı ve sanatçılar, spor adamları ve bilim insanları olmak üzere 4 ana bölüme ayrılmıştır. Öğretmenler Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri devlet adamı ve siyasetçilerin başında Kanuni Sultan Süleyman ve Yavuz Sultan Selim'e yer vermişlerdir. Edebiyatçı başlığı altında Bedri Rahmi Eyüpoğlu, sporcu başlığı altında Şenol Güneş ve bilim adamı başlığı altında Osman Turan'ın isimleri öğretmenler tarafından ön plana çıkartılan isimler olmuştur. Öğretmenler bu noktada Kanuni Sultan Süleyman'ın Trabzon'da doğup yine bu şehirde yetişmesini, Yavuz Sultan Selim'in Trabzon'da valilik yaptığı dönemi, ressam ve şair olması yönüyle Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nu, futbol oynadığı dönemde Trabzonspor futbol takımının kalesini koruyan ve daha sonra uzun yıllar kulübe teknik direktörlük göreviyle hizmet etmesi yönüyle Şenol Güneş'i ve özellikle Selçuklu Tarihi alanında önemli çalışmalarda bulunması yönüyle Osman Turan'ı dile getirmişlerdir. Nitekim MEB (2018) 6. sınıf ders kitabında Osman Turan'a yer verilmesi bu görüşü desteklemektedir.

Buradan hareketle öğretmenlerin Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri tarihi şahsiyetler bağlamında Trabzon şehri ile alakalı birçok farklı isme yer verdikleri tespit edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan sekizinci soruda Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğretmenlerin öğrencilere öğretebileceğini düşündüğü olaylar yer almaktadır. Bu soruya gelen yanıtların başında Trabzon'un Fethi gelmektedir. Trabzon Fethi olayını sırasıyla Rus İşgali ve Muhacirlik Yılları ve 1990 Sel felaketi takip etmektedir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde öğretmenlerin Trabzon'un Fethi olayını öncelikli öğretilmesi gereken konu olarak ön plana çıkarttıkları ve Sosyal Bilgiler dersi kapsamında bu olayın öğrencilere özellikle aktarılması gerektiği tespit edilmiştir. Nitekim MEB (2017) 7. Sınıf ders kitabında Trabzon'un Fethi'ne yer verilmesi bu görüşü desteklemektedir.

Mülakat formunda yer alan dokuzuncu soruda Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğretmenlerin öğrencilere öğretebileceğini düşündüğü mekânlar yer almaktadır. Öğretmenler bu noktada; Ayasofya Camii, Sümela Manastırı ve Kanuni Evi'ni ön plana çıkartmışlardır. Buradan hareketle öğretmenlerin Trabzon şehrinin simgesi olarak kabul edilebilecek tarihi yapı ve mekânların öğrencilere öğretilmesini gerektiğinin altını çizmişlerdir.

Mülakat formunda yer alan onuncu soruda Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğretmenlerin öğrencilere öğretebileceğini düşündüğü dönemler yer almaktadır. Öğretmenler bu noktada öncelikli olarak; Osmanlı ve Milli Mücadele Dönemlerinin öğrencilere öğretilmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir. Öğretmenlere göre özellikle bu

dönemler öğrenciler tarafından merak edilmesi dikkate alınmalı ve bu dönemlerde yaşanan olay ve durumlardan öğrencilerin ders çıkartmaları sağlanmalıdır.

5. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma

Üçüncü alt problemde ise öğrencilerin konu hakkında verdikleri yorumlar derlenmiştir. Açık uçlu anket formunun ilk sorusu olarak öğrencilerin yerel tarih öğretimini öğrenmeye ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. İlk soruda araştırma grubunda yer alan 61 öğrencinin 50'si Trabzon kentinin yerel tarihine ilişkin bilgileri öğrenmek istediğini dile getirirken 10 öğrenci ise bu bilgileri öğrenmek istemediğini dile getirmiştir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde araştırma grubunda yer alan öğrencilerin önemli bir bölümü Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmek istediğini dile getirmiştir.

Açık uçlu anket formunun ilk sorusunun gerekçesi olarak “Şehir hakkında bilgi sahibi olmak” yorumu öğrenciler tarafından ön plana çıkartılmıştır. Bu bakımdan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yerel tarihine ilişkin bilgileri öğrenerek şehir hakkında bilgi sahibi olmak istedikleri tespit edilmiştir.

Açık uçlu anket formunun ikinci sorusunda öğrencilerin yerel tarih öğretiminin katkısına ilişkin düşünceleri ele alınmıştır. Bu doğrultuda 61 öğrencinin 59'u Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin kendilerine katkısı olacağını düşünmektedir. Bu noktada sadece bir öğrenci “katkısı olmaz” yorumunda bulunurken bir öğrenci de bu soruyu boş bırakmıştır. Buradan hareketle öğrencilerin önemli bir bölümünün Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin kendilerine katkısı olacağını düşündüğü tespit edilmiştir. Öğrencilerin yerel tarih öğretiminin katkısına ilişkin gerekçelerinin başında ise “yerel tarihi bilme” fikrinin yer aldığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle öğrencilerin yerel tarih öğretimi kanalıyla yerel tarihlerini öğrenmek istedikleri tespit edilmiştir.

Açık uçlu anket formunun üçüncü sorusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan şahsiyetler bağlamında öğrencilerin; Kanuni Sultan Süleyman ve Şenol Güneş isimlerini ön plana çıkarttıkları tespit edilmiştir.

Açık uçlu anket formunun dördüncü sorusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan olaylar bağlamında öğrencilerin Trabzon'un Fethi olayını ön plana çıkarttıkları tespit edilmiştir. Aynı şekilde, MEB (2017) 7. Sınıf ders kitabında Trabzon'un Fethi'ne yer verilmesi bu görüşü desteklemektedir.

Açık uçlu anket formunun beşinci sorusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan mekânlar bağlamında öğrencilerin; Sümela Manastırı ve Uzungölü ön plana çıkarttıkları tespit edilmiştir. Nitekim MEB (2018) 6. Sınıf ders kitabında da Sümela Manastırı ve Uzungöl'e yer verilmiştir. Bu iki tarihi alanın da Trabzon'un en önemli turizm merkezleri

arasında yer alması öğrencilerin konuya dair bakış açılarını ortaya koymasından bakımından önem taşımaktadır.

Açık uçlu anket formunun altıncı ve son sorusunda ise Trabzon tarihinde önemli yer tutan dönemler bağlamında öğrencilerin; Osmanlı Dönemini ön plana çıkarttıkları ve bu dönemi özellikle merak ettikleri araştırma kapsamında tespit edilmiştir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde öğrencilerin bilhassa Osmanlı Dönemi'ni merak ettikleri ve Sosyal Bilgiler dersi kapsamında bu dönemi öğrenmek istedikleri araştırma kapsamında ortaya koyulmuştur.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın sonuç ve önerileri ele alınmıştır.

6. 1. Sonuçlar

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri Trabzon şehri ölçeğinde belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde bulgulardan elde edilen veriler ışığında ortaya çıkan sonuçlar maddeler halinde sunulmuştur:

1. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamı derslerde yerel tarih öğretiminin kullanılmasını gerektiğini savunmuştur.
2. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamının daha önceden yerel tarih öğretimiyle alakalı herhangi bir kursa katılmadıkları tespit edilmiştir.
3. Sosyal Bilgiler öğretmenleri yerel tarih öğretiminde kullanılabilecek uygulamaların başında gezi-gözlem yöntemini ön plana çıkartmışlardır.
4. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamı derslerde yerel tarih öğelerinin öğrencilere öğretilmesi gerektiğini savunmuştur.
5. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri şahsiyetler bağlamında; Kanuni Sultan Süleyman, Yavuz Sultan Selim, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Şenol Güneş ve Osman Turan isimlerini ön plana çıkartmışlardır.
6. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri olaylar bağlamında; Trabzon'un Fethi, Rus İşgali ve Muhacirlik yıllarını ön plana çıkartmışlardır.
7. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri mekânlar bağlamında; Ayasofya Camii, Sümela Manastırı ve Kanuni Evini ön plana çıkartmışlardır.
8. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan dönemler bağlamında; Osmanlı Dönemi ve Milli Mücadele Dönemlerini ön plana çıkartmışlardır.
9. Çalışma grubunda yer alan 61 öğrencinin 50'si Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmek istediğini dile getirmiş,10 öğrenci ise bu bilgileri öğrenmek istemediğini belirtmiştir.

10. Öğrenciler genel olarak “şehir hakkında bilgi sahibi olmak” ve bu tür konuları “merak” ettikleri için Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmek istediklerini dile getirmişlerdir.
11. Araştırma grubunda yer alan 61 öğrencinin 59’u Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin kendilerine katkısı olacağını ifade etmiştir.
12. Öğrenciler Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve kendilerine öğretilbileceğini düşündükleri şahsiyetler bağlamında; Kanuni Sultan Süleyman, Yavuz Sultan Selim, Fatih Sultan Mehmet ve Şenol Güneş isimlerini ön plana çıkartmışlardır.
13. Öğrenciler Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve kendilerine öğretilbileceğini düşündükleri olaylar bağlamında; Trabzon’un Fethi’ni ön plana çıkartmışlardır.
14. Öğrenciler Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve kendilerine öğretilbileceğini düşündükleri mekânlar bağlamında; Sümela Manastırı, Atatürk Köşkü, Ayasofya ve Uzungölü ön plana çıkartmışlardır.
15. Öğrenciler Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve kendilerine öğretilbileceğini düşündükleri dönemler bağlamında; Osmanlı Dönemi’ni ön plana çıkartmışlardır.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Sosyal Bilgiler derslerinde tarih konularının ve yakın çevrenin yerel tarihinin daha iyi anlaşılması için yerel tarih öğretimi gereklidir. Bu bağlamda öğretmenlere tanınan esneklik ilkesi özellikle ön planda tutulmalı ve yeri geldiğinde ders konu ve müfredatından keskin bir şekilde ayrılmadan yerel tarihi bilgiler öğrencilere aktarılmalıdır.
2. Öğretmenler yerel tarih öğretimi konusunda bilgilendirilmeli, bu bağlamda hizmet içi kurslar açılmalıdır.
3. Uygun zaman ve şartlarda; müze, ören yerleri, tarihi ve turistik mekânlar öğrenci gruplarıyla ziyaret edilmeli, bu yerler hakkında öğrencilere bilgiler aktarılmalı, gezi-gözlem yönteminin ardından öğrencilerle farklı (günlük, not tutma, soru-cevap vb.) etkinlikler düzenlenmelidir.
4. Okulların bağlı bulunduğu bölgelere göre öğretim programında yer alan kazanımlar farklılık göstermelidir. Bu bağlamda her bölgenin farklı kazanım grupları oluşturulmalıdır.
5. Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları bu bağlamda bilgilendirilmelidir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışmada sadece öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Bu görüşlerin yanı sıra ders içi gözlem yöntemi tercih edilebilir.
2. Bu çalışmada 10 öğretmen ve 61 öğrencinin görüşleri alınmıştır. Yerel tarih öğretimi açısından şehir merkezi, ilçe ve köylerde yer alan okullar da çalışmaya dâhil edilerek çalışma grubu zenginleştirilebilir.
3. Şehirlere ait yerel tarih öğeleri tespit edilerek Sosyal Bilgiler dersi ile irtibatlandırmalar yapılabilir.
4. Yerel tarih öğretimiyle gezi-gözlem yönteminin bir arada kullanıldığı çalışmalara ağırlık verilebilir.

6. 2. 3. Milli Eğitim Bakanlığına Yapılabilecek Öneriler

1. Yerel tarih öğretimi ayrı bir ders olarak MEB'e bağlı okullarda seçmeli ya da zorunlu olarak okutulmalıdır.
2. Kitaplarda bu alan ile boşluk bırakılabilir. Bu sayede bölgelere göre değişiklik arz eden yerel tarihi bilgiler öğretmenlerin inisiyatifine bırakılarak bu boş alan doldurulmalıdır.
3. MEB, her şehir için öğrencilerin gezip görmesi gereken tarihi, kültürel ve turistik mekânları tespit etmeli ve okullara ekonomik destek sağlayarak öğrencilerin bu alanları gezip görmelerine olanak tanınmalıdır.

7. KAYNAKLAR

- Akbaba, B. (2005). Tarih öğretiminde fotoğraf kullanımı. *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 185-197.
- Akcan, F. (2016). *Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel öğelerin kullanımı: Beypazarı örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Akdağ, H. ve Çoklar, A. N. (2009). İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal dersi proje ve performans görevlerini hazırlarken yararlandıkları kaynaklar, internetin yeri ve karşılaştıkları güçlükler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-16
- Aktekin, S. (2001). Yerel tarihçilik, kent, sivil girişim yerel tarih grupları deneyimi. F. Çelebi (Ed.), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 186-213.
- Altun, A. ve Kaymakçı, S. (2016). Zaman ve kronolojinin öğretiminde bir materyal: zaman şeritleri. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 157-192.
- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye'de cumhuriyetten günümüze Sosyal Bilgiler programları (Değişiklikler, Düzenlemeler, Güncellemeler)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Arslan, Y. (2012). *Yerel ve sözlü tarih algısının ortaöğretim öğrencileri üzerindeki yansımaları: Tunceli merkez örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, İ. (2015). *Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Aslan, E. (2000). Yerel tarihin tanımı, gelişimi ve değeri. Z. A. Kızılyaprak (Ed.), *Tarih yazımında yeni yaklaşımlar: Küreselleşme ve yerelleşme içinde* (s.195-204). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Aslan, E. (2016). *Geçmişten günümüze Sosyal Bilgiler*. D. Dilek (Ed.), Sosyal bilgiler eğitimi içinde (s. 3-52). Ankara: Pegem Akademi Yayınları,
- Ata, B. (2002). *Müzeler ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin "müze eğitimine" ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Avcı-Akçalı, A. (2007). *Yerel tarih ve tarih eğitimine katkısı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Avcı-Akçalı, A. (2013). *Tarih öğretiminde merkeze bağımlılığın azaltılması yolunda bir çözüm önerisi: yerel tarih* (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Beckett, J. (2008). Local history, family history and the Victoria County history: New directions for the twenty-first century. *Historical Research*, 81(212), 350-365.
- Bilicioğlu, H. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin yerel tarih öğretimine ilişkin görüşleri: Safranbolu örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Bozkaya, H. (2001). *Sosyal Bilgiler öğretiminde tarih öğretiminin önemi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çerkez, S. (2011). *Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çiftçi, Ü. (2002). *Sosyal Bilgiler 6. 7. ve 8. sınıf derslerinde materyal kullanımının öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çolak, K. (2015). *Sosyal Bilgiler ile vatandaşlık ve demokrasi eğitimi derslerinde küresel vatandaşlık eğitimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin izleri, yanı başımızdaki tarih için bir kılavuz*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Demir, C. (2001). *Müzelerde çağdaş pazarlama*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.
- Demir, S. B., Doğan S., ve Pınar M. A. (2013). 4+ 4+ 4 Yeni eğitim sisteminin yansımaları: Beşinci sınıflardaki eğitim-öğretim sürecinin branş öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 8(9), 1081-1098.
- Demircioğlu, İ. H. (2015). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Derya, R. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin yerel tarih öğretimi ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Doğanay, A. (2004). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. C., Öztürk ve D., Dilek (Ed.), *Sosyal Bilgiler öğretimi* içinde (s.16-44). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Douch, R. (1967). *Local history and the teacher*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Dursun, İ. (2017). *Yerel tarih öğretimi: Mudurnu örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (1996). *Sosyal Bilgiler öğretimi*. Alkım Yayıncılık, İstanbul.
- Erpulat, D. (2003). Tarih eğitiminin iyileştirilmesi çalışmaları. Oya Köymen (Ed.), *Tarih Eğitimi Eleştirel Yaklaşımlar* içinde (s.123-136). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Eyrice, N. (2005). *Tarih eğitiminde yerellik: 1922-1950 döneminde Menemen kazası* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Göç, N. (2008). *Yerel tarih konularının Sosyal Bilgiler dersinde uygulanması: karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Güven, İ., Bıkmaz, F., Demirhan-İşcan, C. ve Keleşoğlu, S. (2014). *Tarih öğretimi: kuram ve uygulama*. Pegem Akademi, 2. Baskı, Ankara.
- Hoskins, W.G. (1984). *Local history in England*. Addison Wesley Longman Limited, New York.
- International Council of Museums [ICOM]. (2007). Museum definition <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> adresinden 12 Mayıs 2019 tarihinde elde edilmiştir.
- Işık, H. (2002). *Yerel tarih konularının Sosyal Bilgiler (6. sınıf) programı tarih üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir uygulama: Pasinler örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadağ, E., Deniz, S., Korkmaz, T. ve Deniz, G. (2008). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı: sınıf öğretmenleri görüşleri kapsamında bir araştırma. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXI(2), 383-402.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Köstüklü, N. (2003). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi* (3. Baskı). Konya: Güney.
- Kurtdede-Fidan, N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2), 1-18, 2009.
- Kyvig, D. E ve Marty, M. A. (2011). *Yanı başımızdaki tarih*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.

- Mazman, F. (2006). *Sosyal Bilgiler eğitiminde gezi-gözlem metodunun uygulanmasına ilişkin bir araştırma (Tokat örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. 7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 6. sınıf öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2007). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 7 öğretmen kitabı*. Devlet Kitapları, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf ders kitabı*. Devlet Kitapları, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabı*. Devlet Kitapları, İstanbul.
- Mentiş-Taş, A. (2004). "Sosyal Bilgiler öğretmenliği eğitimi program standartlarının belirlenmesi". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 28-54.
- National Council for the Social Studies [NCSS]. (1993). Position statement: a vision of powerful teaching and learning in the social studies: building social understanding and civic efficacy. *Social Education* 57(5), 213-23.
- Oran, M. (2013). *İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders içi yerel tarih konusundaki faaliyetleri: Uşak ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Öner, G. (2015). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin okul dışı tarih öğretimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Turkish History Education Journal*, 4(1), 89-121.
- Örten, H. (2008). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir çalışma (Tokat ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Özbaran, S. (1992). *Tarih ve öğretimi*. İstanbul: Cem.
- Özbaran, S. (1997). *Tarih, tarihçi ve toplum*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.
- Özdemir, K. (2016). *Yerel tarihin Sosyal Bilgiler öğretiminde değişim ve sürekliliği algılama becerisi üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Enstitüsü, Kastamonu.
- Özer, E. (2012). *Sosyal Bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Konya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Öztaş, S. (2008). "Tarih Öğretimi ve Filmler". *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), s. 543-556.

- Öztaşı, C. A. (2017). *Yerel tarih öğretim yöntemini Sosyal Bilgiler dersinde uygulamaya koymak: bir eylem araştırması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, C. ve Ünal, S. (1999). Sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 1-9.
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal Bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*. 1. Baskı, Ankara: PegemA.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Safran, M. ve Ata, B. (1998). Okul dışı tarih öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 87-94.
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi: Makaleler ve bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi
- Savard, C. (1976). *Yakın çevre tarihi ve coğrafyası*. Çağdaş pedagojiden seçmeler (Nejat Yüzbaşıoğulları, Çev.) Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Somel, S. A. (1998). Yerel tarih ve tarihte yerellik. *Yerel Tarih Dergisi* (s.6). İstanbul Tarih Vakfı Yayınları.
- Stradling, R. (2003). *20. Yüzyıl Avrupa tarihi nasıl öğretilmeli?* (Ayfer Ünal, Çev.) İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Şimşek, A. (2003). Tarih öğretiminde görsel materyal kullanımı. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 143-157.
- Şimşek, A. (2006). *İlköğretim öğrencilerinde tarihsel zaman kavramının gelişimi ve öğretimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tahancı, B. (2002). *Sosyal Bilgiler dersinde tarih konularının öğretimi: problemler öneriler (Uşak merkez ilköğretim okulları örneğinde)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tay, B. (2011). Sosyal Bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* içinde (s. 2-17). Ankara: Pegem.
- Tekeli, İ. (2001). "Yerel" kavramı üzerine bazı yorumlar. F. Çelebi (Ed.), *Yerel Tarihçilik, Kent, Sivil Girişim: Yerel Tarih Grupları Deneyimi* içinde (s.186-188). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Tosh, J. (2005). *Tarihin peşinde*. (2. Baskı). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tugay, B. (2004). *Tarih eğitiminde yerel tarih araştırmalarının yeri: Fethiye örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Tunç-Şahin, C. (2011). Yerel tarih uygulamalarının başarıya ve öğrenci ürünlerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 4(16), 453-462.
- Türer, A. (2011). *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ulutaş, S. (2018). *Sosyal Bilgiler öğretiminde bağımsız değişken olarak yerel tarih tekniği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ülken, H. Z. (2001). *Eğitim felsefesi* (2. baskı). İstanbul: Ülken Yayınları.
- Yenilmez, K. ve Kakmacı, Ö. (2008). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin matematikteki hazır bulunuşluk düzeyi. *Kastamonu Education Journal*, 16(2), 529-542.
- Yeşilbursa, C.C. (2006). *Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerleri kullanarak tarih konularının öğretimi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 181-190.
- Yuvacı, İ. (2018). *Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih ile ilgili uygulamaları ve karşılaşılan sorunlar Sivas ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

8. EKLER

Ek 1. İzin Belgesi

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 82438636-605.99-E-427326
Konu : Bilimsel Çalışma İzin
(Mesut YILMAZ)

08/01/2019

VALİLİK MAKAMINA

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosya- Bilgiler Eğitimi Birim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Mesut YILMAZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Belirlenmesi: Trabzon Örneği" isimli çalışması kapsamında ekte verilen okullarda araştırma yapma isteği Müdürlüğünüz Arastırma İzinler Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Bahsi geçen çalışmanın eğitim öğretim aksamayaacak şekilde 2018-2019 eğitim öğretim yılında yapılması gerekmektedir.

Araştırmacının 2017/25 sayılı genelge çerçevesinde hareket etmesi, izinsiz herhangi bir ses ve görüntü kaydı yapılmasına kesinlikle izin verilmemesi, elde edilen verilerin çalışma kapsamı dışında kullanılmasına, mühürlü anket ve ölççeklerin kullanılması ve sonuçların bir örneğinin Ar-Ge birimine teslim edilmesi kaydıyla, çalışmaya ekal müdürlüğünüz ile uygun göreceği zamanlarda ve kontrolünde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makam arınızca da uygun görülmesi takdirinde olurlarınıza arz ederim.

Hazır AKTAŞ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
08/01/2019
Ayhan DURMUŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Trabzon Millî Eğitim Müdürlüğü
Sivaslı Çarşı Meydanı Sokakı 61060 Trabzon
e-posta : trbzmlm@meb.gov.tr / trbzmlm@trbze.gov.tr
Faks : 0362(2) 256 43 74
M. Adres : Trabzon / Milli Eğitim

Site İsmi
Mesut KAŞ (Ses. Müdürlüğü)
Millî Eğitim Bakanlığı
Telefon : 0362(2) 256 33 347

Ek 2. Etik Kurul Onayı

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
GENEL SEKRETERLİK

Sayı / Ref. : 81614018-52
Konu / Subj. : Etik Kurul Belgesi

22.11.2018

Sayın, Mesut YILMAZ

"Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Belirlenmesi: Trabzon Örneği" adlı yüksek lisans tezi çalışmanız için gerekli olan Etik Kurul incelemesi Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından yapılmış olup, çalışmanıza onay verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Emin AŞIKKUTLU
REKTÖR

Akçaabat/ Söğütü/Trabzon/ TÜRKİYE
Tel : +90(462) 377 71 76
Faks: +90(462) 248 73 44

Bilgi için Bilg. İşlet. Şule KAYAN
Tel: 377 71 76

Ek 3. Mülakat Soruları

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Değerli öğretmenler;

Bu görüşme formu, “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi: Trabzon Örneği” isimli teze veri toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Sorulara vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın güvenilirliği ve amacına ulaşmasında önemli bir rol oynayacaktır. Görüşme sürecinde konu hakkındaki yorumlarınızı kaydetmek ve veri kaybını engellemek için ses kayıt cihazı kullanacağım. Görüşme formu vasıtasıyla toplanacak olan veriler gizli tutulacak ve yalnızca bu bilimsel araştırmanın amacı çerçevesinde kullanılacaktır. Çalışmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Mesut YILMAZ

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi
(mesutyilmazz94@hotmail.com)

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1- Cinsiyet : Kadın () Erkek ()

Tarih: (...../...../.....)

2- Yaş:

Süre:

3- Mesleki tecrübe: 0- 5 () 6- 10 () 11- 15 () 16- 20 () 21+ ()

4- Mezun olduğunuz üniversite ve program:

2. BÖLÜM: GÖRÜŞME SORULARI

1- Size göre yerel tarih öğretimi nedir? Kısaca açıklayınız.

2- Size göre Sosyal Bilgiler derslerinde yerel tarih öğretimi kullanılabilir mi? Neden?

3- Daha önceden yerel tarih öğretimiyle ilgili herhangi bir kursa ya da seminere katıldınız mı? Cevabınız evetse katıldığınız kursların isimlerini söyleyiniz.

4- Sizce yerel tarih öğretiminde kullanılacak uygulamalar nelerdir? Örnekler veriniz.

5- Size göre yerel tarih öğeleri nedir? Kısaca açıklayınız.

6- Size göre Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarih öğeleri öğretilmeli midir? Neden?

Ek 3'ün devamı

7- Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz şahsiyetler kimlerdir? (Edebiyatçı, sanatçı, sporcu, siyasetçi ve bilim adamı olabilir). Bu şahsiyetler hakkında neler biliyorsunuz? Neden bu kişileri tercih ederdiniz?

8- Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz olaylar nelerdir? Bu olaylar hangi yönüyle önemlidir?

9- Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz mekânlar hangileridir?

10- Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz dönemler hangileridir? (İlk Türk Beylikleri Dönemi, Osmanlı Dönemi, Milli Mücadele Dönemi, Cumhuriyet dönemi vb. gibi). Bu dönemler hakkında bilgiler veriniz.

11. Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ek 4. Açık Uçlu Anket Formu

ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ AÇIK UÇLU ANKET FORMU

Değerli öğrenciler;

Bu açık uçlu anket formu, “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi: Trabzon Örneği” isimli teze veri toplamak amacıyla oluşturulmuştur. Açık uçlu anket formu aracılığı ile toplanacak olan veriler gizli tutulacak ve yalnızca bu araştırmanın amacı çerçevesinde kullanılacaktır. Sorulara vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın amacına ulaşmasında önemli bir rol oynayacaktır. Çalışmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Not: Bu çalışma bir sınav değildir, yalnızca kişisel görüşlerinizi almak için yapılmaktadır.

Tanım: Yerel tarih, yaşadığımız yerleşim yerinin geçmişinin, tarihi açıdan incelenmesi, korunması, öğrenilmesi ve öğretilmesi olarak tanımlanabilir. Yerel tarih bir bakıma kişinin doğup büyüdüğü çocukluğunun, gençliğinin ve öğrenim hayatının sürdüğü yakın çevresinin tarihidir.

Mesut YILMAZ

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi
(mesutyilmazz94@hotmail.com)

1. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1- Cinsiyet: Kız () Erkek ()

2- Okul:

3- Sınıf-Şube:

2. BÖLÜM: AÇIK UÇLU ANKET FORMU

1- Sosyal Bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarihine dair bilgileri öğrenmek ister misiniz? Kısaca açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ek 4'ün devamı

2- Sizce Trabzon kentinin yerel tarihini öğrenmenin size herhangi bir katkısı olur mu? Nedenlerini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3- Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz şahsiyetler (kişiler) kimlerdir? (Edebiyatçı, sanatçı, sporcu, siyasetçi ve bilim adamı olabilir). Bu kişiler hakkında neler biliyorsunuz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4- Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz önemli olaylar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5- Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz mekânlar hangileridir? Örnekler veriniz.

.....
.....
.....
.....
.....

Ek 4'ün devamı

6- Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve sizlere öğretilbileceğini düşündüğünüz dönemler hangileridir? (Osmanlı Dönemi, Milli Mücadele Dönemi, Cumhuriyet dönemi vb. gibi). Trabzon tarihi kapsamında bu dönemlerden en çok hangisine ilgi duyuyorsunuz? Neden bu dönemi tercih ettiğinizi kısaca açıklayınız.

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

28.06.1994 Trabzon doğumlu Mesut YILMAZ, ilköğrenimini Şalpazarı Merkez İlköğretim Okulunda, orta öğrenimini Beşikdüzü Merkez İlköğretim Okulu'nda ve lise öğrenimini ise Eynesil Anadolu Lisesi'nde tamamlamıştır. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun olmuş ve aynı yıl aynı üniversitede Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başlamıştır ve hala aynı kurumda yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. İngilizce bilmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-Posta : mesutyilmazz94@hotmail.com